ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

arhitectura

trimestrial de arhitectură și urbanistică
al societății arhitecților români

octombrie

1935

3

director
arhitect florea stănculescu

abonamente:
autorități lei 500 anual
particulari lei 250 anual

redacția v. val.
administrația v. croitoru

București, str. episcopiei, 2
telefon 3.57/28

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

profesionale

Una din cele mai perfect reversibile corelaţiuni este desigur aceia dintre individ şi colectivitate, împlinind împreuna o evoluţiune asemănătoare variaţiei nivelurilor din vasele comunicante, însa cu volume mult inegale. Ideea nu este noua, însa viaţa o actualizeaza cu atat mai insistent cu cat greutaţile de existenţa impun solidarizari pe categorii cu interese, fie individuale, fie generale, comune. Cu toate unele tendinţe centrifuge nici noi arhitecţii nu putem deroga dela aceste imperative categorice cari, cu aproape jumatate de secol în urma, au condus la înfiinţarea Societaţei Arhitecţilor Romani, pentru ca acum trei ani sa culmineze prin constituirea Corpului Arhitecţilor din Romania, organ oficial şi susţinut de o lege profesionala. Privita prin prisma bunei credinţe, evoluţia nu este deloc neglijabila. Ceiace creiaza motive de îngrijorare şi frane serioase în desvoltarea logica şi armonioasa între aceşti doi poli *sunt inşii şi atitudinile individuale*. Nu ne intereseaza si nu le remarcam pentru persoane. Le privim numai pe acelea şi atata vreme, cat influenţeaza tendinţele si interesele colectivitaţii şi insistam asupra acestui punct cu toata taria şi sinceritatea. Nu exista printre preocuparile noastre o problema mai veche, mai desbatuta, mai pasionanta şi mai veşnic actuala, ca aceia a concursurilor publice. S. A. R. a îngradit-o într'un regulament; congresele naţionale au desbatut-o, iar corpul încearca sa o oficializeze printr'o lege. Strainatatea îi da aceiaşi şi înca mereu crescanda importanţă; congresul internaţional care s'a ţinut la Roma a avut-o înscrisa pe ordinea de zi. Soluţii academice şi elegant susţinute cu entuziasm si decenţa se îmbina si framanta pentru a plasmui o rezolvare la înalţime. In acest timp realitaţile curg mereu în matca lor sinuoasa si de multe ori insalubra. Sa le examinam în doua din manifestaţiunile din vara aceasta: Concursul pentru construcţia Bisericii Sf. Ingeri din Buzau şi acela pentru construcţia a trei sanatorii de tuberculoşi instituit de Ministerul Sanataţii. Lauda cea mai deplina şi fara rezerve iniţiatorilor. Ca timpul de vara nu e propriu pentru aceste manifestaţiuni, ca programele au avut oarecari lipsuri, ca termenele au fost scurte, sunt chestiuni de amanunt cari nu pot întuneca gandul cel bun din care au isvorat, ci evidenţiaza cel mult lipsa unui sfetnic de specialitate. Cu toata atmosfera de neîncredere, în buna parte justificata, totuşi si de aceasta data munca generoasa şi entuziasta şi-a dat iaraşi fara precupeţire contribuţia. Şi astfel juriile de judecata s'au gasit adunate pentru a da verdictele, hotarand nu numai asupra proectelor prezentate, nu numai asupra executarii lucrarilor respective dar şi asupra creditului problemei generale a concursurilor si asupra încrederii şi stimei reciproce dintre colegi.

Rezultatele, ca aproape întotdeauna au uimit, consternand pe participanţi şi adaogand o noua deziluzie, lest greoi în calea propaşirii ideii de concursuri publice. Nu înţelegem şi nici nu trebue, sa discutam parerea membrilor juriului asupra valorii si a raporturilor proectelor judecate; în aceste chestiuni libertatea trebue sa fie deplina, unicul cenzor fiind conştiinţa personala. Sunt însa postulate cari prin valoarea lor morala, prin recunoaşterea lor unanima, prin consacrarea lor în articole de regulament, nu pot fi nesocotite fara a prejudicia profund şi grav ideea în numele careia atatea generaţii au militat.

Ele trebue din contra sa alcatuiasca piatra unghiulara a unei judecaţi care vrea şi trebue sa fie, corespunzatoare situaţiei. Programul, bun sau defectuos acceptat prin participare, este legea concursului respectiv şi piedestalul judecaţii juriului. In acesta situaţie se pune întrebarea fara posibilitaţi de replica cum

s'a putut primi în concurs, judeca si reţine, — la Buzau — un proect predat în fotografii când programul pretindea o scara a proectelor? Cum s'a putut premia la Bucureşti un proect de sanatoriu al carui teren avea cu totul alt relief decât cel indicat în piesele programului? Fiindca nu numai programul dar si ideea de baza admisa la noi pentru concursuri este anonimatul, cum s'a putut reţine la Buzau un proect care a mai figurat la un alt concurs unde fiind premiat, anonimatul a disparut? Şi juriul a ştiut aceasta cel puţin din petiţia unui concurent daca pe memorie nu a vroit sa se bazeze. Când un proect, tot la Buzau, se apreciaza de juriu textual *„se va restudia faţadele si planul în vederea unei biserici ortodoxe si sa corospunda programului"* cum a mai putut, acelaş juriu sa reţina acel proect, şi cum a putut iarăşi sa reţina un alt proect despre care spune între altele ca: *„se va conforma programului"?*

La aceste doua concursuri *urma sa se dea 4 premii întai* şi deci sa se execute patru proecte; *s'a acordat totusi numai un singur premiu I.* Iata un alt punct nevralgic al problemei, comun, aproape totalitaţii concursurilor şi de capitala importanţă în propaşirea lor

Aci trebue cautata cauza mai tuturor relelor acumulate în jurul unei probleme aşa de atragatoare ca forma si atât de profund morala si democrata ca fond. Perspectiva vioaie a luptei entuziaste si loaiale a unor idei exprimate plastic în soluţii arhitectonice îşi frange planul superior de ideal de îndata ce juriul pronunţa judecata pentru a cadea în meschin si compromis. Concurentul şi judecatorul formaţi în laboratorul aceloraşi idei iau poziţiuni diametrale în cele doua ipostase şi tocmai acest japt ne face sa insistam aratând ca soarta concursurilor este croita şi întreţinuta de noi în aceasta atmosfera de neîncredere, neseriozitate. echivoc şi arbitrar nu numai improprie unei normale desvoltari dar care sistematic indispune, îndepartând elementele de munca pozitiva şi cinstita. Este usor şi de multe ori comod unor aranjamente personale viitoare, sa critici proectele prezentate aplicandu-le formula ca nici unul nu este bun de execuţie si deci premiul I nu se acorda, dar trebue sa se ştie ca *rezultatul unui concurs reprezintă un maxim de realizări în condiţiunile programului şi desfaşurarii lui.* Facem greşala, de multe ori voita, de a cauta „definitivul" — „sumus-ul" — „non plus ultra" — acolo unde trebue sa fie numai „raport" — „cel mai bun". Pe cine, judecând serios, ar putea sa-l surprinda rezultatele şi realizarile groteşti ale concursului pentru fatada prefecturei poliţiei capitalei, când se cunosc condiţiunile, sub orice apreciere, în cari s'au produs? E simplu: la aşa concurs aşa rezultat si este în aceasta, taria unei axiome aplicabila fara nici o excepţie tuturor concursurilor şi atunci se degajeaza clar concluzia care trebue sa puna stavila defaimatorilor acestei idei: Organizaţi concursuri serioase pentru a obţine rezultate serioase. Nu putem pune la îndoiala buna credinţa si dorinţa de rezultat a organizatorilor, dar putem cere cu insistenţă şi cu toata greutatea colegilor judecatori, sa-şi faca datoria astfel cum o impune codul profesional, fara şovaire şi fara menajamente, dar servind ideea cea mare în baza careia au aceasta calitate. Ii vrem mai bine trasnet, daca e nevoe, decât coada de topor.

Daca noi şi prin noi creiem ambianţa necesara, rezultatele nu pot întârzia si utilitatea va împinge concursul împunându-l înanumite cazuri drept singura soluţie.

arhitect **i. c. rosu**
Octombrie 1935.

Conacul I. Paunescu Turceni-Gorj Arh. **Fl. Stanculescu**

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

expoziția internațională dela bruxelles (1935)

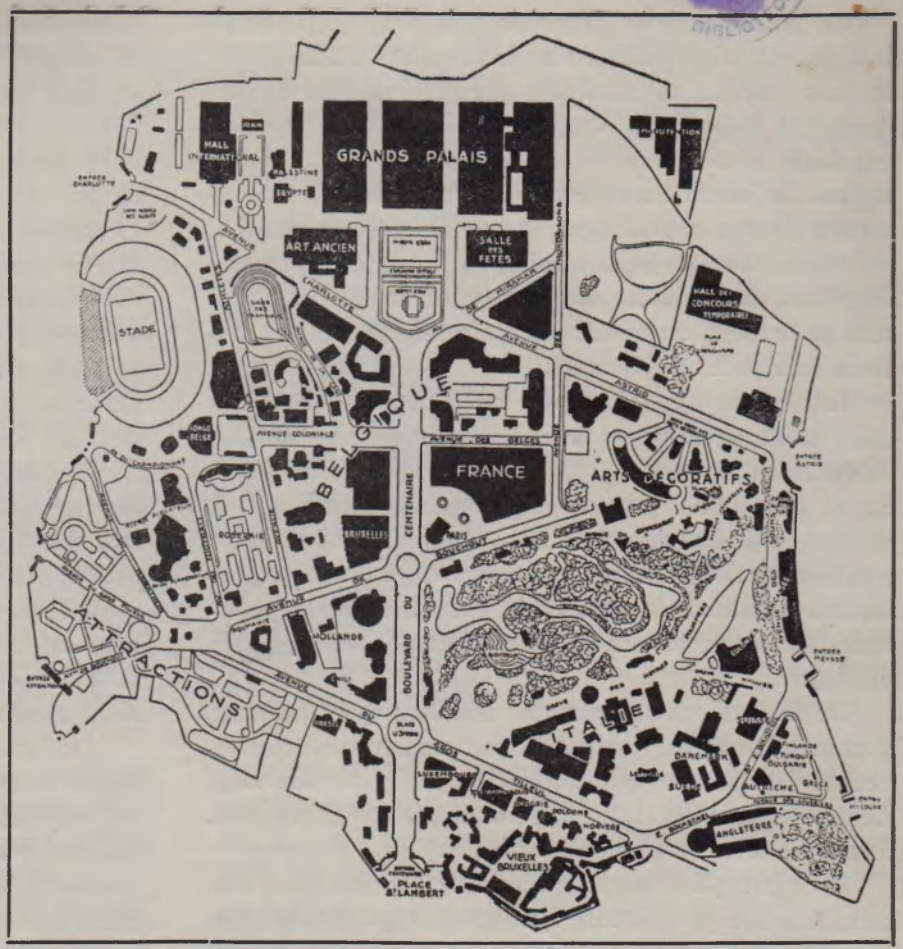

Planul expozitiei din Bruxelles 1935.

In vreme ce marile puteri *„organizau pacea"* în favoarea rasboiului, mica Belgie își organiza expoziția dela Bruxelles, pentru a demonstra, împreuna cu factorii de producție ai celor 30 țari, cari au participat la aceasta expoziție, ca lumea din câmpul de creație și producție, își vede de rostul ei, sinchisindu-se prea puțin de framantarea sterila a lumii politice, cu toata diplomația ei.

Despre expoziția internaționala de la Bruxelles se poate spune, fara precupețire, ca a fost reușita. Deschisa la 25 Mai, cu multe din pavilioane și lucrari de amenajari înca în curs de terminare, era complect gatita, ca o mireasa care își așteapta invitații, cu o luna mai târziu, adica la 15 Junie.

Și invitații n'au pregetat sa soseasca din toate părțile lumii, curioși sa vada efortul realizat, în primul rând de poporul belgian, gazda musafirilor și în al doilea rând de celelalte popoare participante la expoziție.

Vizitatorul, sosit în Bruxelles, ia mai întâi, contact cu orașul, și prima impresie este destul de favorabila. Capitala Belgiei este simpatica. De cum ai scoborât din tren si ai esit din gara centrala, te găsești în fața bulevardelor largi si drepte, cari tae orașul de la o margine la alta. Sunt puține orașe capitale cari se presinta asa de bine, din punct de vedere al marilor artere de comunicație, ca orașul Bruxelles. Și tot puține sunt orașele care au așa de bine amenajate împrejurimile, cu parcuri, alei, lacuri, basine, etc.

In special partea cu muzeele si cu arcul cinquantenarului, amenajata cu prilejul celor 50 ani de independență, este o minune urbanistica.

Apoi nu trebue să uităm ca Bruxelles-ul are cel mai grandios palat de justiție din lume, așezat pe un platou care domina tot orașul, ca și cum poporul belgian ar vrea sa spuna vizitatorului strein: „noi suntem cu dreptatea".

Aceasta expoziție trebuia sa aiba loc acum 5 ani, în 1930, pentru a sarbatori centenarul, aniversarea a 100 ani de la proclamarea independenții; dar Capitala Belgiei a trebuit sa se resemneze în fața dorinței celor doua orașe de seama: Liege si Anvers, de a avea, la acea data, fie care, expoziția sa.

Expoziția de azi este așezata în vecinatatea parcului castelului Laeken si combinata cu gradina Van der Borght. In aceasta extremitate, a orașului Bruxelles, s'a amenajat, cu prilejul expoziției, noui artere de comunicație, cu tot ce trebue pentru desvoltarea ulterioara a unui nou cartier, îndeplinind toate cerințele urbanistice, care se va numi cartierul centenarului și care împreuna cu cel al cincantenarului, ceva mai vechi, vor constitui cele mai frumoase și atragatoare parți ale capitalei belgiene.

Posibilitațile si mijloacele de circulație, spre si în jurul expoziției, au fost minunat soluționate, evitându-se pierderea de vreme, ori care ar fi aglomerația publicului.

Se poate intra în expoziţie prin mai multe porţi, însa poarta principală este aceia din piaţa St. Lambert, în faţa careia se deschide perspectiva marei alei, denumita bulevardul Centenarului, care tae în doua expoziţia si care sue în panta uşoara pana la terasa cu marile jocuri de apa, din faţa marilor palate, construite pentru a ramane si dupa trecerea expoziţiei.

Poarta de intrare este simpla, formata din o serie de piloni, în emiciclu fie care pilon ornat de sculpturi şi în faţa de statui colosale, representând victoria înaripata.

Intrând în expoziţie, prin aceasta poarta, se deschide în faţa ochilor toata partea centrala a expoziţiei, cu bulevardul Centenarului, presarat pana la celalalt capat, cu fantani etajate, ce se aprind seara de focuri colorate; şi cu decoraţia florala bogata si artistic combinata. Deoparte şi de alta a bulevardului se desfăşoara pavilioanele principale, cari, favorizate de terenul în panta, se prezinta complect, fiecare, privirii vizitatorului.

De la intrare, în dreapta, vizitatorul poate cerceta vechiul Bruxelles, o reconstruire sau reconstituire a vechei capitale, cu palatul ducilor, cu podurile, bisericile, casele, pravaliile, cârciumile, etc; şi cu uniformele oficiale ale epocii.

Apoi tot pe dreapta, pe aleia Teiului, deoparte sunt înşirate pavilioanele: Luxemburg, Cehoslovacia, Ungaria, Polonia şi Norvegia în care sunt expuse produsele de seama ale fiecareia, din aceste ţari. De cealalta parte a acestei alei, privirea este isbita de impresionantul pavilion al Italiei, cu faţada simpla, de proporţii monumentale, taiata de patru imense fascii negre, eşind complect în relief pe câmpul neted al faţadei, dând o impresie de îndrasneala şi originalitate. In interior pavilionul nu este mai puţin original. Sali imense cu pereţi acoperiţi de colosale mariri fotografice, din ceeace reprezinta acţiunea si realizarile fascismului în toate domeniile. Totul e spus şi aratat în imagini impresionante: tablouri şi diagrame.

Pe lânga acest pavilion reprezentând oarecum Italia politica şi sociala, alte 16 pavilioane mai mici, reprezentând Italia economica, complecteaza secţia italiana a expoziţiei, una din cele mai bogate secţiuni.

Mai departe, spre fundul aleei, pavilionul Marei Britanii, modern şi sever, aşa cum îi şade bine englezului. In interiorul pavilionului sunt expuse în salonul de onoare, portretele suveranilor, în marime raportata la marimea imperiului colonial, iar în celelalte sali, diferite produse ale industriei, ale solului şi subsolului coloniilor, printre cari unele reprezinta 80 - 90 la suta din producţia totala a globului.

Spre stânga pavilionului englez, Letonia, Suedia, Danemarca, Elveţia, Finlanda, Turcia, Bulgaria, Austria şi Grecia îşi au fiecare pavilionul.

Ca un soi de popas pentru ochi şi materia cenuşie, obosite de înregistrarea celor vazute, vine la vreme, trecerea prin parcul admirabil amenajat cu prilejul acestei expoziţii, parc care constituia alta data gradina vilei baronului Van der Borght. Fie care copac, fie care colţişor a fost cu grije amenajat, înfrumuseţat, îmbracat cu verdeaţa, flori şi jocuri de lumina, pentru zi şi pentru noapte.

De altfel toata exposiţia constitue o perfecta armonie între diferitele pavilioane, şosele, alei si cadrul de verdeaţa şi flori, cu care formeaza un tot unitar şi deopotriva de îngrijit. O comparaţie cu exposiţia coloniala, de acum câţiva ani, de la Paris, ese complect în favoarea belgienilor.

Din parc, trecând pe lânga pavilionul Comisariatului Exposiţiei, tratat cu mult lux de materiale alese, dupa vizita pavilioanelor din secţia artelor decorative, din care se degajeaza tendinţa debarasarii de tot ce modernismul primitiv adusese în tovarăşia ridicolului şi absurdului si a apropierei de realitate, logica si bun

Vederea panoramica a Marelor Palate.

Pavilionul Italiei
(în fund se vede pavilionul Angliei).

simţ se ajunge, revenind spre bulevardul centenarului, la pavilioanele Franţei: pavilionul Parisului şi pavilionul Franţei, propriu zis. Pavilioane în care regăsim şi admirăm, — mai ales în ce priveşte moda, — gustul, eleganţa şi graţia, care păstrează poporului francez primul loc, în acest domeniu.

Alături de pavilionul Franţei, pe aceiaşi latură a bulevardului, pavilioanele de confecţiuni ale Belgiei, arată vizitatorului ca, în ce priveşte gustul, belgienii se înrudesc, de aproape cu francezii.

Puţin mai departe, tot pe dreapta un pavilion cu o mare cupola, cu altele mai mici şi cu un soi de minarete, amintind moscheele turceşti, represinta *„viaţa catolica"*. Pavilionul cuprinde la nivelul solului, berarii si restaurante, deasupra activitatea catolica, şcolara, misionara, medicala, bine representate. Iar deasupra, sub cupola, biserica, cu lumina indirecta foarte impresionanta, cu cupola toata colorata în bleu, în carelaje formate din linii oblice întretaiate pe direcţia meridianelor, în aur.

In ansamblu, un amestec de misticism si de simţ practic, caracteristicile catolicismului.

Eşind din pavilionul bisericii catolice ne gasim pe marea esplanada, din capul bulevardului, cu fântânele monumentale în centru, cu cele două pavilioane în dreapta şi stânga: al festivităţilor şi artei vechi; şi cu grupul marilor palate în fund, cari închid perspectiva bulevardului centenarului.

Aceasta esplanada este atât de vasta încât oamenii şi vechiculele par jucarii minuscule. De asemenea palatele sunt de proporţii mai mult decât monumentale. Pavilionul central, din grupul marilor palate, este o enorma hala, în beton armat, susţinuta de arcuri cu deschizatura libera de 80 m. şi sub care s'a imaginat o gara internaţionala, cu ultimele noutaţi în ce priveşte locomotivele, vagoanele de calatori, de dormit, restaurante, de marfa cu frigidere, etc. Locomotivele de proporţii gigantice, par cu şirurile de vagoane cu tot, nişte miniaturi sub bolta uriaşa, care le adaposteşte. Pentru a marca progresul realizat, în acest domeniu, belgienii au aşezat micul tren cu locomotiva de la 1835, de acum o suta ani, primul tren, care sub ochii lui Leopold I

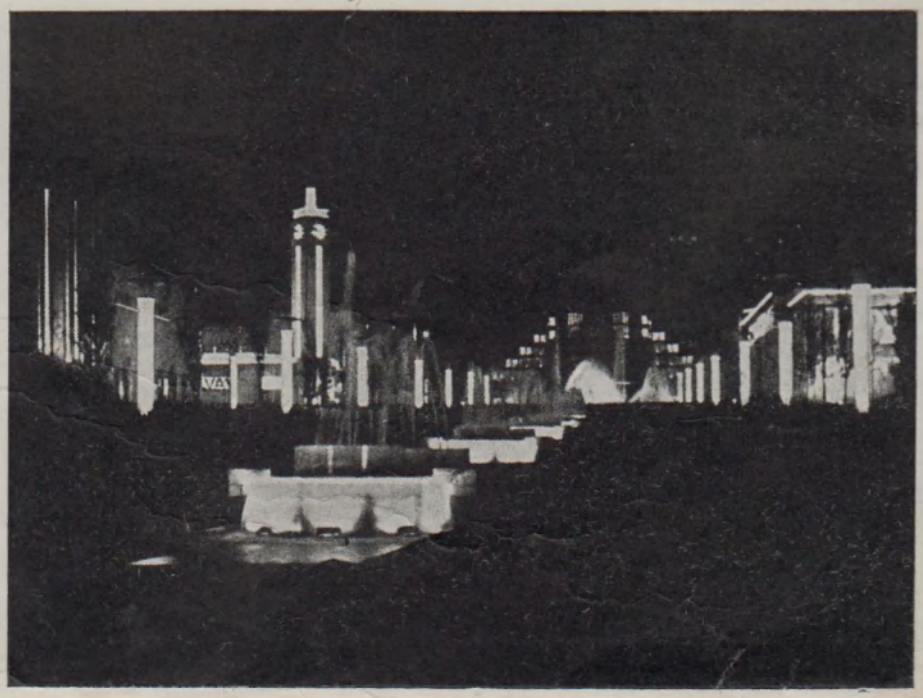

Bulevardul Centenarului
(Efect de noapte)

se inaugurase în Belgia. In dreapta şi stânga acestei halle, alte două halle, aproape de aceiaşi proporţie, adăpostesc diferite secţiuni ale exposanţilor belgieni: tot felul de produse, maşini, aparate mecanice, electrice, etc. Mai departe, în stânga grupului de halle (marile palate) se găseşte pavilionul hallei internaţionale, în care se găsesc şi se vând produse de tot felul, mai de pe toată suprafaţa globului pământesc, de către vânzători exotici, veritabili sau improvizaţi. In apropierea acestui pavilion, pentru complectarea cadrului, se găsesc pavilioanele Palestinei, Iranului şi Egiptului, cu specificul fiecăruia.

In pavilionul de artă veche belgiană, se desfăşoară tot ce s'a produs de la 1400 la 1900, adică în timp de cinci secole, ca pictură, sculptură, ţesături, etc. In afară de muzeele belgiene, de colecţiile particulare cele mai remarcabile, muzeul Luvru, muzeele de la Florenţa, Viena, Berlin, etc., au împrumutat, cu acest prilej capo d'operile maeştrilor de origină belgiană: Rubens, Van Dick, Brenghel, Tenniers, Van der Weyden, etc.

Părăsind pavilionul de artă veche şi esplanada, găsim, scoborând pe partea stângă a bulevardului, cea mai mare parte consacrată Belgiei: pavilioanele diferitelor case, firme, industrii belgiene, pavilionul oraşului Bruxelles în care sunt arătate toate activităţile municipale, printre care cea urbanistică, cu proecte şi realizări, este dintre cele mai interesante. Apoi pavilionul Congo-ului belgian, cu produse şi cu tot ce au realizat belgienii, ca operă de civilizaţie, în această colonie.

Tot în acest sector al expoziţiei se află gara tramvaielor, în afară de aceia de la intrarea St. Lambert, prin care s'a organizat în chip minunat, mijloacele de transport, pentru vizitatori. Apoi stadionul pentru 50.000 spectatori. Tot aci, minunat aranjat, se găseşte un mare rosarium, etajat în terase şi întrerupt de basinuri cu apă, cuprinzând, se zice, 40.000 trandafiri, de toate speciile. De pe terasele acestui rosarium se desfăşoară o minunată vedere asupra oraşului Bruxelles, peste parcul atracţiunilor din expoziţie, un amestec de bâlci, de Luna Park, şi de circ. Pentru cei doritori de senzaţii mai puternice, se găseşte aci un turn, destul de înalt, din care se poate arunca, oricine, cu paraşuta.

Pe un teren triunghiular, având o latură pe bulevard, alta către rozarium şi a treia spre parcul distracţiilor, se află pavilionul Olandei, cu coloniile sale şi pavilionul României.

Pavilionul nostru este bine plasat şi atât înfăţişarea exterioară, privind arhitectura, cât şi anturajul, se presintă simpatic. Este opera colegului Moşinschi. In interior pavilionul se presintă, din punct de vedere al specificului nostru, destul de bine. Pe lângă icoane vechi, covoare, troiţe, s'a avut grije, de astă dată, a se aminti streinilor şi despre petrolul, lemnul, grâul, porumbul şi tutunul nostru. N'ar fi stricat chiar o mai complectă presentare a produselor solului şi subsolului nostru.

Arta este şi ea bine representată, prin scriitorii, pictorii şi sculptorii noştri. Sculpturile şi picturile expuse, mai mult moderniste, au oarecare exagerări, presentând femeia română prea bine desvoltată, prea solidă,— dând prilej streinilor să tragă concluzii greşite.

De la pavilionul României te îndrepţi spre esire, cu impresia netă că expoziţia internaţională din Bruxelles constitue un succes pentru organizatorii ei şi o mândrie îndreptăţită, din toate punctele de vedere, pentru poporul belgian.

Văzută noaptea, sub focurile minunat combinate ale electricităţii, expoziţia este o feerie. Arhitecţii au ştiut să combine faţadele aşa încât să se prezinte de o potrivă de bine, atât sub lumina zilei cât şi sub cea electrică, în timpul nopţii.

arhitect **i. d. enescu**

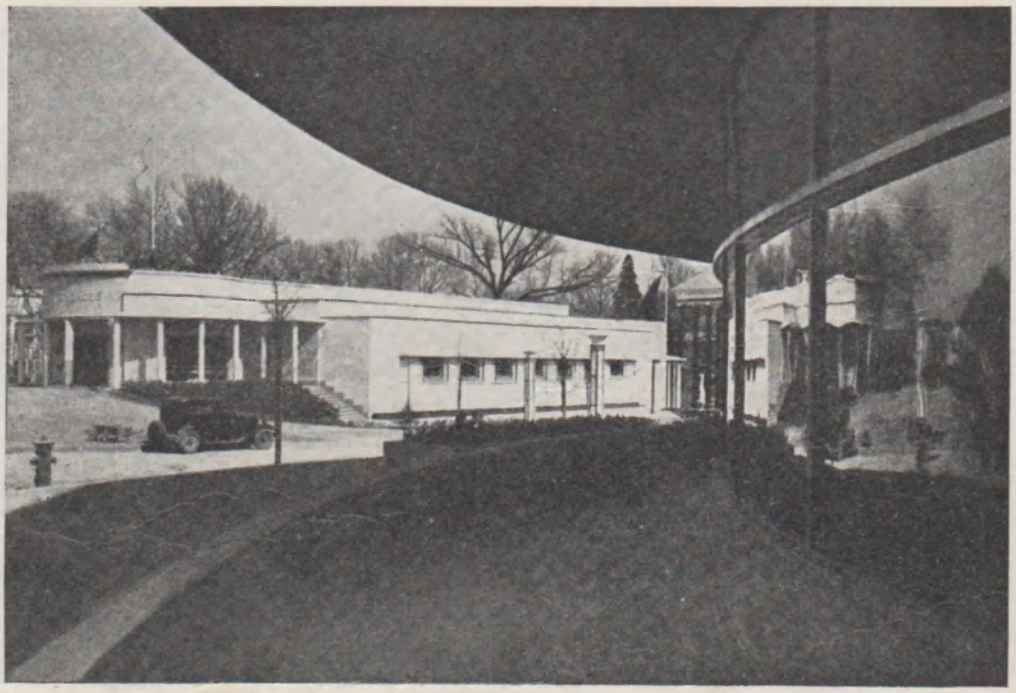

Pavilionul
Artelor Grafice - Belgia

ACADEMIA ARHITECTURA BIBLIOTECA

iluminatul în serviciul urbanismului

iluminatul căilor publice

Asupra importanţei pe eare modernizarea unei reţele de drumuri o reprezinta pentru economia naţională, nu e locul sa inzist aei. Diferite ramuri de activitate îşi coordoneaza lucrarile în scop de a menţine incontinuu bulevardele, strazile şi şoselele, la un nivel de realizare tehnica perfecta.

In primul rand trebuie evitat ca odata cu venirea nopţii, viaţa cailor publice sa înceteze. Electrificarea urbana şi rurala a generat campania pentru iluminarea drumurilor, utilizand procedeele de iluminat prin incandescenţa, sau, ca acum în ultimul timp, procedee de iluminat prin luminescenţa.

Pe taramul iluminatului cailor publice, cercetarile au fost anevoioase, aplicaţiunile costisitoare si rezultatele controversate. Metoda de urmat trebuia gasita.

J. M. Waldram spune: „Proprietaţile reale si esenţiale ale iluminatului cailor publice s'au sustras masuratorilor. Desigur masuram ceeace putem, cum ar fi iluminarea pe suprafaţa drumurilor si înalţimea de suspensiune a armaturilor şi adesea complicaţiuni survin, dar nu putem aprecia masura in care o instalaţie îndeplineşte exigenţele noastre. Cunoştinţele ce le avem sunt slabe si nesatisfacatoare; iluminatul cailor publice nu este înca o ştiinţa".

Cu toate acestea ar fi nedrept sa nu recunoaştem eforturile depuse de specialisti, a caror competenţă a contribuit în mod cert la perfecţionarile aduse în ultimii ani iluminatului raţional al cailor publice. Metode ştiinţifice au dat rezultate, cari cu cat au fost mai greu obţinute, cu atat au avut menirea sa dureze mai mult şi să folosească mai mult unei elite în slujba siguranţei şi a confortului.

In cadrul unui studiu privitor la iluminatul în serviciul urbanismului, am expus în numarul trecut al revistei noastre, technica iluminatului monumentelor şi gradinilor publice.[1]) Voiu arata acum în mod succint în ce consta *iluminatul cailor publice intra muros,* fara ca sa trec cu vederea problema corelativa care trebue examinata simultan, a iluminatului cailor publice *extra muros.*

Normele dupa cari studiul trebue dirijat sunt multiple şi funcţiune de acele condiţiuni pe cari iluminatul trebue sa le îndeplineasca, carora le dam întaietate.

In linii generale am aratat în alta parte,[2]) ca rolul primordial al unui bun iluminat al cailor publice este facilitarea circulaţiei vehiculelor şi pietonilor. Corolare imediate sunt:

---

1) *Ing. Gh. B. Marculescu* — Iluminatul în serviciul urbanismului: iluminatul monumentelor şi gradinilor publice. Arhitectura No. 2, Bucureşti, August 1935.

2) *Ing. Gh. B. Marculescu.*— Principiile Iluminatului Rational, Bucureşti, Cartea Romaneasca 1933.

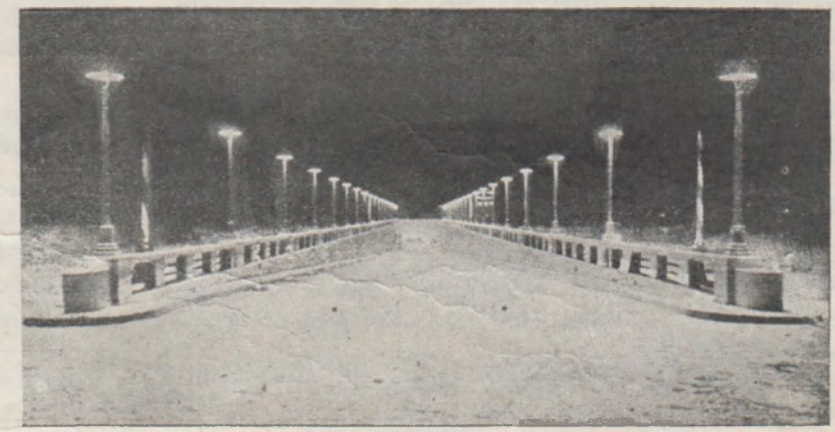

Intrarea tunelului sub Escaut. — Belgia. Iluminat cu lampi **Philips** cu vapori de sodiu.

a) dezvoltarea comerţului: în cartierele cu strazi bine iluminate, circulaţia se măreşte, magazinele şi localurile de petrecere se îngramadesc, valoarea terenului creşte;

b) paralizarea acţiunii raufacătorilor: sarcina forţelor publice este mult uşurata când cel puţin unul

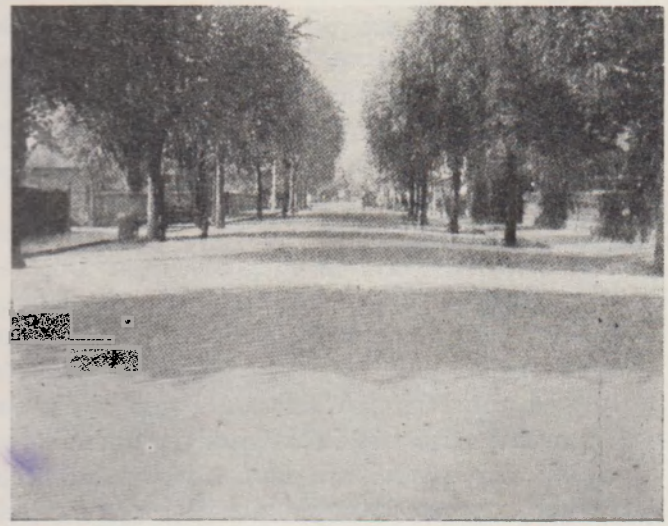

Sosea în timpul zilei: frunzele arborilor produc contraste însemnate de iluminare (I. E. Febr. 1935).

din adversarii cu cari ar avea de luptat, întunericul, este dinainte învins.

Iluminatul electric al bulevardelor şi strazilor se poate face cu armaturi aşezate axial, suspendate, daca distanţa între stâlpi nu este exagerată, sau dealungul trotuarelor sau refugiilor, daca nu sunt în imediata apropiere arbori cu coroane frunzoase.

Un rol de prim ordin îl joaca culoarea luminii emise. Lumina becurilor cu filament de tungsten corespunde nevoilor curente. Aceasta lumina difera de lumina zilei caci conţine în compoziţia ei mai multe radiaţiuni roşii, cari îi dau un ton cald foarte agreabil.

Circulaţia în lumina colorată pune din nou problema utilizarii surselor de lumina colorata si în special de lumina monocromatica.

Numeroase lucrari [1]) au expus pe larg aceasta chestiune controversată; următoarele facultaţi vizuale au fost în deosebi studiate în raport cu culoarea luminii: 1. sensibilitatea la perceperea contrastelor şi pragul vizual, adica valoarea iluminarii minime la care obiectele observate încep să se contureze; 2. timpul necesar perceperii contrastelor; 3. acuitatea vizuală sau sensibilitatea de percepere a formelor, determinată cu ajutorul inelelor lui Landolt; 4. timpul necesar perceperii formelor; 5. ebluismentul, adica orbirea produsa de corpuri cu straluciri prea mari; 6. deschiderea pupilei; 7. tensiunea nervoasa; 8. putinţa de dinstinctie a culorilor; 9. oboseala ochiului; 10. indispoziţia psihica; 11. acomodaţiunea etc.

Problemele enumărate, atât de complexe, au fost studiate în deosebi la cele doua mari surse de lumina colorata, *lampile cu vapori de mercur sub presiune înalta* şi *lampile cu vapori de sodiu*. Tuburile luminoase cu neon nu au fost întrebuinţate la iluminatul cailor publice.

Lampile cu vapori de mercur sub presiune înnalta au avantajul asupra lampilor obişnuite cu vapori de mercur, ca emit o proporţie mai mare de radiaţiuni albastre. Spectrul este astfel deplasat înspre regiunea în care sensibilitatea vizuala este mai buna. Razele roşii lipsesc totuşi cu desavârşire, aşa încât suprafeţele roşii nu gasesc în lumina incidenta radiaţiuni pe cari sa le poata reflecta si apar negre, neajuns însemnat, care schimba în special fizionomia persoanelor si care face ca lumina rece produsa de astfel de lampi sa fie rareori utilizata în aglomeraţiuni. [1])

In experienţe, măsuratoarea iluminărilor se face exclusiv obiectiv cu celula de selen a carei sensibilitate spectrala este ajustata perfect, cu ajutorul filtrelor, la sensibilitatea ochiului uman mediu.

Aceeaş şosea noaptea: iluminatul artificial realizeaza un iluminat uniform (I. E. Febr. 1935).

Rezultatele încercarilor au aratat ca acuitatea vizuala în cazul lampii cu vapori de mercur este cu 22% mai buna decât în cazul lampilor cu filament de tung-

[1]) *W. Arndt şi A. Dresler.* — Ueber das Sehen bei monochromatischen Licht, Das Licht, Decembrie 1933.

W. Arndt. — Sieht man bei farbigem Licht besser? Preegere ţinuta la Societatea Germana pentru Technica Iluminatului, Berlin 1934.

L. Schneider. — Das Sehen bei farbigem Licht Osram Lichtheft, Berlin.

[1]) *H. Krefft şi E. Summerer.* Die neuen Quecksilberdampflampen und ihre Anwendung, Berlin.

-sten, ceeace înseamna, dat fiind randamentul de 40 Lumen/Watt al acestor lampi, ca un procent de 13 % din energia electrica consumata de un iluminat cu becuri incandescente este suficient ca sa produca acelaş efect, utilizând lampi cu vapori de mercur.

Lampile cu vapori de sodiu au gasit o aplicare

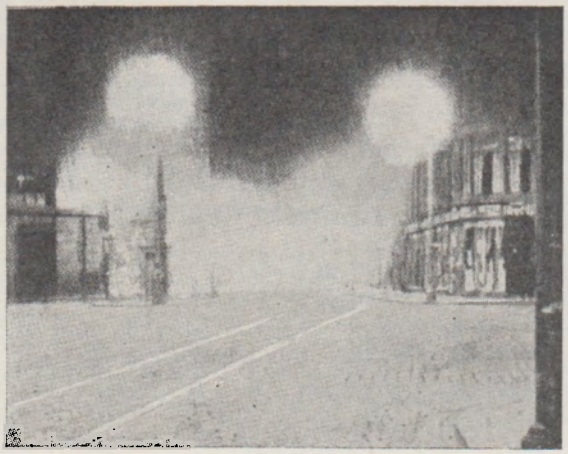

Strada uscata : distribuţia iluminarii este uuiforma. Pavaj : granit (I. E. Aug. 1935).

mult mai larga. Aceasta se datoreşte luminii emise de culoare galbena calda, având o lungime de unda apropiata de lungimea de unda corespunzatoare sensibilitaţii vizuale maxime. [1])

Principiul acestor lampi este cunoscut din anul 1914, când *Westinghouse Lamp Company* a facut primele încercări serioase pentru a le construi.

Acuitatea vizuala este în lumina produsa in vapori de sodiu de 4 - 5 ori mai mare decât în lumina produsa de becuri cu filament de tungsten. Aceasta se datoreşte poate faptului ca ochiul omenesc fiind un obiectiv cromatic necorectat, face ca imaginea unui obiect albastru sa se produca în faţa retinei, imaginea unui obiect roşu in dosul ei, iar radiaţiunile galben-verzi, pentru cari ochiul nostru este cel mai sensibil, sa se produca exact pe retina. (In timpul zilei imaginile apar clare din cauza ca pupila fiind micşorata, ochiul se comporta ca un anastigmat).

Ebluismentul surselor cu vapori de sodiu este redus, stralucirea fiind numai de 10 lumânări/cm^2.

Randamentul ridicat (40 Lumen/Watt) face ca armaturile cu vapori de sodiu suspendate pe şoselele interurbane, sa permita vehiculelor o viteza apreciabila la un consum de 4 Kw Km.

Casele constructoare de aparate de iluminat au organizat in strainatate numeroase manifestari de propaganda în favoarea unuia sau celuilalt sistem. Technicienii au cautat sa remedieze insuficienţele luminii emise de lampile cu vapori de mercur, corijând-o printr'un iluminat mixt cu becuri cu filament de tungsten.

Reflectoare de formele cele mai variate au fost fabricate, în majoritate asimetrice şi cu oglinda argintata.

Totuşi, impresiile pe cari instalaţiunile de proba le-au facut asupra spectatorilor au fost felurite şi pareri deosebite, de cele mai multe ori subiective, au fost emise.[1])

Despre iluminatul obişnuit, cel mai raspândit, cu becuri incandescente cu filament de tungsten, n'am vorbit decât în treacat. Acest procedeu de utilizare a energiei electrice este astazi aproape exclusiv întrebuinţat in practica pentru iluminatul strazilor si bulevardelor (in Anglia se întrebuinţeaza înca mult iluminatul cu gaz aerian, din cauza numeroaselor zacaminte de carbuni ce se gasesc acolo).

Armaturile sunt deobiceiu pentru becuri de 500 sau 300 Watt, din tabla emailata alb în interior, desi pierderile de flux luminos sunt mult mai mari decât în armaturile cu reflectoarele oglindate. [2]) E locul sa atragem atenţiunea asupra *factorului de depreciere* care se întroduce in calculele de iluminat pentru a ţine seama de uzura filamentului si de absorbţiunea de lumina in însuşi corpurile de iluminat, din cauza depozitarii de impuritaţi.

Aceeaş strada uda, oglindirea focarelor luminoase produce ebluisment. (I. E. August 1935)

Tot in proectele de iluminat trebue considerat aportul de lumina pe care-l aduce iluminatul vitrinelor. Intr'adevar, o buna parte din trotuarele arterelor principale din centrele comerciale ale marilor oraşe capata lumina indirecta din vitrine sau directa

1) *G. Holst.* - Natriumlampen, De Ingineur, Decembrie 1933, Comunicari Philips.

1) *S. Englisch.* — Some new forms of street lighting fittings, The illuminating engineer, London, November 1934.

2) *Ing. Gh. B. Marculescu.* — Op. cit.

dela reclame luminoase, cari se comporta ca focare luminoase secundare.

Un alt aport de lumina îl aduc farurile vehiculelor şi în special ale automobilelor. Farurile prevazute cu dispozitive antiorbitoare denumite *proectoare cod* sau *proectoare cu strălucire nula,* [1]) gasesc o întrebuinţare din ce în ce mai larga, caci permit rabaterea fascicolului de raze spre sol, la apropierea unui vehicul venind în sens invers. [2])

S'a propus, tot pentru a evita orbirea, prin lumina prea mare, a conducatorilor de vehicule, montarea unor armaturi pe marginea autostradelor, la o înaltime de doi metri de pamant, în cari fluxul luminos sa fie dirijat astfel încat sa lumineze în direcţia de mers, şi sa fie limitat exact pe linia mediana a şoselei. [3])

Culoarea pavajului joaca deasemeni un rol însemnat. Culorile deschise, cum sunt cele ale pavajelor nisipoase, reflecta mai multa lumina si contribue astfel la realizarea unui iluminat mai economic.

Un factor important care modifica întru totul distribuţia de iluminare a cailor publice este reflecţia datorita pavajelor ude: conducatorul unui vehicul vede pe suprafaţa drumului o regiune stralucitoare care se deplaseaza odata cu el.

Acest caz special, care e totuşi foarte frecvent, a fost studiat în amanunţime. [4]) Nu putem însa, în cadrul acestui articol, intra în detalii.

Intrucat conducatorul unui vehicul percepe un obstacol din faţa sa prin efectul de silueta, adica subiect închis pe fond deschis sau subiect deschis pe fond închis, este logic ca datorita jocului de lumini (luminile farurilor sale proprii sau ale vehiculului cu care se încrucişeaza, luminile armaturilor distanţate, reflecţia solului ud etc.), va ajunge, în timpul mersului, la un *moment critic de vizibilitate minima* corespunzator unui contrast nul dintre subiect şi fond. Un iluminat ingenios are de scop tocmai sa evite aceste puncte primejdioase, reducând astfel numarul accidentelor pe cât posibil.

Statisticile dau cifre interesante relativ la accidentele datorite iluminatului defectuos al cailor publice. [1])

Adesea reiese din tablouri statistice ca accidentele sunt mai numeroase pe caile bine iluminate, chiar ţinând seama de marirea proporţionala a circulaţiei; cauza este de ordin psihic, dupa cum la trecerile de nivel nepazite, conducatorii sunt mai prudenţi decât la cele pazite, unde de multe ori platesc scump încrederea prea mare în conştiinciozitatea altora. In locurile bine iluminate atenţiunea nu este atât de încordata şi urmari fatale nu sunt excluse.

Accidentele în timpul nopţii sunt aprox. de 54% în timpul zilei aprox. numai de 37%. Pe de alta parte s'a constatat ca accidentele de automobil datorite unui iluminat insuficient pot fi reduse cu 33% pentru o augmentare numai de 8% a cheltuielilor destinate iluminatului.

Viaţa calatorilor şi pietonilor depinde deci de cantitatea si calitatea luminii si rostul iluminatului raţional al cailor publice este sa inspire maximum de încredere în siguranţa unei locomoţiuni rapide. Laturile economice si estetice nu sunt de mai putina importanţa şi cade în sarcina tehnicianului-artist rolul de a cântari diferitele sisteme si a alege pe cel mai apropiat în fiecare caz particular.

In momentul în care cerinţele cele mai exigente vor fi satisfacute, iluminatul cailor publice nu va mai fi o ştiinţa: va fi o arta.

ing. **gh. b. marculescu**

---

1) *G. Laurent.*— Les projecteurs code, La revue de l'eclairage, Paris, Janvier 1934.

2) Se pare ca razele galbene au proprietatea de a patrunde cu uşurinţa prin ceaţa; deaceea se fabrica diverse tipuri de becuri de automobile cari emit numai lumina selecţionata galbena.

3) *W. Hagemann.* — Neue Probleme der Beleuchtung von Strassen und Autobahnen, Das Licht, Berlin, Januar 1934.

4) *J. M. Waldram.* — Road surface reflection characteristics and their influence on street lighting practice, The ournal of good lighting, London 1934.

1) Les statistiques d'accidents et l'eclairage des voies publiques, La revue de l'eclairage, Paris, Janvier 1934.

pavilionul României la expoziția din bruxelles

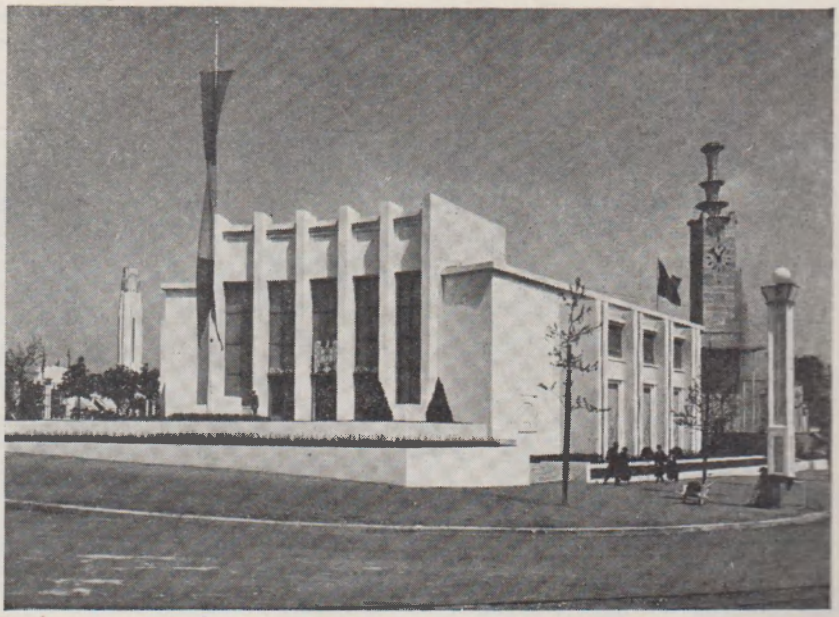

Fațada principala

Arhitect **C. Mosinschi**

Pe un teren de forma trapezoidala, deajuns de bine situat, la întretaerea a doua din cele mai importante alei ale Expoziției, s'a construit pavilionul României.

Ca aproape întotdeauna în cazuri similare, s'a lucrat atât la proecte cât si la construcție si amenajare cu o viteza excepțională. Aproape un record.

La cererea Ministerului de Industrie am întocmit 3 anteproecte reprezentând 3 „partiuri" diferite, din cari unul, — acel executat, — a fost ales și aprobat de către M[illegible]M.

Informațiuni preliminare au aratat ca organizatorii Expoziției au vrut sa prilejuiasca în fața lumii un examen internațional cu privire la realizarile cele mai moderne in toate domeniile activității omenești, deci inclusiv arhitectura.

Acesta este argumentul principal pentru care nu ne-am prezentat cu o arhitectura națională.

Și bine am facut, fiindca țări cu o mult mai veche și mai importanta arhitectura decât a noastra, de exemplu Italia, Franța, Anglia și aproape unanimitatea statelor participaute s'au prezentat cu realizari în spirit modern.

Aceasta unitate de tendință a creiat o comunitate intelectuala care constitue una din caracteristicile interesante ale acestei expoziții.

Cu mijloace financiare deajuns de reduse, România trebuia totuși sa se afirme, acesta fiind însuși scopul participarii.

Pentru realizarea arhitectonica am cautat sa ma feresc de caracterul ostentativ care de obiceiu se utilizeaza în asemenea ocaziuni.

Am cautat sa evit caracterul oarecum de bâlci și de reclama de cari întotdeauna se leaga si impresia desagreabila de ușor și provizoriu.

Pentru a creia un contrast favorabil țarii noastre am construit un pavilion care prin compoziție și executie pare sa fie definitiv.

Prin însași aceasta tinuta, pavilionul nostru se detașeaza de celelalte participari.

Ca fiind mai monumentala si bine adaptata situației, compoziția a fost exacta pe bisectricea celor doua alei principale.

Un mare hall de onoare pe plan cub, fiindca așa îl cerea situația topografica, leaga doua aripi laterale (tratate fiecare cu câte 4 alveole) din cari una destinata culturii și cealalta economiei.

In fațada posterioara, aceste aripi laterale cari formeaza 2 fațade simetrice, sunt legate printr'un portic tot pe plan cub (impus de situație), portic care este destinat turismului și repaosului vizitatorilor și care este larg deschis pe o parte asupra unei interesante perspective a Expoziției.

In acest mod pavilionul prezinta o mare dezvoltare cu 4 fațade, fiind construit pe 1000 m. p.

In centrul compoziției este amenajata o mare sala a artelor plastice, sculptura și pictura.

Din cauza marelui numar de vizitatori cari de obiceiu urmaresc o astfel de expoziție, am creiat o circulație circulara cu sens unic, care a dat rezultate foarte bune chiar în unele zile de sarbatoare în cari pavilionul nostru a primit vizita a peste 20.000 de persoane.

In astfel de cazuri problema circulației este capitală. Mi-am dat seama de acest adevar cu atât mai mult cu cât într'o Duminica am fost strivit fara sa pot vedea nimic în nu mai știu care pavilion defectuos conceput.

O alta chestiune importanta este aceea a luminei atât ziua cât si noaptea.

Pentru zi toate salile, afara de hall-ul de onoare, sunt luminate pe sus, prin velumurile cari dau o lumina tamizata şi creizata o atmosfera agreabila de intimitate propice examinarii obiectelor expuse.

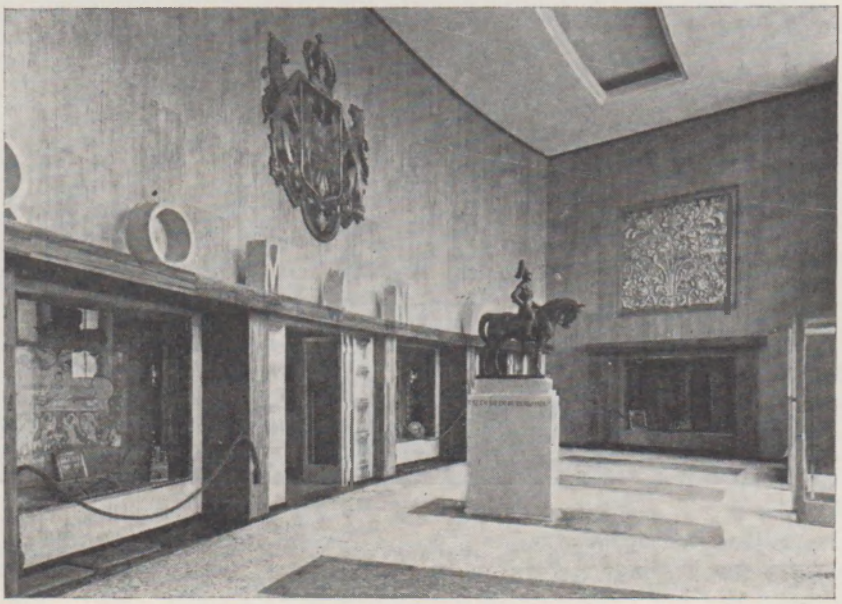

Hall-ul de onoare.

Noaptea pavilioanele fiind închise, s'a pus numai problema punerii în valoare a arhitecturii exterioare cu ajutorul electricitaţii.

Iarăşi problema importanta din rezolvarea fericita a careia, Expoziţia universală dela Bruxelles a obţinut efecte feerice.

Din punct de vedere technic, afara de chestiunea vitezei, s'a pus problema acoperişurilor, delicata din cauza climatului ploios al Belgiei şi problema securitaţii contra incendiului foarte îngrijit rezolvata din cauza marei valori a obiectelor expuse si a caracterului lemnos al construcţiei.

Participarea conţine în secţiunea culturala urmatoarele sub-secţiuni:

archeologie,
arta ţaraneasca,
cartea si Fundatiile Regale,
cusaturi româneşti, şi
expoziţia de sculptura şi pictura.
arta religioasă,

Secţiunea economica se compune din urmatoarele

standuri:
transporturile,
petrolul,
lemn şi
cerealele.

Secţiunea culturala, ca fiind mai caracteristica, a capatat o mai mare amploare, iar pentru economie s'a insistat mai mult asupra articolelor noastre importante de export.

Pentru a pune mai bine în valoare obiectele expuse, pereţii salilor au fost vopsiţi cu ulei muşetat, mat, într'o culoare unica, calda ca ton şi neutra.

Deci un sistem practic şi economic.

In schimb hall-ul de onoare, în mijlocul caruia se ridica statuia equestra a Regelui Carol II, s'a bucurat de o atenţie speciala fiind lucrat în întregime din materiale preţioase si decorative: marmora, placaj de lemn colonial, piatra artificiala, cristaluri, metal cromat, scafe luminoase, catifele de culoare, etc.

Gradini „à la Française" înconjura pavilionul, urmarind declivitatea de aproape 3 m. a terenului si agrementarea ansamblului.

In linii mari proectul urmareşte în plan o rigla stransa şi în faţadele cautate simplu si sobru proporţii juste decurgând din jocul liber al volumelor.

Contraste netede şi suprafeţe limpezi cari pun în valoare câteva panouri decorative.

O încercare de arhitectura moderna împletita pe fond de clasicism.

Articolele elogioase scrise despre arhitectura Pavilionului Romăniei în presa belgiana se resfrâng în întregime asupra ţarii noastre.

arh. **c. c. mosinschi**

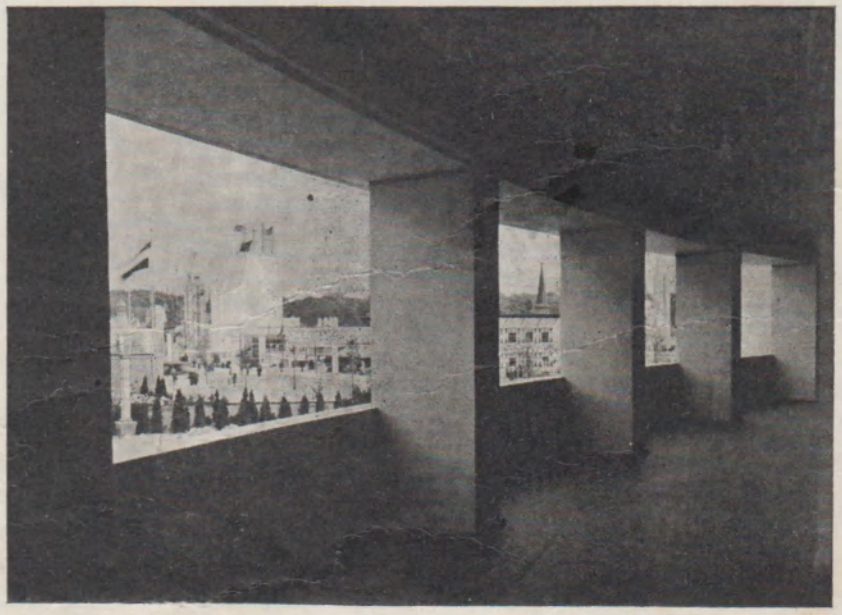

Vedere spre expozitie, din porticul pavilionului.

frumosul acoperiş de olane şi ţigle oropsit pe nedrept

De vreo 7-8 ani vedem importându-se şi în ţara noastră un nou stil, un stil fara de stil, zis cubist, modernist. Sunt nişte cuburi înalte, fara acoperişuri, cu forme de vapoare, sobe, monotone, aspre şi banale, cari toate au între ele asemănare; fie că sunt construite la Berlin, la Budapesta sau Chicago, fie că sunt destinate unei ambasade sau Case de Asigurare, toate se aseamănă între ele ca asemănarea dintre doi chinezi. Pareca resursele de decor s'au limitat; ai impresie de gol, de uniformitate, de tristeţe, de falsă modestie; sunt forme bolnavicioase ce încep să enerveze şi să ne oboseasca. Această arhitectură importată e rigidă, străină de sufletul nostru, de tradiţiile noastre, de climatul ţării noastre; e o arhitectură ce neagă, insultă trecutul arhitecturii noastre înjghebată pe solul ţării româneşti.

Nu mai construim astăzi *bloc—solid* ci pur *rapid!* Muncim, construim, transformam pentru noi înşine, pentru interesul de moment, nu pentru copiii noştri, mai puţin pentru o amprentă de concepţie naţională, ce trebue să o lăsăm generaţiilor viitoare.

Mă întreb de ce neglijăm linia veche a *românescului* nostru, linia stămoşească cu acoperişul de ţigla, cu străşina, cula, ceardac?

Nu numai oraşele mari sunt intoxicate, sunt convertite la această arhitectură „standard", ci chiar şi micile aşezări urbane de pretutindeni, din fundul munţilor noştri străvechi româneşti; chiar conacele boerilor noştri îşi împrospătează inventarul lor imobiliar, pretutindeni, vedem aceasta părăsire a *românescului* nostru.

Să analizam puţin. Acoperişul casa-terasă sau acoperişul mascat al stilului „standard" e departe de a se putea compara cu estetica arhitectonică a unui acoperiş svelt, cu coloritul viu de ţigla sau olan. Acoperişul de ţigla formează o terminaţie naturală la o construcţie, oricare ar fi mărimea ei; e omul echipat, în îmbracamintea lui, până la pălărie. *Din punct de vedere igienic* însaşi raţiunea, pledează în favoarea învelitoarei de ţigla.

Costul unui acoperiş-terasă, sau a unei învelitori de tablă, faţa de acoperişul de ţigla, ne prezintă nenumărate argumente cari pledează pentru ieftinătatea celui din urmă în mod hotărâtor, căci el:

a) rămâne acoperişul cel mai ieftin, chiar având o şarpanta robusta în lemnărie, chiar la o înclinaţie pronunţata;

b) are o durata nelimitata, ca şi zidurile ce îl suporta, iar procentul de întreţinere a unei învelitori de ţigla este extrem de redus;

c) oricât de izolant ar fi materialul sintetic ce acoperă o terasă, tot ţigla, cu podul său, rămâne acoperişul cu adevărat salutar şi cu protecţiune certa împotriva schimbărilor mari de temperatura la climatul nostru;

d) la un acoperiş de ţigla, oricare ar fi transformarea ce va suporta imobilul în decursul anilor sau deceniilor, ţigla şi şarpanta ce îl suporta vor fi întotdeauna bunuri ce se mai pot folosi;

e) dar podul ce-l pierdem prin acoperişul-terasă

nu întrece el serviciile efemere ce ni-l oferă „terasa-plaje"?

Un studiu interesant, valoros, documentat până în cele mai mici amănunte, asupra avantajelor unui acoperiș de țigla, atât din punct de vedere estetic, igienic, de cost și de durată, ni-l prezintă d-l Cazimir Braniski, doctor în științele economice și financiare, în teza sa de doctorat asupra materialului *țigla*.

Acest autor dupăce ne citează nenumărați autori străini și români ce i-au servit la documentarea studiului său—și ținând seama de materialul ce compune un acoperiș, baza lui de suport, durata lui, cheltuielile de întreținere și reparațiuni ce el necesită,—ne dă următoarele coeficiente de cost:

a)	Acoperișul cu țigla Marsilia, puncte de cost					2.2 — 2.6
b)	„	„	solzi	„	„	„ 2,5 — 2.9
c)	„	șindrila		„	„	„ 6.3
d)	„	tabla galvanizată		„	„	„ 8.2
e)	„	„	neagră	„	„	„ 8.7
f)	„	terasă		„	„	„ 12.4

Din punct de vedere technic, noi, generația contemporană, nu suntem mai fertili, nici mai inventivi decât Asirienii, decât Romanii sau decât arhitecții cari au construit grandioasele catedrale ale Evului Mediu și cari toți uzau de țigla; ceva mai mult, noi nu vom putea fi, poate, niciodată tot atât de perfecți.

Țigla este un produs bun, frumos, igienic și ieftin. Țigla a fost cunoscută de chinezi încă din secolul al XIII-lea înainte de Christos, apoi au adoptat-o și Romanii, Maurii și Arabii, în technica acestei industrii, au mers și mai departe aplicând glazura sau smalțuiala de diferite culori pe aceste produse de pământ ars.

Țigla rămâne *un progres* în arta constructivă; tabla — sau luând materiale de diferite compoziții minerale, vegetale sau chimice, intitulate: Dursitekt, Paratekt, Inertol, Sika, Derto, Holzcement, etc. ce sunt uzitate în acoperișul-terasa, toate acestea rămân doar inovațiuni ale prezentului, „cele mai multe fiind simple încercări ale căror rezultate definitive se vor putea confirma abea după 10-15 ani de întrebuințare". (Prof.-Ing. I. Siedler, Berlin). Țigla însă, hotărât, va supraviețui, iar linia *românescului* nostru desigur își va relua aripile sale de plin sbor.

State bătrâne și înaintate din Apus cari au adoptat, înaintea noastră, acoperișul plan al casei „standard", au revenit la frumosul și salutarul acoperiș de țigla. Un exemplu: Districtul Gera, din Thuringia, din trista experiența făcută cu casele cu acoperișul plan, a luat hotărârea: „pe viitor se aprobă numai construcții de case al căror acoperiș are înclinația de 38-35%".

Atunci dece să nu revina arhitecții noștri, cât mai neîntârziat, și să predomine în activitatea lor arhitectura pământeana, cu forme românești, de recreație și înălțare sufletească, purtând faclia mai departe a artei noastre bâstinașe?

Avem atâtea isvoare de inspirație, începând cu veacurile al 12-18-lea, pentru creațiunile noastre artistice, realizări cari se pot opune cu mândrie curentului bolnăvicios cosmopolit, importat efemer la noi, ca orice modă trecătoare copiată de aiurea.

Să construim românește, să uzăm de țigla noastră, de materialul scos din solul nostru! Vom avea case mai sănătoase, mai frumoase, ce vorbesc sufletului nostru, trecutului nostru. Vom cinsti astfel demn meșterii noștri mari din vremurile depărtate ce ne-au construit mănăstirile, bisericele și curțile vechilor noștri boieri.

arhitect **victor asquini**

actualităţi

Citim des în ziare: Zilele trecute s'a inaugurat Palatul Camerei de Comert din oraşul X ş. a. m. d. sau: „Ieri s'a pus piatra fundamentală a catedralei din"... Urmeaza cel puţin 100 rânduri de ziar, în cari se pomeneşte numele celor prezenţi la festivitate, aducându-se elogii unora, merite altora, pentru înfaptuirea frumosului monument de arta cu care se va mândri oraşul judeţul, etc. De arhitect, autorul lucrarii de arta, cel ce a daruit prin conceptia lui, încă un colţ de peisaj arhitectonic, încă o poezie urbanistică, nimeni nu vorbeşte. Il poţi căuta oricât de înfrigurat. Pe arhitect, nu-l vei găsi trecut în corpul acelui articol de ziar. Arhitectul rămâne *nomina odiosa (?)* şi singurul fara merit acolo? Să ne fie iertata lipsa de modestie daca îl vom socoti pe acesta, cel puţin la înaltimea d-lui sub-prefect, a d-lui director al Camerei locale, a cutarui domn avocat sau secretar, pe cari ziarul binevoeşte să-i cinstească. Dece — aşa dar — ziarele trec sub tăcere numele arhitectului a cărui operă — mai totdeauna remarcabilă — merită măcar cinstea unei pomeniri.

Aceasta întrebare naşte în mintea mea în oricare asemenea împrejurare. Vor binevoi ziarele şi ziariştii nostri să raspundă — cândva — întrebării acesteia?

* * *

O importantă hotarîre de drept comun, demnă de reţinut pentru noi arhitecţii, s'a repetat zilele trecute — de astădată — în faţa Trib. Muscel.

Reclamantul apelant cerea să fie obligat pârâtul să desfiinţeze şi să astupe ferestrele, ce ultimul, le deschisese în calcanul casei spre proprietatea vecina, pe temei ca deşi ferestrele cu pricina, sunt ferestre fixe, prevăzute cu geamuri groase mate, nedeschizibile, ar însemna totuşi o servitute oprita de lege.

Acţiunea a fost respinsă ca nefondata, pe urmatoarele temeiuri ce cristalizează argumentele jurisprudenţei la zi:

Codul civil român, spre deosebire de cel francez, reglementează *numai servitutile de vedere,* constând, în primul rând, din ferestre aşezate la înaltimea prin care, în mod normal, cineva se poate uita, şi mai ales acele ferestre cari sunt prevăzute cu sticlă transparentă ce permite cu uşurinţă *să strabată nu numai lumina soarelui, dar şi vederea omului,* creind astfel posibilitatea, ori simpla prezumpţiune, de supraveghere, şi deci de împedicare, jena, a acţiunilor vecinului; numai unor asemenea ferestre şi pentru aceste motive, legiuitorul român, le socoteşte în cadrul servituţii de vedere, le-a impus restricţiunile din art. 612-613 cod. civil.

Ferestrele de lumină în sistemul nostru de drept, fiind ferestre fixe, cu geamuri mate, opace, cari nu permit vederea în spre vecin, neputând fi încadrate şi îngradite de dip. art. 612 şi 613 cod. civil, *nu pot fi socotite ca servituţi de vedere;* deschiderea lor în zidul vecin, zid care aparţine exclusiv numai unuia din vecini, constitue dar

exercitiul normal al dreptului de proprietate; şi întrucât nu dauneaza pe vecini si nici nu produce o posibilitate de prejudiciu în viitor vecinului, nu poate fi sanctionat cu nimic un asemenea fapt.

Ferestrelor de lumina, cum este în speţa cazul, nefiind socotite ca servituti de vedere, *nu li se poate impune distanta si restrictiunile din art. 612 si 613 cod civ.*, dupa cum nici proprietarul unor asemenea ferestre, oricât le-ar poseda si folosi, în forma si starea actuala, *nu poate sa-si creeze fata de vecini si imobilul sau, nici un drept de servitute si nici-o restrictiune a exercitiului dreptului normal de proprietate si vecinatate.*

Palatul de Justitie Bruxelles

congresul internaţional al arhitecţilor roma

De la 22 până la 28 Septembrie s'a ţinut la Roma al XIII-lea congres internaţional al arhitecţilor la care au participat peste 40 de State.

N'a fost numai un congres de arhitectură. A fost — aş putea zice — o adevărata sărbătoare a arhitecturei. In cadrul plin de evocaţiuni străvechi al cetaţei eterne, această sărbătoare a luat înfaţişarea unui mare eveniment, patronat de autorităţile Romei şi Italiei fasciste, la care însuşi Ducele a ţinut să-şi spună cuvântul. Şi n'a fost numai un cuvânt searbăd de bun venit, atât de obişnuit în astfel de împrejurări. A fost cuvântul unui specialist, a fost cuvântul unui mare arhitect, a fost cuvântul titanului arhitecturei de astăzi în toate domeniile de activitate publică.

Şi-a spus cuvântul cu autoritatea ce i se cuvine numai lui, *Semanatorul de oraşe*, care în mai puţin de 3 ani a smuls din ghiarele malariei zeci de mii de hectare, redându-le agriculturii şi clădind oraşe noi ca Litoria şi Sabaudia cari sunt un adevărat imn ridicat arhitecturii moderne.

Ca să mai vorbesc de cetatea universitară din Roma, de institutele şi aşezămintele prevederei sociale şi de foarte multe lucrări făcute sub direcţia acestui gigant, ar fi să enumăr pagini întregi.

Este destul să spun că de la începutul erei fasciste, acest om a înţeles menirea secolului său, în care a scris prima pagină nepieritoare în piatră şi pentru care a făcut sacrificii de miliarde.

In faţa marelui exemplu, care a imprimat poporului italian un ritm nou de viaţă, nu mai constitue pentru noi nici un secret faptul, că întreaga Italie are astăzi un singur gând, un singur suflet. Este el. Ducele.

Şi ca un miracol, acest sentiment, parcă s'a strecurat şi în inimile noastre, dându-ne acea emulaţie, care a adus în desbaterile congresului, discuţiuni pline de învăţăminte şi îndemn.

Dar despre aceasta în numărul viitor.

arhitect **vasile rădulescu**

informaţiuni

Proectul de lege pentru reglementarea titlului de arhitect, depus în parlamentul Francez, a fost retras din cauza nemulţumirilor produse, mai ales în rândul arhitecţilor funcţionari la Stat si la comune, cărora prin lege li se interzicea profesarea în particular a arhitecturii, adica în afara de serviciu.

* * *

O delegaţie a Societaţii Arhitecţilor Romani, compusa din d-nii: arhitecţi I. D. Enescu, D. Renard, A. Culina, G. Negoescu, C. Dobrescu, Al. Zamfiropol, I. Ţaruşeanu, a fost primita de d. Donescu, primarul general al Capitalei, spre a-i expune doleanţele arhitecţilor în chestiunile privitoare la lucrările de transformare si modernizare a Bucureştilor.

Arhitecţii au prezentat observaţiile privind planul de sistematizare şi noul regulament de construcţii, d. primar general aprobând ca doi delegaţi ai arhitecţilor să facă parte din comisiunea ce va pune la punct planul de sistematizare şi noul regulament.

La cererea ca, pentru pieţele publice să se facă concurs între toţi arhitecţii, pentru găsirea soluţiei celei mai bune, d. primar a aprobat punctul de vedere al arhitecţilor.

In ce priveşte concursul pentru viitorul palat al municipiului, d. primar a arătat că nu a revenit asupra concursului şi a fixat termenul de predare la 31 Martie 1936.

Arhitecţii au mai cerut d-lui Donescu urgentarea procedurii biurocratice pentru obţinerea autorizaţiilor de construcţii, cari se obţin azi cu mari întârzieri, daunând pe arhitecţi, constructori şi proprietari.

Delegaţiunea a cerut d-lui primar general ca în ce priveşte cazurile speciale pentru cari comisia tehnică s'a mai pronunţat, lucrările să fie rezolvate de serviciul respectiv în virtutea avizelor anterioare ale comisiei, avize cari pot constitui o jurisprudenţă valabila pentru lucrarile similare.

Arhitecţii au mai arătat că azi, orele de primire ale publicului (dela 11-13) coincid cu orele când şefii şi directorii de serviciu sunt în diferite comisiuni, aşa încât publicul si arhitecţii, în acele ore, n'au cui cere referinţe.

D. primar a recunoscut ca îndreptaţite constatarile arhitecţilor, promiţând să remedieze această stare de lucruri. De asemenea si în ce priveşte urgentarea avizelor comisiei technice, pentru cazurile speciale.

D. primar general Donescu a rugat delegaţia să comunice arhitecţilor ca-i considera ca pe cei mai preţioşi colaboratori ai d-sale în opera de înfrumuseţare si modernizare a Capitalei, consultându-i şi ţinând seama de sfaturile lor.

Delegaţia a mulţumit d-lui primar pentru solicitudinea arătata.

* * *

Raportul Societatii Arhitectilor Romani, privind noul regulament de constructii este complect redactat şi va fi prezentat de delegatii arhitectilor, Comitetului de lucru de pe langa Primaria Municipiului.

* * *

La 15 Decembrie a. c. expira mandatul Consiliului Corpului Arhitecţilor din România, când adunarea arhitecţilor din toată ţara va proceda conform legii şi regulamentului Corpului arhitecţilor la alegerea noului consiliu.

* * *

Termenul de predare a proiectelor concursului instituit de Primaria Capitalei pentru clădirea Palatului Municipal, expira la 31 Martie 1936 ora 1 a. m.

Informaţiuni asupra programului şi planului de situaţie se pot lua dela Serviciul de cadastru al Municipiului, din Str. N. Filipescu.

* * *

Societatea Arhitecţilor Romani a intervenit pe langa Comitetul parohial al Bisericei Sfinţii Ingeri din Buzau, să instituie un nou concurs public — pentru proectele acestei biserici — între toţi arhitecţii.

* * *

Raspunzând dorinţei exprimata de Comitetul Societatii Arhitectilor Români, Directiunea revistei noastre a hotarât să amane „Săptămâna Arhitecturii" pentru prima decada a lunei Martie 1936.

informaţiuni

Proectul de lege pentru reglementarea titlului de arhitect, depus în parlamentul Francez, a fost retras din cauza nemulţumirilor produse, mai ales în rândul arhitecţilor funcţionari la Stat şi la comune, carora prin lege li se interzicea profesarea în particular a arhitecturii, adica în afara de serviciu.

* * *

O delegaţie a Societaţii Arhitecţilor Romani, compusa din d-nii: arhitecţi I. D. Enescu, D. Renard, A. Culina, G. Negoescu, C. Dobrescu, Al. Zamfiropol, I. Ţaruşeanu, a fost primita de d. Donescu, primarul general al Capitalei, spre a-i expune doleanţele arhitecţilor în chestiunile privitoare la lucrarile de transformare si modernizare a Bucureştilor.

Arhitecţii au prezentat observaţiile privind planul de sistematizare şi noul regulament de construcţii, d. primar general aprobând ca doi delegaţi ai arhitecţilor sa faca parte din comisiunea ce va pune la punct planul de sistematizare şi noul regulament.

La cererea ca, pentru pieţele publice sa se faca concurs între toţi arhitecţii, pentru gasirea soluţiei celei mai bune, d. primar a aprobat punctul de vedere al arhitecţilor.

In ce priveşte concursul pentru viitorul palat al municipiului, d. primar a aratat ca nu a revenit asupra concursului şi a fixat termenul de predare la 31 Martie 1936.

Arhitecţii au mai cerut d-lui Donescu urgentarea procedurii biurocratice pentru obţinerea autorizaţiilor de construcţii, cari se obţin azi cu mari întârzieri, daunând pe arhitecţi, constructori şi proprietari.

Delegaţiunea a cerut d-lui primar general ca în ce priveşte cazurile speciale pentru cari comisia technica s'a mai pronunţat, lucrarile sa fie rezolvate de serviciul respectiv în virtutea avizelor anterioare ale comisiei, avize cari pot constitui o jurisprudenţă valabila pentru lucrarile similare.

Arhitecţii au mai aratat ca azi, orele de primire ale publicului (dela 11-13) coincid cu orele când şefii şi directorii de serviciu sunt în diferite comisiuni, aşa încât publicul şi arhitecţii, în acele ore, n'au cui cere referinţe.

D. primar a recunoscut ca îndreptaţite constatarile arhitecţilor, promiţând sa remedieze aceasta stare de lucruri. De asemenea şi în ce priveşte urgentarea avizelor comisiei technice, pentru cazurile speciale.

D. primar general Donescu a rugat delegaţia sa comunice arhitecţilor ca-i considera ca pe cei mai preţioşi colaboratori ai d-sale în opera de înfrumuseţare şi modernizare a Capitalei, consultându-i şi ţinând seama de sfaturile lor.

Delegaţia a mulţumit d-lui primar pentru solicitudinea aratata.

* * *

Raportul Societatii Arhitectilor Romani, privind noul regulament de constructii este complect redactat şi va fi prezentat de delegatii arhitectilor, Comitetului de lucru de pe langa Primaria Municipiului.

* * *

La 15 Decembrie a. c. expira mandatul Consiliului Corpului Arhitecţilor din Romania, când adunarea arhitecţilor din toată ţara va proceda conform legii şi regulamentului Corpului arhitecţilor la alegerea noului consiliu.

* * *

Termenul de predare a proiectelor concursului instituit de Primaria Capitalei pentru cladirea Palatului Municipal, expira la 31 Martie 1936 ora 1 a. m.

Informaţiuni asupra programului şi planului de situaţie se pot lua dela Serviciul de cadastru al Municipiului, din Str. N. Filipescu.

* * *

Societatea Arhitecţilor Romani a intervenit pe langa Comitetul parohial al Bisericei Sfinţii Ingeri din Buzau, să instituie un nou concurs public — pentru proectul acestei biserici — între toţi arhitecţii.

* * *

Răspunzând dorinţei exprimată de Comitetul Societăţii Arhitecţilor Români, Directiunea revistei noastre a hotărât să amâne „Săptămâna Arhitecturii" pentru prima decada a lunei Martie 1936.

21

concursul pentru sanatoriile t. b. c.

Cunoscator adânc al problemelor de ordin sanitar şi cu osebire cunoscator al starii sanitare a ţarii, d. Dr. I. E. Costinescu, a realizat — în scurtul timp cât a condus departamentul Sanatatii Publice — nu numai o opera de înzestrare a spitalelor şi sanatoriilor existente, ci si o importanta opera de constructii de spitale, sanatorii şi preventorii.

Convins ca pentru numarul impresionant de mare al tuberculoşilor, sanatoriile în fiinţa azi, cu un numar total de cca. 1.200 paturi la 18 milioane locuitori, sunt neîndestulatoare, d. Dr. I. E. Costinescu, a hotarât creiarea unor noui sanatorii pentru tuberculoşi în diferite localitaţi ale ţarii si marirea capacitaţii de ospitalizare a sanatoriilor existente.

Astfel sub ministeriatul d-sale s'au construit pentru tuberculoza osoasa doua sanatorii la Mare si anume: unul la Bugaz (in sudul Basarabiei) cu 250 paturi şi altul la Mangalia cu 150 paturi. La Agigea (Constanţa) a fost edificat un preventoriu pentru copii iar pentru tuberculoza pulmonara s'a marit capacitatea cladirilor existente (sanatoriile de tuberculoşi) şi s'a pus în construcţie patru noi sanatorii cu un numar total de 1.200 paturi.

Pentru trei din aceste sanatorii, d. ministru Dr. Costinescu a deschis un concurs public pentru executarea planurilor, fixând în programul de concurs, capacitatea de ospitalizare şi detaliile esenţiale, pentru orientarea arhitecţilor concurenti.

La acest concurs, fixat pe ziua de 1 Iulie a. c., s'au prezentat 15 proecte, cari au fost expuse în amfiteatrul Facultaţii de Medicina din Bucureşti şi au fost examinate de catre o comisie de specialişti si de un juriu compus din urmatorii membrii:

Ministrul Sanataţii, Secretarul General al Ministerului si delegaţii urmatoarelor instituţiuni: Ligii Naţionale contra Tuberculozei, Academiei de Arhitectura, Corpului Arhitecţilor, Consiliului Technic Superior şi Şeful Serviciului Edilitaţii din Ministerul Sanataţii.

Pentru proectele prezentate s'au decernat urmatoarele premii:

Grupa I. Sanatoriul de Tuberculosi Moroeni, Jud. Dâmboviţa.

Premiul I. nu s'a acordat.

„ II. Motto „Sanatate" Arhitect Alexandru Psepelinski.

Premiul III. Motto „Triunghiul isoscel" Arhitecti I. Z. Tabarca, V. Alexandersohn si Start.

Grupa II. Dobrita.

Premiul I. Motto „Lumina" Arhitect Angelo Viecelli.

„ II. Motto „T.B.C." Arhitect Eugen Grosu.

„ III. nu s'a acordat.

Grupa III. Reşiţa.

Premiul I. nu s'a acordat.

„ II. Motto „Punctul Albastru" Arhitect Angelo Viecelli.

„ III. nu s'a acordat.

In afara de proectele premiate, Ministerul a reţinut trei proecte recomandate de juriu.

Proectele acestor Sanatorii sunt prevazute cu cele mai moderne instalaţiuni si cuprind; sali pentru primirea bolnavilor, cu camere speciale pentru desinfecţie; laboratoare, sali pentru fizioterapie, radiologie, pneumotorax, sala de operaţie, sterilizare şi pansamente, cabinet dentar si camere pentru bolnavi, cu 1-2-3-4 si 6 paturi, cu geamuri speciale pentru patrunderea razelor ultra violete si terase de cura, expuse la Sud-Est.

La fiecare etaj, sau grupa de bolnavi, servicii de bai, lavabouri, depozit de efecte, pentru curaţitul şi calcatul hainelor bolnavilor, camere pentru surori de ocrotire si infirmiere etc., toate prevazute cu instalaţiuni moderne, sala de mese; camere de zi, sala de lectura şi o sala mare pentru concerte şi serbari.

Pavilion pentru gazduirea temporara a rudelor, vizitatorilor si a însoţitorilor bolnavilor. Bucataria si spalatoria mecanica, instalaţie de încalzire centrala, electricitate, etc.

Sa adaugam ca edificarea acestor sanatorii este una din operele de mare importanţa realizate în ultima vreme si ca aceasta opera cata sa fie continuata şi în viitor cu aceiaşi larga înţelegere a nevoilor de ordin obştesc de care a dat dovada d. ministru Dr. I. E. Costinescu, socotim ca ar fi de prisos.

Porniţi pe acest drum — pe drumul marilor realizari in pofida preocuparilor marunte de club — dregatorii noştri vor binemerita dela naţiune.

Oricum, d. Dr. I. E. Costinescu, ramâne deschizatorul unei noui vieţi sanitare a ţarii.

a.

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

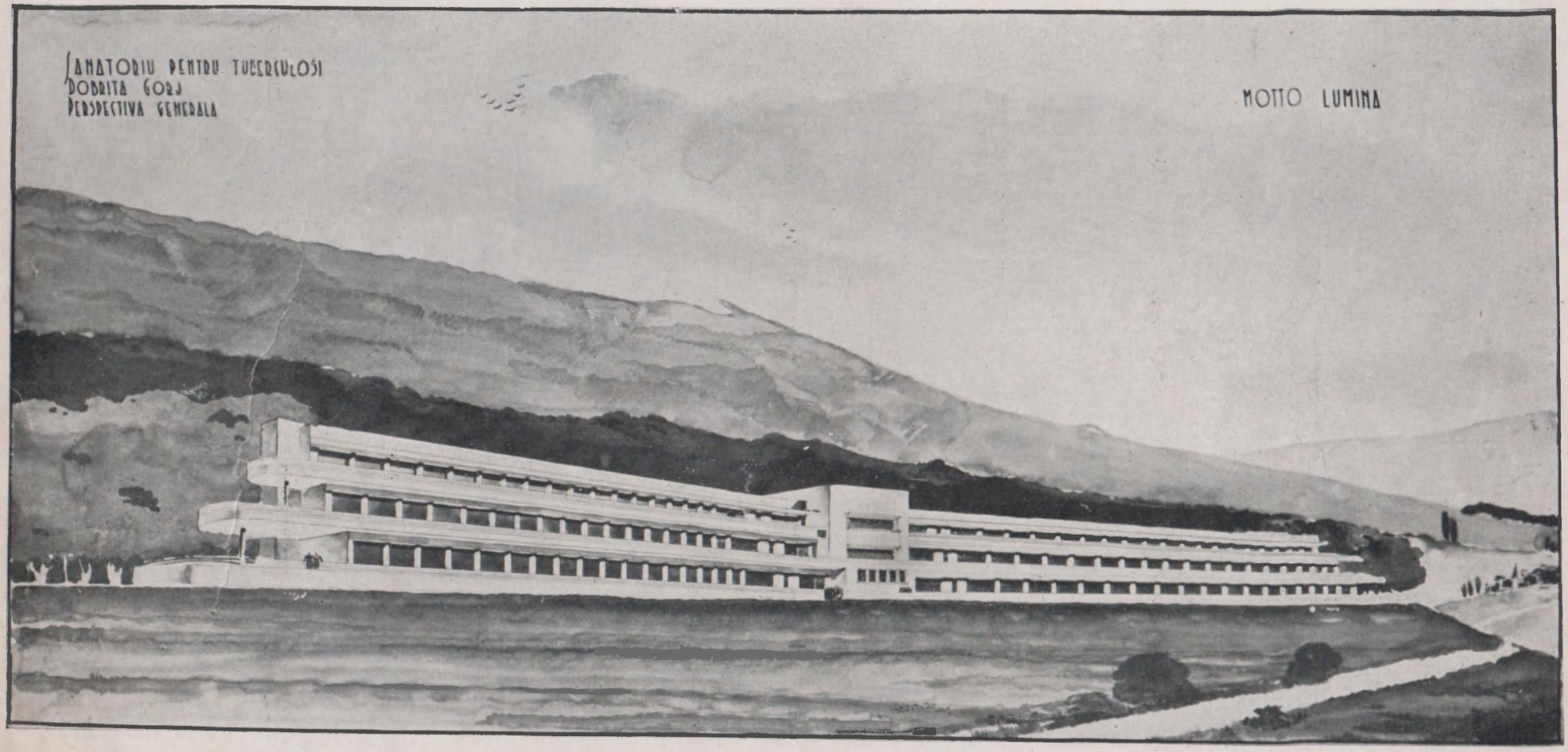

Sanatoriul T. B. C. Dobrița-Gorj
Perspectiva generală

Premiul I-iu

Arhitect **Angelo Viecelli**

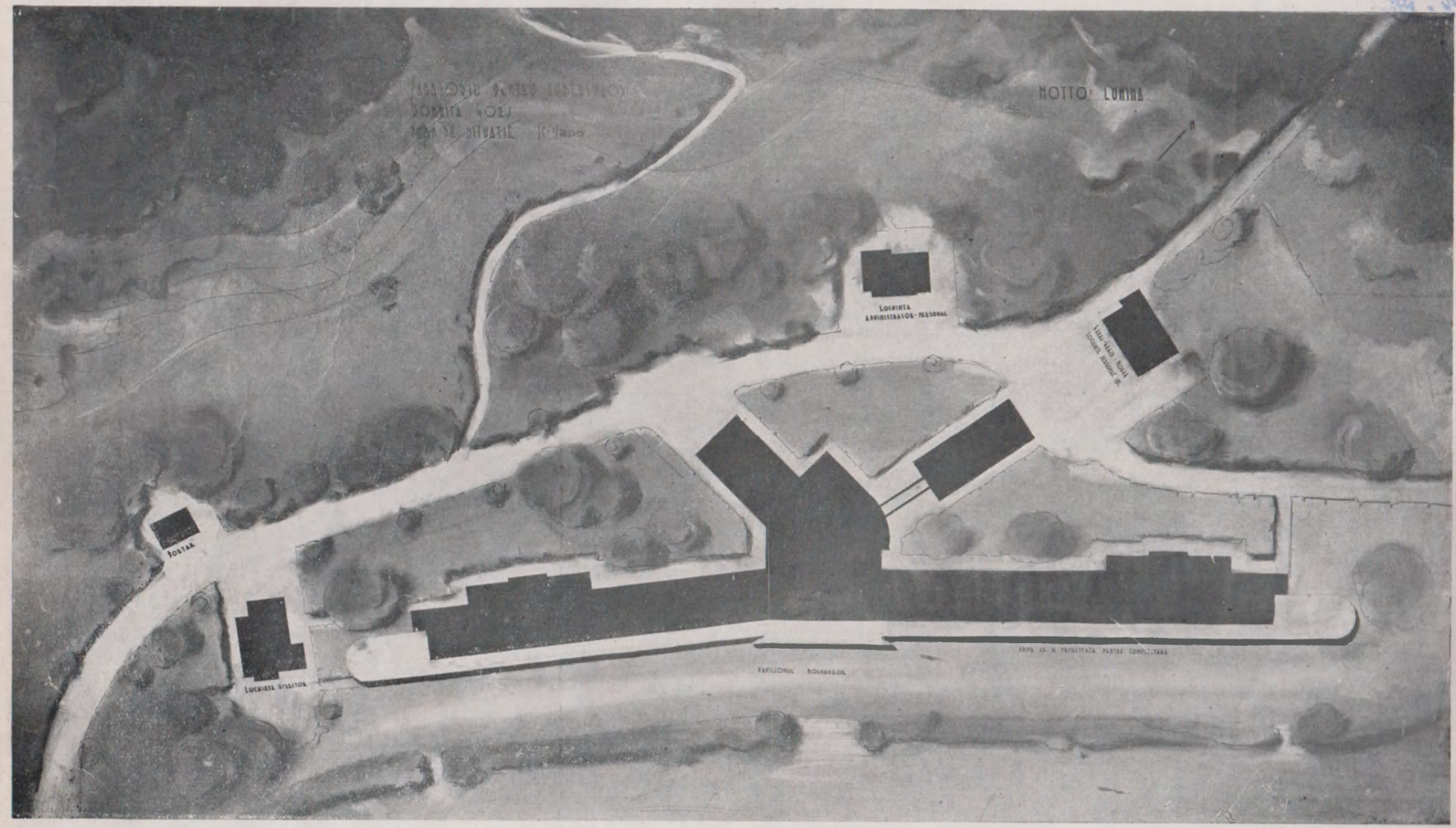

Sanatoriul T. B. C. Dobrița-Gorj
Plan de situație

Premiul I-iu

Arhitect **Angelo Viecelli**

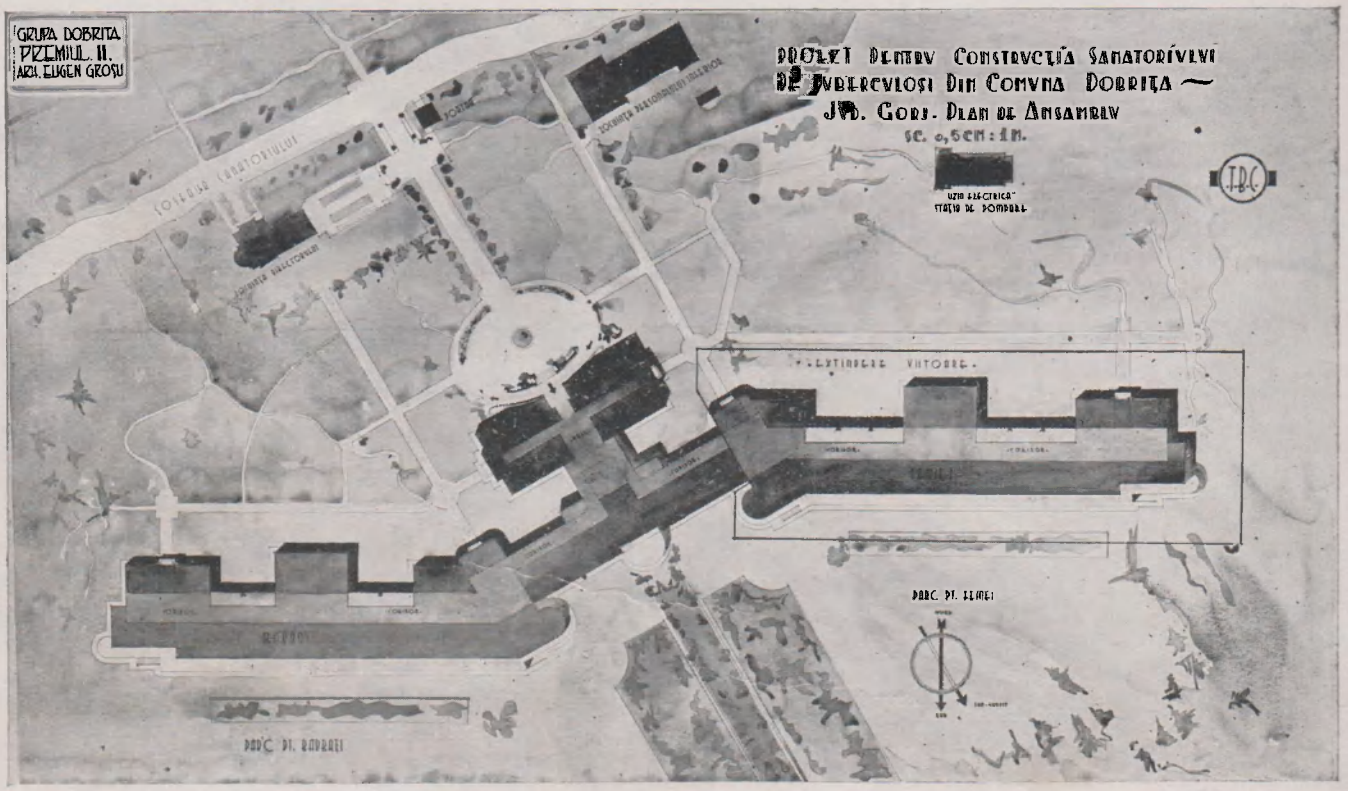

Proect Sanatoriu T. B. C. Dobrita-Gorj Premiul II Arhitect **Eugen Grosu**

PROIECT PENTRU CONSTRUCȚIA SANATORIULUI DE TUBERCULOȘI DIN COMUNA DOBRIȚA JUDEȚUL GORJ — FAȚADA CU TERASE Sc 1cm: 1m

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

PROIECT PENTRU CONSTRUCȚIA SANATORIULUI DE TUBERCULOȘI DIN COMUNA DOBRIȚA JUD. GORJ – PLAN PARTER Scara 1cm: 1m.

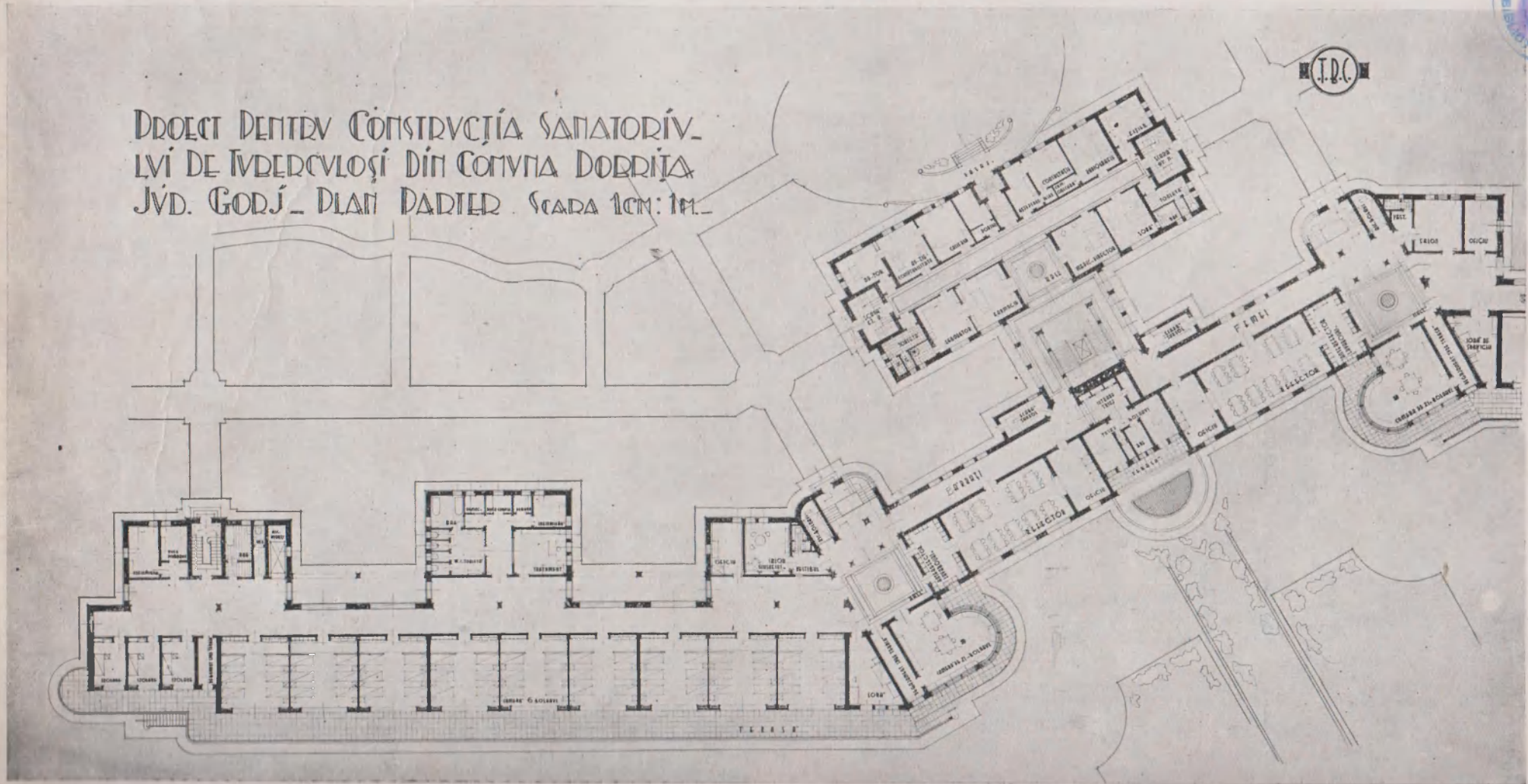

Sanatoriul T. B. C. Reşiţa. Premiul II Arhitect **Angelo Viecelli**

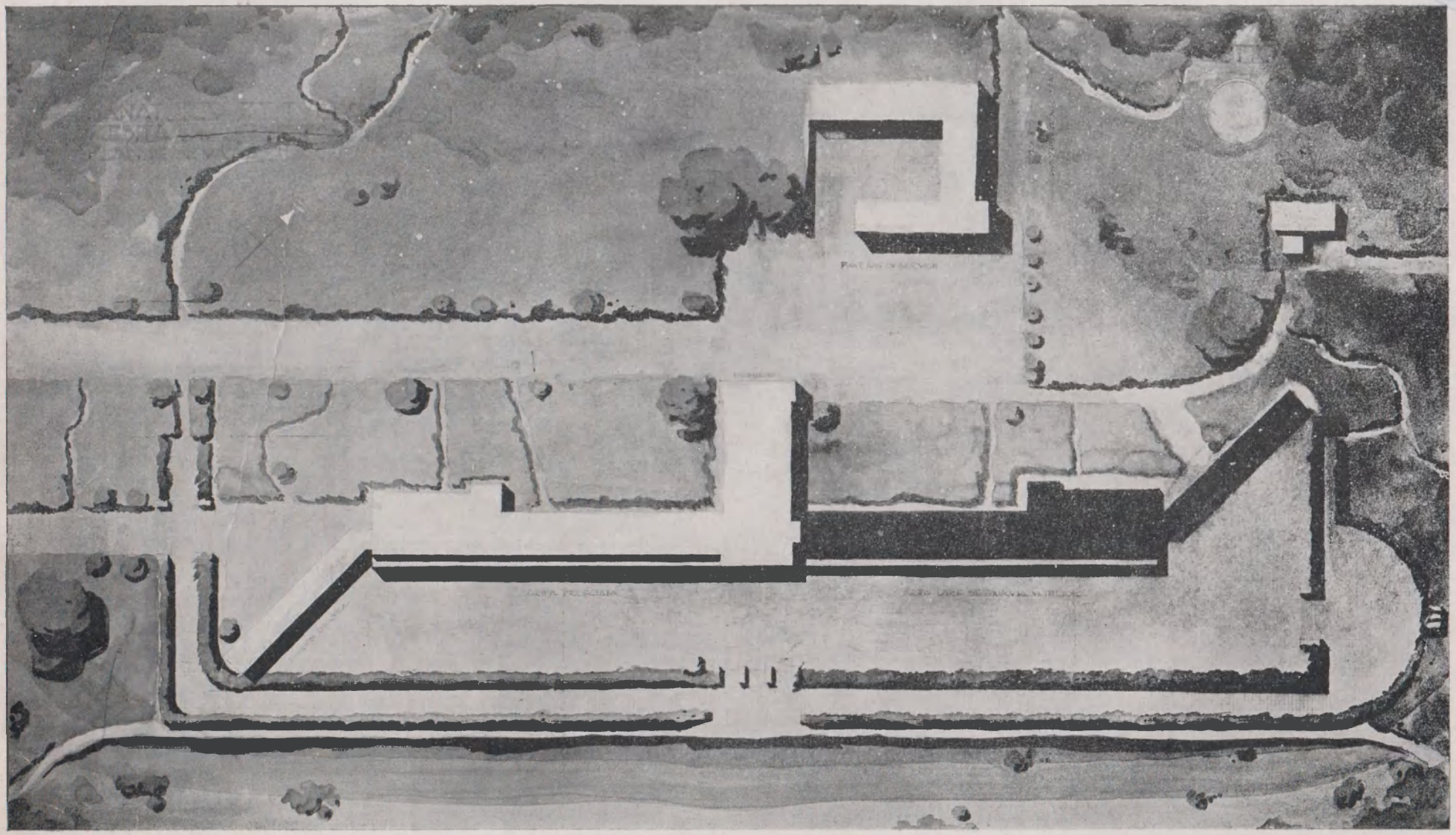

Sanatoriul T. B. C. Reșita
Plan de situație

Premiul II

Arhitect **Angelo Viecelli**

ACADEMIA DE ARHITECTURA · BIBLIOTECA

Casa Alba
Prop. A. Culina şi C. Mihaiescu

Arhitect **A. Culina**

29 8

Local de Percepţie (Faţada si sala de operatiuni). Prof. Arhitect **Statie Ciortan**

30

9

Propr. dlui Ing. H. Teodorcu.
Predeal

Fatada Principala.
(c. 2 cm.=1.00 m.

Arhitect:

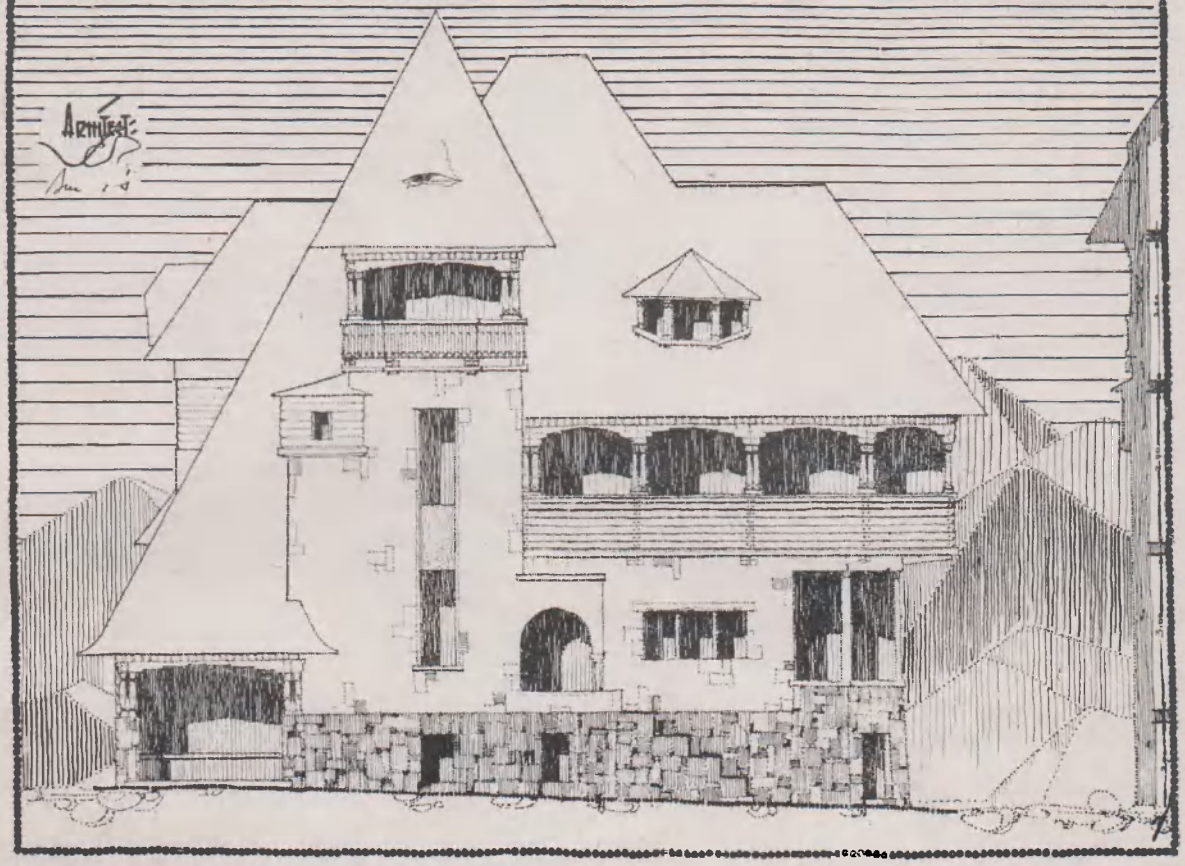

Propr. dlui Ing. H. Teodorcu
Predeal

Pl. Etaj 1.
(c. 2 cm.=1.00 m.

Arhitect:

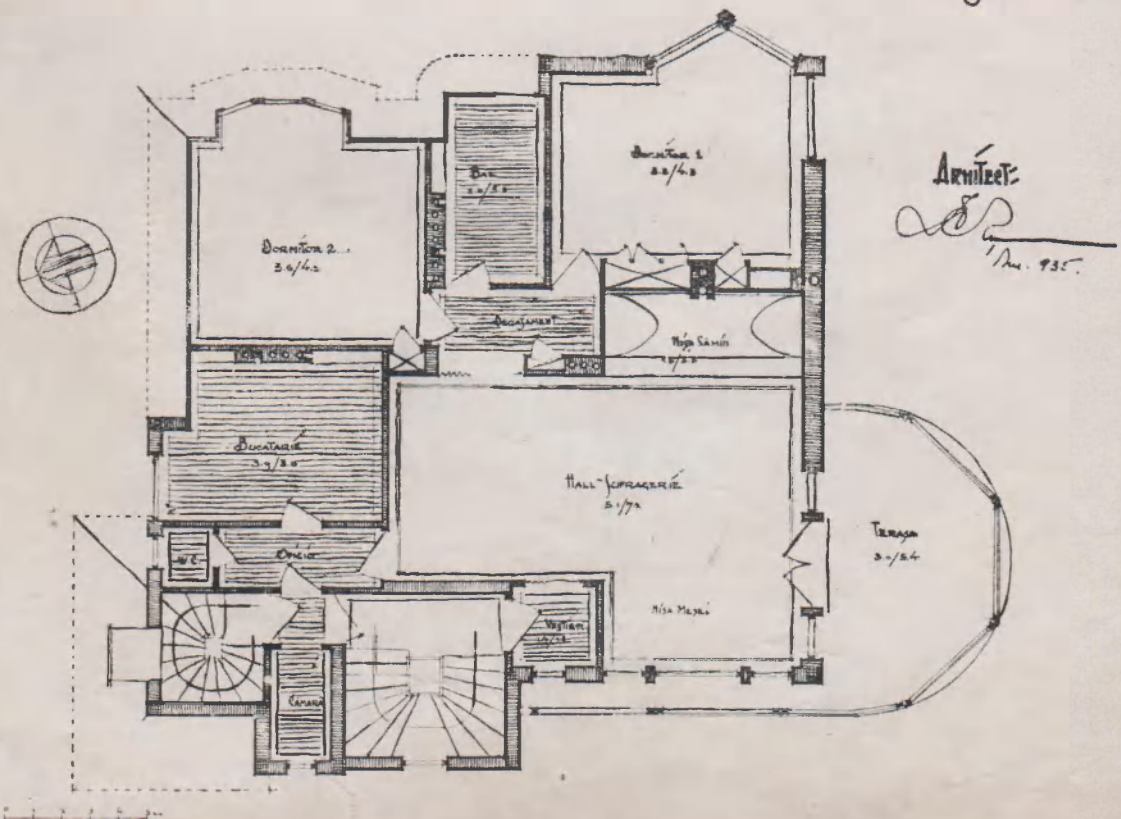

Prop. Ing. Teodoru Predeal

Arhitect I. C. Rosu

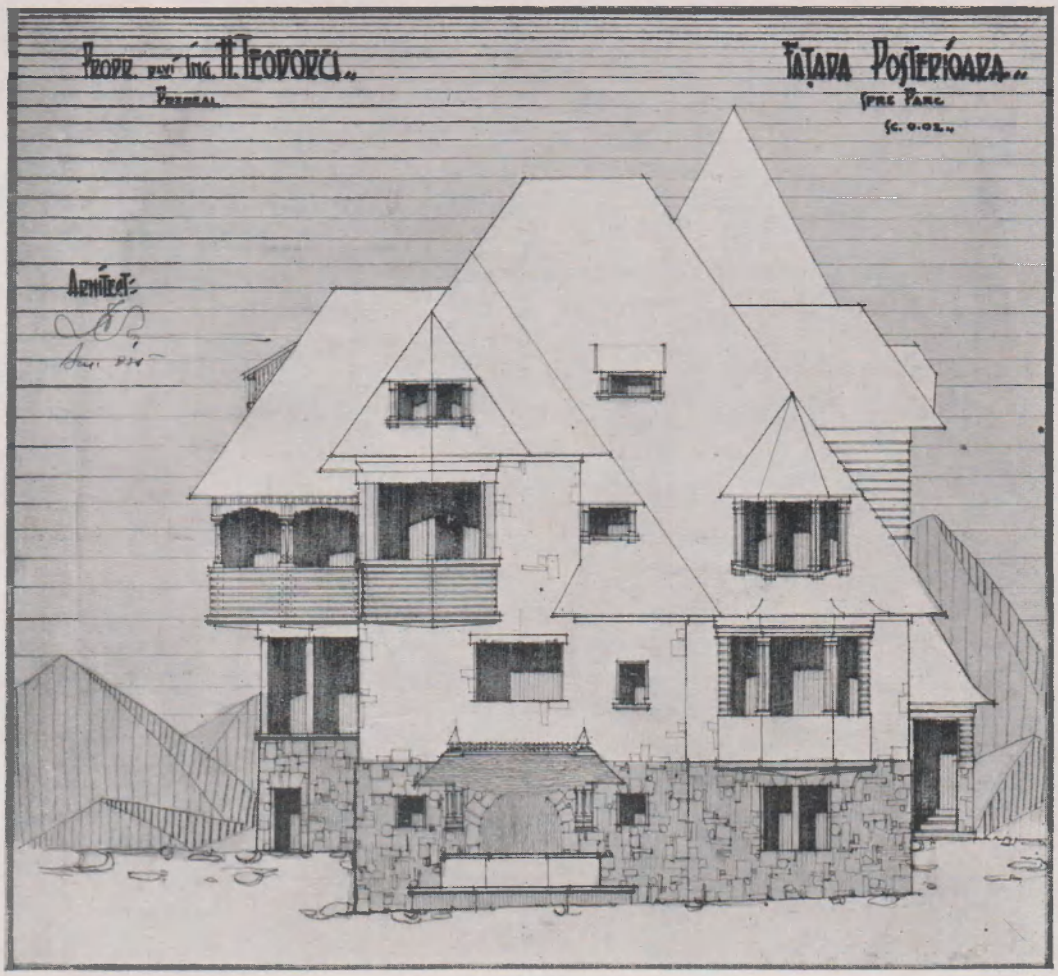

Prop. Ing. **Teodoru** Arhitect **I. C. Rosu**

Troița eroilor Turtucaia Arh. **Fl. Stanculescu**

arhitectura

trimestrial de arhitectură și urbanistică
al societății arhitecților români

decembrie

1935

4

director
arhitect florea stănculescu

abonamente :
autorități lei 500 anual
particulari lei 250 anual

redacția
v. val.

administrația
v. croitoru

București, str. episcopiei, 2
telefon 3.57/28

noul consiliu al corpului arhitecţilor

D. Prof. Arhitect **STATIE CIORTAN**
Decanul Corpului Arhitectilor

Societatea Arhitecţilor Romani are toate motivele sa se mandreasca cu realizarea sa cea mai de seama: CORPUL ARHITECŢILOR.

Cu o precisa înţelegere a realitaţilor si cu o neîntrerupta grije pentru tot ceiace poate pune în lumina şi valoare profesiunea de arhitect, Societatea Arhitecţilor Romani, a luptat şi obţinut acum patru ani, legea care proteja titlul de arhitect şi reglementa exercitarea acestei nobile profesiuni, prin constitnirea Corpului Arhitecţilor.

Primul consiliu — ales cu patru ani în urma — având ca decan pe fostul presedinte al Societaţii Arhitecţilor Romani, d. Prof. Arhitect Statie Ciortan iar ca prodecan pe actualul preşedinte al societaţii, d. Arhitect Ioan D. Enescu, a isbutit — înfruntând toate greutaţile inerente oricarui început — sa duca la bun sfarşit operaţiunea de încadrare a arhitecţilor în Corp, ca şi pe aceia de a aşeza Corpul Arhitecţilor, în cadrul prevederilor legii.

Corpul Arhitecţilor intra acum în a doua faza de activitate. Şi noului consiliu — ales Duminica 8 Decembrie a. c. — îi revine sarcina — poate mai usoara — de a soluţiona problemele actuale, interesând arhitectura, publicul, oficialitaţile şi pe arhitecţi. Printre aceste probleme se numara: reglementarea concursurilor publice de arhitectura, pentru a obţine — pe deoparte — lucrari serioase, — iar pe dealtaparte — pentru a asigura un criteriu de o valoare morala, altul decât cel uzitat astazi în acordarea lucrarilor.

D. Arhitect **IOAN D. ENESCU**
Prodecan al Corpului Arhitecţilor
Preşedinte al Societaţii Arhitecţilor Romani.

Deasemenea de a da fiinţa Codului îndatoririlor profesionale, care sa asigure si în exercitarea profesiunii de arhitect, acea ţinuta de distinsa colegialitate şi cuvenita onestitate în raporturile arhitectului cu publicul.

Iar pentru a pastra şi în vremuri de restriste, toata demnitatea profesionala, ferind de umilinţe ca si de suferinţe pe colegii ce nu ar mai putea exercita profesiunea, va trebui înfaptuita cu orice sacrificii o casa de pensiuni.

Iata câteva probleme, cari împreuna cu cele curente — impuse de vremuri şi de apararea constanta a tot ceiace constituie adevar, demnitate şi interes public, în legatura cu arhitecţii şi arhitectura — pot constitui un prilej fericit de afirmare a noului consiliu în fruntea căruia se găseşte omul de nedesminţita autoritate si verificata putere de munca, d. Prof. Arhitect Statie Ciortan şi pe deasupra, un prilej de multumire pentru cei cari şi-au manifestat încrederea în acest consiliu, alegându-l cu o impresionanta majoritate — aproape unanimitate — de glasuri.

iluminatul şi arhitectura

Cat costa lumina zilei? Americanii *Luckiesh şi Holladay* au pus problema costului iluminatului natural.

Cheltuielile provenite din utilizarea luminii naturale în cladiri sunt în deosebi urmatoarele:

a) diferenta de cost dintr'o cladire cu şi o cladire fara ferestre; *b)* valoarea terenului întrebuinţat pentru curte de lumina sau pe care s'au facut amenajari similare; *c)* costul unui sistem special de încalzire, care sa compenseze pierderile de caldura prin suprafeţele despartitoare formate din sticla.

In afara de aceste cheltuieli de investitie, mai sunt cheltuielile de întretinere si anume:

d) dobanzile capitalului investit; *e)* reparaţiunile; *f)* curaţirea geamurilor dela ferestre; *g)* combustibilul şi uzajul sistemului de încalzire.

In America nu sunt rare cazurile în cari lumina zilei a revenit mai scumpa decât lumina artificiala.

Menţionam ca trebuiesc adaogate la cheltuielile precedente şi costul perdelelor, pagubele provocate de neetanşeitatea ferestrelor, decolorarea stofelor şi mai ales investitia pusa în instalatia de iluminat artificial, care trebuie totuşi sa fie prevazuta pentru cazul în care lumina naturala ar lipsi.

Cladiri fara ferestre. Nu rareori vedem în fabrici ferestre atât de puţin îngrijite, încât impuritaţile depozitate pe ele sa le faca complect inutile.

Deasemeni, am aratat mai sus cum cheltuielile datorite iluminatului natural pot spori într'o masura aşa de importanta ca un iluminat artificial sa devina mai puţin costisitor.

Ferestrele dispar astfel din construcţii si lumina soarelui este înlocuita printr'un sistem rational si eficient, de iluminat care sa corespunda întocmai conditiunilor impuse de fiecare caz particular.

De altfel exigenţele civilizaţiei noastre fac ca mii de lucratori sa fie ocupati în timpul nopţii; situaţia lor este aceiasi ca a lucratorilor întrebuintati ziua în localuri fara ferestre. [1]

1) *Luckiesh* Light and Work Trad. germana Editura Springer.

Bineînţeles ca acolo unde lumina naturala poate fi utilizata, trebuie mentinuta. Daca însa sistemul obisnuit nu mai corespunde din punctul de vedere al economiei, el trebuie înlocuit, influenţa factorului psihic care intervine adeseori la persoanele ce lucreaza în astfel de condiţiuni, putând fi cu uşurinţa înlaturat.

Solarii pentru heliofili. Am aratat într'un cotidian de dimineaţa [1] ca goana dupa aur a facut sa rasara peste noapte un mare numar de blockhousuri, cari îngramadite unele lânga altele pe strazi insuficient de largi, formeaza un obstacol de neînvins în calea razelor soarelui.

Consecinţele nefaste vor fi suportate de generaţiile ce se desvolta în astfel de condiţiuni nehigienice.

Am propus, urmând pilda construcţiilor moderne din strainatate, creerea de *solarii*, terase anume amenajate unde sa fie cu putinta sa se faca o adevarata cura de lumina.

Cred ca cei ce lupta pentru higiena si confort, vor reuşi sa convinga pe constructori şi proprietari de necesitatea solariilor.

Iluminatul arhitectural. Comisiunea Internaţionala a Iluminatului a recomandat Comitetelor Nationale ca sa-i trimeata câte o colectiune de fotografii cu cele mai importante instalaţiuni de iluminat arhitectural realizate în ţarile respective.

Descrierea instalaţiunilor trebuie sa fie întovarăşita de memorii în cari sa fie studiate şi

1. datele technice;
2. rolul diferitelor genuri de surse luminoase în sublinierea stilului arhitectural;
3. factorii relativi la economia instalaţiei;
4. efectele luminii artificiale asupra laturii decorative etc.

Se prevad interesante discuţiuni pentru viitoarele seziuni ale Comisiunii.

ing. **gh. b. marculescu**

1) *Ing. Gh. B. Marculescu.* Urbanismul şi Lumina naturala. „Zorile" 13 Noembrie 1935.

BIBLIOTECA

pentru colegi

Nu este rau sa ne amintim, cât mai des, ca arhitectura are cel mai întins câmp de activitate. De la casa modesta, pâna la marile palate şi monumente publice, — de la mobila cea mai simpla, pâna la cel mai rafinat interior, — de la chipul de aşezare al unui grup de locuinţe rurale, pâna la sistematizarea marilor aglomeratii urbane, în care problemele de circulatie, igiena şi estetica trebuie sa-şi capete solutionarea cea mai potrivita, — *totul este arhitectura*. Adica ordine, armonie şi viata.

Arhitectul comanda şi coordoneaza activitatea atâtor categorii profesionale, inspira şi îndrumeaza productia atâtor articole, formând şi reformând gustul publicului. Este, cu alte cuvinte, daca nu chiar fauritorul tuturor celor vazute şi nevazute, în ori ce caz, autorul a tot ce represinta înfaţişarea spatiala a gradului de civilizatie atins de un popor. Tot ce exteriorizeaza viata şi obiceiurile unui popor, în satele şi oraşele vazute mai atent sau mai fugitiv, este opera de arhitectura. Adica de gust, ordine şi disciplina, aşa cum sunt înţelese şi acceptate de fiecare popor.

In ori ce caz însa, nu se poate tagadui ca arhitectura impune şi obişnueşte lumea cu o disciplina de viaţa, fara de care munca şi existenta laolalta a oamenilor n'ar fi posibile; şi ca prin aceasta aduce o contributie însemnata la temelia vietii sociale.

Apoi arhitectura, împacând lumea imaginaţiilor cu lumea realitaţilor, constitue cea mai buna şcoala pentru cei ce s'ar lasa înclinati sau tentaţi sa confunde iluzia cu realitatea, facând pe alţii sa sufere.

A realiza binele, a obţine siguranta, stabilitatea şi armonia, pe planul realitatilor, cu elementele de cari dispunem, a satisface nevoile de viaţa în cadrul oferit de natura, împacând cu alte cuvinte, necesitatile cu posibilitatile, este politica cea mai cuminte, pe care o face arhitectura şi pe care daca ar face-o şi aşa zişii arhitecti sociali — oamenii politici — lumea ar fi scutita de multe deceptii, de multe umilinte şi de multe suferinţe.

Iata deci profesiunea noastra a arhitecţilor, stând pe primul plan, pentru viata sociala, înca din vremurile cele mai primitive şi pâna la cele mai moderne; şi întarindu-şi aceasta poziţie, tot mai mult, pe masura ce progresul a cuprins şi desvoltat toate sectoarele de manifestare ale spiritului omenesc.

Din pacate, noi arhitecţii uitam prea uşor acest lucru şi nu facem nimic ca sa ne pastram — pe scara valorilor sociale — locul şi treapta ce ni se cuvine. Care-i explicaţia? Poate faptul ca profesiunea noastra obligându-ne sa trecem de la imaginatie la realizare şi de la aceasta iar la imaginaţie, în aceasta veşnica naveta, între aceste doua lumi, pe cari cautam sa le împacam, numai gasim vreme sa ne ocupam şi de noi. Ne izolam de lumea alor noştri, de lumea în care traim şi

cu care trăim; şi evident, aceasta lume ne uita şi ea. E rau, şi de acest rau, noi suntem vinovati.

A împaca, a coordona, a armoniza totul în lumea materiala şi a ramane izolat şi indiferent de viaţa sociala, iata un paradox sau cel putin o greşeala.

Intr'o vreme în care desvoltarea ştiinţelor materiale creşte în progresie geometrica, pe când cunoştintele generale ale omului (standardul acestor cunoştinţe) abia se desvolta în progresie aritmetica, nu putem cere lumii sa ne cunoasca, daca noi nu ne cunoaştem şi nu facem nimic ca sa fim cunoscuti. Unde sa gaseasca publicul mare lamuririle necesare? Cari sunt publicatiile sau conferinţele organizate şi susţinute de arhitecti? Prea puţine, sau nici una. Atunci prin ce mijloace sa evidentiem rolul arhitectului şi pe ce cale sa facem cunoscute parerile arhitectilor, în atâtea probleme de specialitate, în care totuşi, atâti nechemati îşi spun cuvântul?

Revistele noastre? Unde sunt? Cine le redacteaza, cine le susţine şi cine le încurajeaza? Câti-va idealişti într'o lume de indiferenţa omorâtoare, fac eforturi, fac sacrificii, pâna ce se dau învinşi. Cei ce asociaza, cu atâta pricepere, lumea materialelor, par obositi când e vorba sa se asocieze, pentru a-şi apara drepturile, pentru a-şi pastra locul cuvenit în erarhia sociala. Cei ce sunt în stare de atâtea sacrificii pe altarul frumosului, nu sacrifica nimic pentru a asigura solidaritatea profesionala, pentru a întretine o singura revista, ca aceia de fata. Şi care e singura noastra legatura cu publicul.

Şi cum cine nu sacrifica nimic nu câştiga nimic, noi arhitectii nu putem câştiga ceiace ni se cuvine, nici în ochii marelui public, nici în ai autoritaţilor constituite în stat.

Câţi-va ne sbuciumam totuşi sa atragem atentia tuturor colegilor, cu credinta ca, pâna în cele din urma vom fi înţeleşi.

arhitect **i. d. enescu**

Biserica din Demsuşi (Ardeal).
Foto Arhitect Alex. Petit

comemorarea lui ioan mincu 1851-1912

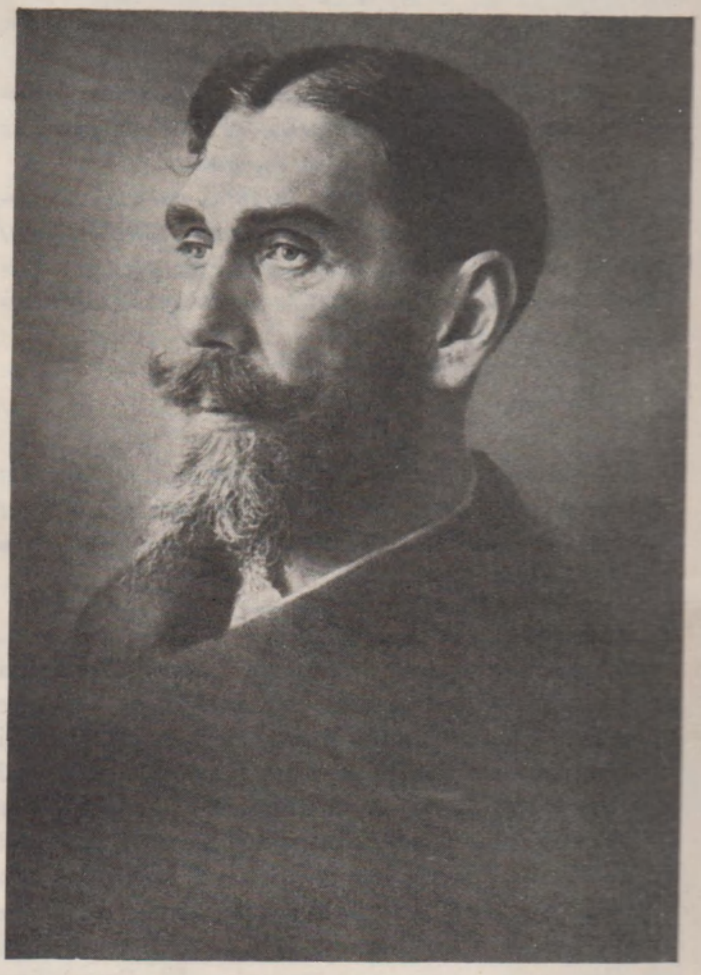

† ioan mincu

Anul acesta, la 6 Decembrie, în seara de Sf. Nicolae, s'au împlinit 23 ani de când Maestrul Mincu a adormit întru Domnul, sălăsluindu-se de-apururi în lumea eternă.

Se apropie un sfert de veac, de când văpaia geniului sau, s'a stins; iar peste figura şi opera lui se pare ca s'a aşternut valul uitării.

In potopul coplesitor al modernismului de azi, abia se mai aude în rastimpuri, semnalul dat de el, acum vre-o trei decenii în urma, pentru renasterea arhitecturii pământene; caci, în manifestările arhitecturale de azi, abia daca mai dăinuesc elemente de arhitectura românească.

Doar în lucrari de artă bisericească daca se mai menţine tradiţia păstrată de veacuri prin satele şi mănăstirile noastre, rechemată la viata prin opera lui Mincu; iar în arta laică, acest patrimoniu strămosesc abia daca mai apare răsleţit în rastimpuri rare.

Pe aceasta moştenire din străbuni, si-a întemeiat Mincu opera lui, ridicând-o pana la sublim, propovaduind-o ca un apostol, elevilor lui, cari au răspândit-o mai departe ca pe o învăţătură sacra.

...«Ele în ochii mei erau ca nişte rădăcini seculare ale unui arbore rupt de furtună şi am încercat sa pun altoiul meu pe ele... azi vad ca altoiul a prins... că a dat lastare... şi ca ele vor ajunge departe»...

Asa grăit-a el — în seara de 27 Sept. 1912, când a fost sărbătorit de admiratorii şi elevii lui, cu glas stins, profetic, ca o mărturisire duhovnicească, la cina cea de taină, înconjurat de credincioşii lui, cu puţin înainte de a închide ochii pe vecie...

Tarziu, dupa 8 ani, la 4 Aprilie 1920, de ziua Floriilor, — ziua prăznuirei Intrărei Mântuitorului în cetatea sfântă, întâmpinat de credincioşi cu flamuri şi cântări..., de ziua Floriilor, ziua Primaverii, admiratorii şi elevii lui, au pornit în pios pelerinaj la casa lui de veci, la cimitirul Bellu, si cu evlavie i-au aşezat la căpătâiu, Troiţa de lemn, crestată dupa datina străbună, cu slovele marei lui învăţaturi, care sa străjuiască de-apururi, la locul unde s'a oprit, purtându-şi crucea, marturisindu-se...

«Eu m'am crezut totdeauna singur... si mi-am zis: Fie şi singur... daca soarta vrea asa»...

. . . . . .

Azi, dupa 23 ani, trebue sa recunoastem cu amărăciune, că profeţia lui s'a împlinit: că a ramas singur... si că 'njurul operei lui s'a făcut pustiu... iar învăţatura lui de acum 30 ani, a fost ca o predica în pustiul modernismului ce i-a urmat.

Ne întrebăm: Să fie oare cu putinţa, ca lastarele crescute de el, să se fi uscat?

Iata dece, credem că de ziua savârşirei lui din viaţa pământească, se cade să ne plecam cu pietate frunţile, noi, cei puţini, cari am mai ramas din cei ce l-am cnnoscut şi i-am ascultat odinioara predica lui..

Cei din vremea lui, si toţi cei de azi, grupaţi în jurul «Arhitecturei» cari privesc opera lui Mincu, ca

pe o straje neadormita la porţile renasterei arhitecturei naţionale, sa ne impunem totdeauna la 6 Decembrie, o clipa de tacere şi de reculegere...

Si-n aceasta clipa solemna, sa ne redesteptam în sufletele noastre conştiinţa datoriei, de a ne întoarce pe drumul croit de marele nostru învăţator.

Cine ştie? poate ca se va înfaptui cu timpul, minunea din primii ani ai creştinismului, cand apostolul Petru fugarit de persecuţiile neroniene, parasea cetatea eternă Roma, iar la porţile ei, îi apare Mântuitorul mergând spre cetate...

— Quo vadis domine?

— In urbe...

. . . . . .

Ca o pioasă amintire de acum 23 ani, reproducem articolul D-lui Marin Simionescu-Râmniceanu, publicat în «Flacara» din 1912, ca un ecou îndepartat din acele vremuri:

† I. MINCU

Nu a murit un om, ci un geniu şi-a întors faţa dela lume, încetând sa mai creeze.

De ce apun sorii? Se sting oare ca sa nu mai vada nimicnicia lumei, peste care şi-au plouat lumina? Sau se sting fiindca se ard singuri de focul lor?... Se farâma mai întâiu ţarâna în purtarea vremii, dând drumul sa se întoarca iarăşi în nesfârsire, picatura de nesfârşit, pe care un Dumnezeu neştiut, o trece în clipe alese prin lume. Darul lui Dumnezeu catre omenire, e ceeace apuca sa înveşniceasca din pieritor gându-i scoborât între oameni, prin geniu.

Cu mintea de dincolo gândit-a pentru noi înainte de veacuri, dusul întru slava *I. Mincu*. Uriaşa trebue sa-i fi fost suferinţa, rătăcit cum era printre noi, el pe care-l meritam abea poate peste un veac; mai uriaşa a fost însa marinimia-i de a darui şi atunci când nu aştepta nimic în schimb. Înţeleaga-se nu marinimia omului elastic şi îngaduitor cu voia aproapelui, ci marinimia straluminatului, care da numai ce a rasales, din respect pentru sine şi pentru ce-a fost în stare sa întrevada, fara a aştepta nici câştig, nici strângere mâgulitoare de mâna. Impresia pe care mulţimea o are de marimea cuiva, începe poate acolo, unde înceteaza curajul de a hiritisi. Mincu n'a fost priceput în viaţa, dovada prea puţinele însarcinari ce i s'au dat; gura eftina a zilei i-a pastrat însa o distanţă de cinstire, cum nu s'a pastrat faţa de mulţi în învalmăşita noastra ţara.

Ceva de sfânt îl scotea dintre cei mulţi, prin încrederea în chemarea-i suprema, ceva de sfânt îl scotea dintre cei mulţi, prin dezinteresarea-i unica.

Şi cum a iubit ţarişoara asta, ce n'a ştiut sa şi-l apropie! E un imn de slavire, un altar ridicat pe deapururi neamului românesc, planul sortit de dânsul sa fie Primaria din Bucureşti. Gândul românesc siluit de vremuri pizmaşe, isbucneşte acolo în dezlegarea din urma, marit, slavit, acropolizat, altar prea timpuriu al neamului!

Artist instinctiv? E nedemn tocmai lui, celui aşa muncit launtric — *ideia* cavourilor! — sa-i punem îndemnarea mai presus de gând.

A fost îndemânatec fiindca şi-a putut fauri o faţa neperitoare iluziilor sale, nu mâna însa îl îndemna sa descrie acele monumente funerare, care odata vor întinde cu numele lui si renumele neamului nostru în lume; ci gândul, gândul asupra trudei şi vrerii înalte omeneşti, în confruntare cu neînţeleasa prapastie cosmica. Aşa a gasit forma din urma de marire, pentru locaşul de veci a omului ce se ridica prin sine; aşa a gasit forma din urma de slavire, pentru neamul cu o slava de veacuri; numai locaşul ţaranei celui înveşnicit prin cuget, nu i-a fost dat sa ni-l cladeasca. Peste mormântul lui Eminescu sa fi ridicat el acea cupola numai de el închipuita, în care un elan de glorificare în sus, se masoara sublim cu apasarea implacabila a morţii.

Cum era prin gând înoitor, era şi prin simţire înaintaş. Aşa pe când apusul abea îndraznea sa apropie bronzul de piatra, pe cavourile ridicate de Mincu, bronzul pornise sa-şi scurga patina, în început de consacrare a vremii.

„Canta-voi domnului în viaţa mea
Canta-voi dumnezeului pana ce voi fi."

Ca un motto al vieţii sale suna versetul acesta, sapat de dânsul, pe stranele triumfal inspirate din Catedrala Constanţei; caci, în elanul acesta de a se apropia de dumnezeire prin frumuseţe, a trait viaţa-i întreaga.

Şi azi când „pâna ce va fi" i s'a împlinit, şi cântul sau împietrit nu-si va mai avea urmarea, ma întreb când se va desmetici şi neamul nostru sa-i înveţe cântecul ca sa-l cânte cum se cuvine pe dânsul *cel mai mare!?*

Ţara mica!... Cu mărimi ca Mincu, Eminescu Conta, Grigorescu, nu eşti mica, eşti numai uşuratica şi ratacita caci nu ştii nici a-i plânge mare când ei ne lasa, nici a-i idolatriza, când ei s'au întors acolo sus, de unde ne-au fost trimişi ca sa ne apropie slava!

arhitect prof. **trajanescu ioan**

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

din problemele desbatute la al XIII-lea congres internaţional al arhitecţilor.

însemnări pe marginea temei a III-a

Pentru ca arhitectul sa poata contribui în mod util la planuri de oraşe, trebue mai întâi sa cunoasca datele antropogeografice, economice şi sociale ale aglomeraţiei, sa deduca cauzele „concentraţiei urbane" precum si legile cari dirijeaza evoluţia oraşelor, regulile progresului si confortului.

Este necesar deci ca arhitecţii sa se obişnuiasca cu statisticile cari arata evolutia populaţiei, indicele plus-valoarei funciare si sa urmareasca aspiraţiunile masselor si obiceiurile acestora, sa le cunoasca condiţiunile de trai, însfarsit plagile sociale cari le macina, astfel ca sa ţina seama în proiectele lor, de mijloacele constructive cari ar putea sa curme vicisitudinile, sa împlineasca nevoile şi sa permita o desvoltare naturala a aglomeratiei, începând prin amenajarea caminului individual sau familial.

Arhitectul trebue sa fie în curent cu toate inventiile şi descoperirile menite sa îmbunatăţeasca condiţiunile de trai şi sa le asigure un progres lesnicios. Astfel în domeniul higienei nu trebue sa neglijeze sau sa sacrifice nimic din ce ar putea sa faca o locuinţa confortabila, cautând totus sa respecte regulamentele municipale, patrunzându-se de scopul şi rosturile sociale pentru cari sunt concepute, adica sa se comporte ca un colaborator loial al administraţiei, pentru realizarea bunei stari în interesul colectivitaţii.

Trebue sa se amelioreze higiena locuinţei prin condiţionarea raţionala a aerului şi luminei solare, precum si prin instalaţiile technice şi materialele de construcţie cele mai perfecţionate. Se cunoaşte îndeajuns influenţa funesta a existenţei sgomotoase şi sguduitoare din oraşe, asupra sanatăţii localnicilor; trebueşte deci ca locuinţa sa fie placuta şi confortabila, întocmind o distribuţie logica şi comoda.

Arhitectul are datoria sa respecte principiile de „estetica urbana" convingându-se de necesitatea lor în deosebi acolo unde amplasamentul unei pieţe, promenade sau parc, cere o armonie arhitecturala, lasând laoparte pretenţiunile speculative prea interesate ale clienţilor sai, precum si amorul sau propriu de artist care ar putea sa-l indemne la concepţia unei opere nepotrivite cadrului înconjurator, sau de un stil prea deosebit, care ar dauna ansamblului. Desigur, există o lege a „contrastelor" care trebue cultivata, dar cât de delicat este sa fie desavarşita!... Pentru a reuşi trebue un suflet generos, o gândire pentru reflectat şi vedere pentru judecat. Sunt compozitii de planuri într'astfel ca efectul realizat este asigurat dinainte. Şi nu trebue uitat ca ceiace este noutate în prezent devine clasic cu timpul.

Arhitectul convins de rolul sau social, îşi va face un punct de onoare sa-şi impuna mai cu seama sieşi asemenea disciplini estetice, cari vor contribui cu atât mai mult sa-i ridice prestigiul, dovedind în acest mod înaltul înţeles al intereselor superioare şi simţul de frumos şi de adevar, care ar putea rezulta dintr'un „tablou urban" bine conceput si echilibrat, lucru care bine se exprima prin fraza lui La Bruyère: „Sunt unele locuri pe care le admiri si altele unde ai dori sa traeşti".

Dar mai ales în studiul edificiilor publice, considerentele urbanistice joaca un mare rol; un amplasament judicios, bine degajat şi conceput dimpreună cu anturajul, având o frumoasa perspectiva, dominantă şi de mare efect estetic, poate contribui cu mult la aspectul urbei, deşi subiectul pare întrucâtva restrâns la un aspect localizat, mai cu seama daca este izolat.

Deasemenea trebueşte sa se dea mare atenţie garilor şi împrejurimilor acestora, caci ele sunt intrarile în oraşe pe caile ferate, astfel cum erau odinioară

porţile de oraşe la drumuri, cari dealtfel în epoca automobilismului de astazi îşi recâştiga importanţa. Aceiaş problema estetica şi de circulaţie se prezinta şi pentru aeroporturi, cheiuri, poduri, în fine pentru toate punctele de acces ale oraşelor, pe cai terestre, fluviale, sau pe calea aerului.

Arhitectul urbanist are datoria sa prevada totul dinainte, sa indice penetraţiile, sa traseze circulaţia, sa studieze cadrul construcţiilor pentru cel mai bun randament si efect. Aceste lucrari zise „de edilitate", lasate pâna în prezent în grija inginerului care nu era tocmai pregatit ca sa conceapa asemenea „aspecte urbane", cari totuş marcheaza prima impresie pe care o reţinem la patrunderea intr'un oraş, ar trebui neîndoios sa constitue tema preferata a arhitectului, care va raspunde, cu toata competenţa sa, la apelul administraţiei, contribuind astfel şi la prestigiul unei Municipalităţi clarvazatoare.

In Romania a început sa se înţeleaga ca fiind o necesitate intervenţia arhitectului urbanist în lucrarile publice, caci mai toate edificiile, chiar cele cu caracter pur utilitar, precum sunt garile, se readapteaza şi se reconstruiesc dupa planuri întocmite de arhitecţi. Deasemeni si micile staţii la sate, îmbraca un aspect vesel, sunt înconjurate cu plantaţii, sunt împodobite cu brazde de flori, în fine se da osteneala sa produca buna impresie asupra calatorilor. Din nefericire podurile fac înca subiect de discuţie, deşi ar trebui sa se ajunga la evidenţa ca prin colaborarea arhitectului, silueta lor ar câştiga si ar înfrumuseţa adesea peisagiul.

Exista fara îndoiala o „plastica urbana". Intr'adevar, oraşul trebue considerat în timp şi în spaţiu. Arhitectul este deci şi trebue sa fie mai întâi de toate un compozitor de armonii cari vor fixa „arta urbana". De acolo a luat naştere simţul sau estetic, caci arhitectul creiaza, modifica şi adapteaza elementele constructive la elementele naturale, cautând sa corespunda cât mai de aproape la nevoile noastre, la cerinţele traiului în comun, deasemeni gustului şi ideii de frumos a epocii noastre.

Sa ne ferim de a confunda estetica unui ansamblu cu repetirea sau monotonia si chiar cu o grija prea exagerata de simetrie. Trebueşte — varietate în detaliu si ordine în ansamblu — ceiace da naştere armoniei, o unitate armonica rezultata din elemente variate dar frumoase prin ele însile şi în care am regasi ritmul si ordonanţa generala. Trebueşte deci creiata atmosfera ambianta, modelând si adaptând cadrului si funcţiei.

Acestea ar fi legile generatoare ale arhitecturei urbane, pe cari arhitectul are datoria sa le aprofundeze şi sa le desprinda, pentru ca veritabil sa contribue la istoria cladita a timpului sau. Trebueşte deci mai întâi sa cladeşti în gândire pentru ca apoi sa realizezi o opera demna de o civilizaţie; atunci numai, arhitectul face opera utila şi frumoasa şi se poate reclama drept înţelegator al „Urbanismului".

Voi termina prin cuvântul lui Renan:

„Arhitectul este criteriul cel mai sigur de cinste, de judecata si de serios al unei naţiuni".

alex. zamphiropol
arhitect-urbanist
diplomat de guvernul francez

Troiţe pe marginea drumului spre Carpinişi (Gorj)
Foto Arhitect Alex. Petit

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

serviciile de arhitectură ale statului

De câtiva ani încoace si astazi înca toate departamentele Statului, se reorganizeaza, se echilibreaza, se simplifică sau se coordoneaza. Cele câteva servicii de Arhitectura sunt aruncate dintr'o parte într'alta, toata lumea se împiedica de ele şi nu ştie unde sa le mai puna. Azi sunt pendinte de Direcţia cutare, mâine, cineva se bucura ca a gasit o noua organizare, şi trece serviciul de Arhitectura la alta direcţie, sau îl numeşte „secţie" ori „birou".

Arhitecţilor le este tot una fantezia organizatoare sau titulatura, ei tot aceiaş treaba fac: Arhitectura.

Lasând însa pe reformatori sa se bucure de rezultatele concepţiilor lor si sa-şi continue opera, nu putem sa ramânem şi noi, Arhitecţii Statului, necontaminaţi de epidemia organizarilor. Mai ales ca nu suntem organizaţi.

Avem legea corpului technic al arhitecţilor functionari de stat din 1921, pe baza careia s'au facut încadrarile in 1926 şi apoi în 1933, iar aplicarea ei nu se vede nici în 1936.

Toate corpurile de „specialişti" (Doamne si multe mai sunt) îşi au legea lor aplicata. Sunt unele nascute într'o noapte de febra parlamentara şi totuşi dau roade in aplicare.

Dar sa lasam şi aceasta neaplicare a legii, — doar legile nu-s facute pentru aplicare, ci aşa „pour l'amour de la legislation".

Sa vedem ce reprezinta aceasta celula de arhitectura în organismul de Stat.

Au luat fiinţa, acum vre-o 30 de ani, câteva servicii de Arhitectura pe langa câteva departamente: Instrucţie, Domenii, Finanţe, Direcţia Generala Sanitara şi Poşta.

Atribuţia lor era sa întocmeasca proectele, devizele şi sa construiasca anumite localuri pentru departamentul respectiv.

Prin imitaţie sau pentru uniformizare, celelalte Ministere şi-au format rând pe rând, servicii de arhitectura.

Pâna aci, lucrarile de Stat, erau executate de arhitecţi particulari (cele importante) şi marea majoritate de „meşteri antreprenori". Aşa încât pâna acum 20 ani nu se poate vorbi, la noi în ţara, de o ideie diriguitoare în construcţiile statului.

N'o avem nici astazi.

Unele Servicii de Arhitectura şi-au luat rolul în serios, s'au reorganizat cum au putut şi şi-au largit câmpul de activitate atât cât le-a permis spiritul de înţelegere al conducatorilor de departamente.

Altele s'au încapaţânat sa ramâna doar în cadrul de înserare a lor în buget.

O organizare unitara, serioasa, calculata pe necesitaţile reale ale departamentelor, nu exista — chiar la departamentele care au înţeles mai bine rostul serviciilor de arhitectura şi le-au utilizat cu rezultate apreciate.

Care sunt necesitaţile reale ale departamentelor, ce revin Serviciilor de arhitectura?

1. O concepţie unitara în materie de construcţie, în raport cu modalitaţile de realizare ale departamentului, cu destinaţia si caracterul construcţiilor, cu spiritul diriguitor al instituţiei, pulsând concepţia arhitectonica în ritmul şi sub orhestraţia departamentului.

2. Cunoaşterea perfecta, din cercetare şi experimentare, a complexului de probleme speciale ce se pun construcţiilor necesare unui departament. Specializarea Serviciului cu problemele programatice şi technice ale instituţiei.

3. Direcţia technica a lucrarilor: proectare, devize, conducere, situaţii, recepţii, etc.

4. Inventarierea, pastrarea si întreţinerea averii imobiliare a departamentului.

5. Oficiul public pentru îndrumare si propaganda în materie de construcţii speciale, de interes social, economic sau naţional.

6. Diverse lucrari cu caracter administrativ: evaluari, sistematizari, rapoarte si regulamente, aplicari de legi, etc.

Acestea sunt în linii mari si mai pot fi şi altele, atribuţiile ce incumba un serviciu de arhitectura la Stat.

Nu sunt apreciate sub aceasta forma şi nu-s unitar organizate pentru aceasta menire. De aci rezulta toate conceptiile organizatoare a diferitelor persoane sau comisiuni, însarcinate cu o legiferare, mai mult sau mai puţin generala de Stat. Raul este şi al arhitectilor, care nu au dat indicaţiile necesare.

Ba înca unii colegi arhitecţi — necunoscand deloc atributiile, funcţionarea si menirea unui serviciu de arhitectura al Statului — s'au apucat sa „legifereze" în aceasta materie si au ajuns la aberaţiuni foarte periculoase pentru Stat şi pentru arhitecţi ca profesionişti.

Vom cauta sa desbatem problema sub toate aspectele şi s'o desvoltam pana vom ajunge la înjghebarea temeinica a organizarii Serviciilor de arhitectura în interesul Statului si Arhitecturei.

arhitect **florea stanculescu**

Troita Arhitect **Fl. Stanculescu**
Fotografia Arhitect Alex. Petit

ACADEMIA BIBLIOTECA

arhitectura și abuzul de autoritate

Ne facem trista datorie de a stigmatiza cu un moment mai de vreme plaga îngrozitoare a abuzului de autoritate, pe care aproape toți, afara de potentați bine înțeles, suntem obligați s-o suportam.

Nu poate fi nimic mai penibil decat situația de inferioritate în care ești pus sub pretextul ca de 17 ani prepusul roade zilnic aceiași perna prafuita si pasiva a unui fotoliu cu „autoritate".

Exista abuz de autoritate facut din sadism. Este cazul patologic peste care trecem, acordându-i milostivi compatimirea noastra.

Exista abuzul facut cu surasul pe buze de colegul care-ti zice „mon cher", dintr'o stupida invidie care nu gasește loc decât în sufletele mici, fie pentru ca nu-i place culoarea ochilor tai, fie pentruca vreun alt motiv util îi scormoneste subconștientul.

Exista abuzul facut din motive personale. La sindrofia cutare, coana Lina a zis așa și pe dincolo, iar coana Veta a colportat, și așa mai departe, iar zumzetul vreunei bârfeli a ajuns la urechile d-lui șef, care trebue sa-ți dea viza, ca sa treaca petiția. Ce te faci? Fiindca d-l șef ori e ocupat, ori e indispus, ori e bolnav, ori e absent, iar petiția îți încremenește între vechi hârțoage prafuite.....

Exista abuzul facut de blegul care se crede napastuit de întreaga umanitate, când. un coleg mai valoros îi ia înainte. E cazul cel mai simplu si cel mai scuzabil.

Exista abuzul hidos al unora cari dețin o autoritate fie mai mica, fie mai mare și cari nu ezita sa întrebuințeze aceasta situație avantajata pentru a pune mâna pe lucrarile confraților cari nu sunt decât simpli petiționari.....

Exista abuzul cu substrat material, mult prea frecvent, din nefericire.

Esti frecat cu regulamentul interpretat dupa nevoe, pana ce plictisit si obosit, închini steagul si dai drumul argumentelor stralucitoare.

Bulevardele își schimba drumul, parcelari speciale se organizeaza, numeroase cladiri materializeaza sfidarea nemaipomenita aruncata dreptatii drepte, numai pentru ca se atinge un anumit punct sensibil.

Sa avem curajul s'o spunem sus si tare: suntem putrezi si suntem lipsiți de curaj! Cu un moment mai devreme trebue sa vie reacțiunea.

Dar cel mai hidos este abuzul cu substrat politic, rezultând fie din antagonismul, fie din cârdășia a doua politici ori a doi politicieni.

Câte „colturi ale morții" nu persista în capitala numai pentruca proprietarii, potentați ai arenei politice, braveaza vulgul al carui curaj si simț civic sunt adormite?...

Câte maghernițe nu rămân nemișcate, ca niște vestigii sfinte, în drumul bulevardelor smulse cu imense jertfe pentru interesul public?...

Sfințenia demagogiei și a votului universal care zdrobește interesul urbei, urbanismul, regulamentul și rușinea!

Fata Bucurestiului este schimonosita, arhitecții întind calvarul vietii de pe o zi pe alta iar legea corpului și principiul național devin amintiri duioase.

Suntem arhitecți, oameni cari o viata întreaga am muncit în slujba unui ideal de arta, cu sacrificarea tinereții noastre si a ultimelor rezerve materiale și morale.

Suntem, în executarea profesiunii, exponenții unor capitaluri acumulate de multe ori în vieți de munca si chiverniseala. Suntem educatorii unor vremuri cari prin noi își dureaza fizionomia și totuși în fața unui birou unde troneaza abuzul sau politica, suntem tra-

taţi ca niste uşieri cărora nici nu li se întinde mâna, nici nu li se cere numele, nici nu li se arunca o biata privire de buna primire.

Suntem noi arhitecţii, de multe, foarte multe ori, bieţi postulanţi în faţa Majestaţii Sale „autoritatea", care tae si spânzura. Suntem trimişi la plimbare, având dreptate cu carul. Suntem „les parents pauvres de la fete".

Daca reacţionezi, se da o interpretare subita şi adequata anumitor regulamente. Daca apelezi la justiţie eşti purtat 10 ani în instanţe şi la batrâneţe capeţi o problematică dreptate.

Strainii ne invadeaza şi ne fura lucrarile noastre. Va parea poate bizara afirmaţia ca arhitecţii se prapadesc, cu toata înflorirea arhitecturii în capitala, iar autoritatea se piaptana. Totusi acesta este tristul adevar.

Caruia din noi nu i s'a întâmplat sa aştepte pentru o autorizaţie luni de zile, fiindca hârtiile „s'au pierdut", ori fiindca delegaţia permanenta nu s'a întrunit, ori fiindca... ori fiindca?...

Care din noi nu şi-a vazut refuzata o autorizaţie acordata urgent si semnificativ vecinului; care din noi, mai ales dintre noi cei cari avem nenorocul sa fim tineri, n'a avut de suferit din partea autoritaţii lovitura de ciubota a abuzului.

Nu fac personalităţi, fiindca ştiu ca aş aduna contra noastra o întreaga maffie, dar îmi fac curajos datoria, dând semnalul de alarma şi îndemnând pe toţi cei ce poarta cu demnitate si caracter titlul de arhitect sa reacţioneze violent şi în bloc contra acestui monstru moral care este abuzul de autoritate faţa de arhitecţii ţarii.

Demnitatea arhitecturii si a arhitecţilor trebuesc salvate cu orice preţ!

arhitect **c. mosinschi**

Paraclisul Manastirei Cozia
Foto Arhitect Alex. Petit

ACADEMIA - BIBLIOTECA

adevăruri și realități

Armonia, raportul ideal între elementele unui tot, este calitatea indispensabila pentru ca o opera sa poata fi de arta, indiferent de domeniul caruia ea aparține. Acest adevar se degajeaza din studiul artelor tuturor timpurilor. Nu rezulta de aci, cum s'ar parea de la prima vedere, ca li s'a creiat prin aceasta un cadru determinat de desvoltare, care ar împiedica evoluțiile normale sau salturile revoluționare, limitând accepția de arta la anumite stiluri sau maniere.

Eternitatea artelor isvorește tocmai din axiomaticul adevărurilor pe cari ea se sprijina.

Armonia este legea organizarii unei opere de arta. Organizarea trebue sa corespunda mediului și timpului; este deci o influența exercitata din exterior, asupra operii și are drept componenți elemente schimbatoare. Prin aceasta, ideia în sine nu se altereaza, ramâne intacta și unica; numai expresia ei variaza.

Armonia ramâne permanenta, doar elementele de armonizat se schimba.

Doua exemple extreme materializeaza principiul, dându-i sens practic. Sa le luam din domeniul arhitecturii, fara ca aceasta sa însemne ca în celelalte arte nu are exact aceiaș valoare.

Armonia arhitecturii clasice este *de domeniul intelectualității pure,* este *de esenta matematică* și este închisa în rapoarte de numere; proporția elementelor arhitecturii clasice este proporție de cifre. Numarul este universal și invariabil ca fond. Opera de arta clasica împrumuta calitațile sale; caracterul de opera de arta îi este intrinsec, este de o puritate senina si marțiala, supra umana, desavârșita si imutabila.

In secolul al 16-lea [1]) Jacques Barozzia Vignole, cu modelul sau, a facut doar opera scolastica, didactica. încercând sa îngradeasca într'o teorema variația infinita si formele personale ale unei multitudini de probleme. Rezultatele au fost mediocre si anti-artistice.

Armonia în arhitectura moderna este *sociala* si *a esență funcțională.* E clar ca am sarit la antipod, fara însa sa pierdem caracterul de opera de arta, dar nu putem înca vorbi cu preciziune desavârșita despre stilul modern, întrucât nici noua așezare sociala nu s'a stabilit în matci definitive cu cursuri regulate.

Framântarile sociale si cele de esența politico-economico-financiara, nu lasa operile de arta moderna sa-și fixeze caracterul, desi ele sunt ante-mergatoare. „Mașina de locuit", celula chee a organizațiilor urbane și rurale, despre care adesea vorbește cunoscutul Le Corbusier sunt embrionare, elemente înca în formație. Nu betonul armat si materialele noi de construcție au format arhitectura moderna, ci prefacerile din Rusia Sovietica, din Germania rasista, din Austria socialistă și din Franța umanitarista. Europa nu mai respira aceiaș atmosfera din 'nainte de 1900. Programul a modificat stilul, iar materialul a înlesnit numai realizarea lui; funcțiunea creiaza organul, au spus biologii și nu se poate contesta artei viabilitatea perpetua, deși diversele ei forme de expresie, stilurile, împlinesc evoluții limitate, vieți. Urmarind cu atenție tendințele artelor moderne, nu realizarile, avem dreptul menținându-ne totuși pe linia realitaților, sa fim optimiști în domeniul social asupra viitorului, deși prezentul apare astfel cum prea bine îl simțim cu toții.

Tindem catre expresiuni sincere, limpezi și simple către confort si higiena pentru toți, deplasari nestânjenite, toate acestea aplicate individului sau colectivitații dupa expresiunea politicii, a vieții poporului respectiv. Aceste constatari, în afara de importanța

---

1) Intreaga opera lui Prasiteles ce-i decât o ideala simfonie de *proporții si rapoarte,* deci de matematici pure materializate?

lor ideologica, conduc la o înţelegere a timpului de faţa si a realizarilor noastre de arta din cari cele din domeniul arhitecturii ne preocupa în special fiind şi cele mai mult cuprinzatoare si mai reprezentative.

Sinceritatea cu care construcţia noastra actuala traduce viaţa sociala, este atât de perfecta, încât merge pana la brutalitate. Bucureştiul împlineşte o campanie nebanuit de activa, provincia arare-ori si timid ridica câte o construcţie, iar în tot restul rural al ţarii stagnarea e mormântala. Febra constructivă a capitalei e lipsita de metoda, de organizare şi scoate produse vremelnice ca material şi concepţie, personale ca interes, cel colectiv fiind inexistent. Cu spoiala de aspect, însa fara interes asupra fondului, superficial, cum am spune mai tare dar mai just..

Limpezimea concepţiei este turbure, nebuloasa, nedefinita în cautare, rare ori catre o expresie, deseori catre o scapare.

Simplitatea e saracie şi decor searbad.

Confortul şi higiena sunt expresii de reclama pentru a motiva specula si urâţenia.

Circulaţia interioara şi exterioara este motiv de a ue gasi în treaba facând urbanistica cu toţii, calificaţi sau nu, dar lasând totul sa se faca dupa interes şi împrejurari.

Nu fiindca cerneala este neagra, tabloul apare la fel, dar fiindca nu are în el nici o raza de lumina.

Trebue sa precizez ca nu am gândit un moment sa trag din acestea, concluziuni defavorabile artiştilor de tot felul şi arhitecţilor în special. Artistul este preotul care oficiază ritul dupa tradiţie deşi sufletul lui tânjeşte, poate, dupa adevaruri noui pe care nu le poate exprima decât atunci când poporul l'ar putea urma.

Nu putem pretiude ca facem arta moderna în accepţia aratata, atâta vreme cât beneficiarii ei sunt limitaţi şi câta vreme lucratorul si agricultorul traiesc înca în bordeiul epocii de bronz. Pentru ei trebue sa avem minte pentru a-i înţelege şi suflet cald pentru a-i ajuta iar arta noastra contemporana atunci va fi moderna si romaneasca când va îmbraţişa ansamblul straturilor sociale si când se va face şi pentru elementul autohton, nu numai pentru cel dubios ca origina, din capitala.

Contrastele sunt într'adevar surse de efecte, dar acel între construcţia capitalistilor capitalei si cea muncitoreasca si rurala, este deadreptul tragic si complect în defavoarea elementului de baza al existenţei noastre.

Nu pledam aci pentru nivelarea în rau, dar socotim ca este timpul sa se organizeze campania binecuvântata de îngrijire sociala şi pe taramul construcţiei care este element activ si de baza în educarea individului. Exemple avem destule ca sa fim feriţi de greşeli sociale. Efectele concepţiei socialiste a campaniei constructive, a blocurilor muncitoreşti vieneze alaturi de aceea a noilor aşezari rurale fasciste din Saboudia si Litoria, ca sa nu citam decât doua extreme, pot fi îndreptari preţioase, pentru gasirea liniei convenabile alcatuirii noastre sociale.

Când construcţia noastra va armoniza nevoile noastre sociale cu expresia arhitectonica a planului şi faţadei, vom face arta romaneasca moderna şi aceasta s'ar putea sa fie fara ocniţe, fara contraforti şi poate şi fara vrejuri de ipsos în jurul ferestrelor şi pe sub streaşini si va putea poate, sa aiba multa asemanare cu ceiace se face si în alte ţari.

Nu ştim daca ne lipsesc artişti, dar e sigur ca mediul nu-i deloc prielnic, e imposibil chiar; e prea nestabil, prea puţin romanesc, prea superficial, prea interesat, prea lipsit de o scara a valorilor si astfel rasar la tot pasul şi adeseori tocmai în punctele cele mai nepotrivite, blocuri de formele cele mai diverse, cu funduri şi laturi direct monstruoase, dar cu feţe isbitor de pretenţioase, încercând pare-se dinadins sa se umbreasca (în toate sensurile) unul pe altul, punând punct posibilitaţilor viitoare de îndreptare. Preocuparea de beneficiu absorbind aproape totalitatea eforturilor organizatorilor de asemenea afaceri, rezultatele logice apar astfel cum suntem forţaţi sa le vedem şi mai ales astfel cum le simt ulteriorii co-proprietari.

Se impune cu tarie necesitatea unei largi opere de lamurire şi educaţie la care revista noastra sa ia parte activa şi pentru care arhitecţii au datoria de a deveni luptatori credincioşi si convinşi.

arhitect **i. c. rosu**

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

dela al XIII-lea congres internaţional al arhitecturii

conferinţa d-lui arhitect v. rădulescu

In calitate de delegat al Societaţii noastre la al XIII-lea Congres internaţional al arhitecţilor, ce s'a ţinut anul acesta la Roma, am fost solicitat de colegi sa fac o dare de seama asupra dezbaterilor acestui congres care a discutat urmatoarele 7 teme, toate de aceiaş importanta capitala atât pentru noi ca specialişti, cât şi pentru marele public care trebue educat şi initiat în privinţa rolului pe care'l are arhitectul în viaţa sociala.

Tema I. — *Noile materiale din punct de vedere al conceptiunei si constructiunei precum si rezultatele obţinute prin întrebuinţarea lor.*

Având în vedere ca materialele de construcţie au fost totdeauna unul din elementele determinante ale formei arhitecturale: Având în vedere prin urmare ca nouile materiale de care dispune constructorul de astăzi au introdus în arhitectura moderna schimbari esetiale, congresul *hotăraste:*

a. Sa se procedeze cu o perseverenţa constanta la studii apte pentru a aprofunda şi a propaga cunoaşterea acestor noi materiale, precum si a se cauta ca prin cercetari sa se creeze si altele cari sa raspunda nevoilor actuale de construcţie.

b. In acest scop şi în conformitate cu iniţiativele anterioare, sa se constitue în sânul comitetului permanent internaţional al arhitecţilor, un centru de studii şi informaţiuni care sa adune date din laboratoarele naţionale şi în special dela arhitecţii cari au facut probe asupra valorii acestor materiale noui.

Tema II. — Cunoştinţe necesare arhitecţilor oficiali sau liberi profesionişti în studiul construcţiunilor publice şi al planurilor de oraşe, astfel ca sa poata colabora în mod utiI la stabilirea acestor planuri, cari cuprind toate edificiile, poduri, cheiuri, gări, etc. al caror ansamblu contribue la estetica generala si la urbanism aşa cum este actualmente definit. In aceasta chestiune parerea unanima este ca arhitectul, pe lânga cultura de specialitate, trebue sa posede o cultura generala desavârşita, care sa permita întelegerea şi rezolvarea problemelor ce i se pun.

Sa posede cunoştinţi profunde despre mişcarea masselor, tendinţele de creştere în anumite centre determinate fie de anumite puncte productive ale regiunei, fie de anumite artere principale de circulaţie, fie de anumite organizaţii sociale. *Intr'un cuvant trebuie sa fie urbanist. El trebuie sa cunoasca limbajul economistului, sociologului, higienistului si tuturor colaboratorilor, de desideratele carora trebuie sa ţină socoteala, deziderate pe cari trebue sa le cristalizeze în liniile de cari depinde desvoltarea unei colectivităţi determinate.*

In aceasta privinţa congresul voteaza urmatoarea motiune:

1. ca toate chestiunile cari ating problemele de urbanism sunt în prim rând de resortul arhitecturii si ca arhitectul trebue sa fie acela care sa aiba suprema directiva în ceeace priveşte planurile regionale, planurile de oraşe, etc.

2. ca în acest scop, pentru formarea arhitecţilor în general, trebuie sa avem la baza studiilor, noţiuni esenţiale de urbanism.

Tema III. — Expunerea mijloacelor pe cari le pot întrebuinţa arhitecţii pentru a face publicul şi administratiile sa înţeleaga avantagiile de a recurge la competinţa si serviciile lor directe fara a mai trece pe la diferiţi intermediari inutili ca de ex. societaţile de construcţii, congresul hotaraşte:

1. ca atât titlul cât si exercitarea profesiunei de arhitect sa fie protejate prin legi si regulamente ca în ţarile unde aceasta legislaţie protectoare exista deja (Italia, Romania şi Spania).

2. ca în ţarile unde titlul si exercitarea profesiunii de arhitect sunt deja protejate prin legi, sa se tinda ca prin regulamente sa se defineasca din ce în ce mai bine şi sa se distinga profesiunea de arhitect de aceia de antreprenor. Pentru edificarea publicului în ceeace priveste profesiunea noastra, s'a propus ca mijloc de propaganda demna de titlul de arhitect, unele soluţii care merita toata atenţiunea. De exemplu:

1. ca autoritatile municipale ale marilor oraşe, sa faca expoziţii publice anuale de lucrarile executate şi printr'un juriu ales din persoane competente sa decearna premii pentru cele mai merituoase;

2. diminuarea procentului de onorariu pentru micile locuinţe mai mult sau mai puţin standardizate ale burghezimii mijlocii. Aceasta întru cât s'a constatat ca de acest fel de construcţiuni arhitecţii calificaţi in genere s'au desinteresat lasând clientela în mâna speculativa a constructorilor;

3. formaţiuni de cooperative de mici construcţii, adica grupuri de arhitecţi calificaţi cari sa întocmeasca proecte pentru construcţiuni mici si sa le dirijeze contra unui onorar foarte modest;

4. expoziţii anuale organizate de corpurile constituite de arhitecţi sau chiar expoziţiuni personale;

5. conferinţe prin care sa se faca educaţia publicului care în general ignoreaza ca în câmpul activitaţii noastre se gasesc o mulţime de incapabili carora toleranţa legilor le permite a se apropia de titlul de arhitect la care nici prin pregatirea profesionala nici prin cea morala nu au dreptul;

6. se va mai spune în aceste conferinţe ca: *a)* interesele arhitectului şi ale clientului sunt aceleaşi, arhitectul fiind mandatarul proprietarului însarcinat sa-i apere în mod cinstit interesele. *b)* majoritatea conflictelor ce se ivesc între proprietar şi constructor sunt din cauza lipsei arhitectului calificat. Aceasta se va putea dovedi eventual cu statistici si acte. *c)* prin concursul arhitectului calificat se obţine în fiecare caz o soluţiune de distribuţie raţionala şi economica a încaperilor, ca suntem pregatiţi pentru aceasta de lungi si serioase studii. *d)* dupa cum nimeni nu se gândeşte sa se dispenseze de serviciile unui medic sau avocat, în aceiaşi masura serviciile arhitecţilor sunt tot atât de pretioase.

e) exercitam o cariera libera unic retribuita prin onorarii c a l c u l a t e în mod echitabil. *f)* renunţând la serviciile arhitectului si crezând ca economiseşte onorariul ce i-ar datora acestuia, clientul face o mare greşeala întrucât nu poate avea garanţia întrebuinţarii materialelor prescrise în angajament iar economia de onorariu este nula, întrucât constructorul ştie sa prevada sub forma de cheltueli generale sau lucrari suplimentare, sume cari de multe ori întrec chiar onorariul arhitectului. *g)* si în fine se face un apel calduros la spiritul de solidaritate al tuturor camarazilor din toate ţarile ca sub nici o forma sa nu dea concursul înjghebarilor speculative; ca fiecare arhitect sa-şi impuna o disciplina profesionala severa, deoarece numai astfel vom putea constitui o corporaţie de elita care sa ne impuna cu autoritate.

Tema IV. — *Despre standardizarea în locuinţa colectivă.*

Standardizarea însemneaza subjugare, adica subordonarea creatiunei arhitecturale la remorca maşinei. Prin standardizare, creaţiunea artistica este paralizata. Privita chestiunea atât din punct de vedere economic cât si din punct de vedere artistic s'a formulat: Congresul recunoaşte ca standardizarea poate fi o necesitate în cazul construcţiunilor populare, economice si în consecinţa hotareşte: *a)* ca aceasta standardizare sa fie limitata la elementele constructive dar efortul arhitectului sa tinda spre ideia de a da acestor construcţiuni un caracter personal şi estetic; *b)* ca aceasta concepţiune ar putea sa se aplice tot atât de bine la amenajarile interioare si la mobilier, fara a neglija posibilitaţile meşteşugarilor locali în scopul de a proteja arta populara.

Tema V. — *Despre construcţia, circulaţia si protecţia subterană.*

Congresul constatând importanţa capitala, care trebuie sa se dea lucrarilor subterane voteaza urmatoarea moţiune.

1. Sa se faca studii judicioase de circulaţie subterana, care va fi din ce în ce mai necesara pentru descongestionarea centrelor urbane.

2. Ca problema construcţiilor subterane sa fie tratata sub aspectul general de ordin urbanistic.

3. Ca subsolul urban sa fie considerat ca centru vital pentru mijloacele de comunicaţie pentru serviciile publice, pentru adaposturi etc. şi ca sa se stabileasca un program complect în concordanţa organica cu serviciile dela suprafaţa.

Tema VI. — *Protecţiunea concepţiunei planurilor (adica dreptul de proprietate artistica) precum si dreptul arhitectului de a dirija construcţia.*

CONGRESUL HOTARĂŞTE

1. Sa se formeze o Comisiune din Comitetul permanent Internaţional al arhitecţilor, care sa studieze chestiunea din toate ţarile şi sa prezinte la Congresul viitor un raport care sa cuprinda nu numai un proect de lege pentru toate ţarile, dar şi o definiţiune a arhitectului ca profesiune, îndatoririle şi responsabilitaţile lui.

2. In ceeace priveşte dreptul arhitectului de a conduce executarea lucrarilor, îl considera drept indiscutabil, deoarece opera arhitecturala nu e reprezentata prin proect ci prin construcţia însaşi şi se propune

a se interveni în acest sens în toate ţarile unde acest drept nu este înca recunoscut în mod formal.

3. Ca în cazul special al concursurilor publice, direcţia artistica a operei sa fie încredinţata autorului proectului ales.

4. Se face apel la spiritul de solidaritate si conştiinţa al arhitecţilor ca sa se oblige sa nu faca niciun proect înainte de a avea garanţia conducerii lucrarilor si sa ceara administraţiunilor de Stat o adeziune formala la acest principiu.

Tema VII. — *Concursuri de arhitectura si construcţiuni cu caracter public.*

Congresul recunoaste ca sistemul de concursuri publice reprezinta modul cel mai eficace care da posibilitatea arhitecţilor sa-şi exprime gândul şi sa arate masura capacitaţii lor. Luând cunoştinţa de diferite regulamente de concursuri publice precum si de felul defectuos cum aceste regulamente sunt înţelese şi aplicate de autoritati, socoteşte necesar de a perfecţiona funcţionarea acestor regulamente în sensul ca:

1. In juriul pentru alegerea proectelor, arhitecţii sa fie în majoritate si sa fie alesi de concurenţi sau de asociaţiunile profesionale.

2. Problema sa fie expusa în mod clar iar condiţiunile concursului riguros reglementate. Aceste condiţiuni examinate si aprobate de Asociaţiunile profesionale sa devina obligatorii atât pentru promotoriul concursului cât şi pentru concurenţi.

3. Cu obligaţinea absoluta si legala din partea promotorilor de a se ţine riguros de condiţiunile concursului în executarea sa.

4. Ca aceste reglementari, odata adoptate de toate ţarile, sa devina baza unui regulament internaţional care sa cuprinda atât concursurile naţionale cât si internaţionale şi care sa aiba valoarea unui contract între promotor şi concurenţi.

5. Pentru concursurile de o mai mare importanţa se recomanda sistemul de 2 grade, cerându-se la concursul de gradul I expresia ideilor si concepţiunilor iar celui de gradul al II-lea elaborarea proectelor celor mai bune si mai potrivit rezolvate faţa cu datele problemei.

Dupa terminarea darei de seama a congresului d. arhitect V. Radulescu a vorbit despre primirea ce s'a facut congresiştilor şi despre amploarea pe care italienii au înţeles sa o dea acestei sarbatori a arhitecturei.

Mândrii de patrimoniul lor, italienii ne-au oferit — spune vorbitorul — cu dărnicia caracteristică rasei latine, tot ce reprezinta ca artă trecutul glorios al Italiei şi prezentul plin de îndemn şi fagăduieli al fascismului. Palatul Capitoliului, mândria Romei, si-a deschis portile pentru a ne primi în sala Iuliu Cezar, unde sub presedentia Guvernatorului s'a spus primul cuvant al Congresului.

Palatul Veneţia, inima Romei, acolo unde se făuresc planurile măreţe ale Italiei de azi, ne-a chemat pentruca Ducele, mărele nostru confrate, sa ne spuie crezul lui, crezul celui mai mare arhitect italian. Nu ne-a vorbit un şef de stat, ne-a vorbit un camarad.

Intr'o frază lapidară dar plină de înţeles, fara incursiuni în domeniul ideologiei, ne-a spus ca:

Arhitectura este arta pe care o aseaza în fruntea tuturor artelor. Este arta sintetică, este arta armoniei a liniilor.

Pe al doilea plan plaseaza muzica, care este arhitectura sunetelor, apoi poezia care este muzica si arhitectura si apoi celelalte. Arhitectura moderna este arhitectura secolului nostru si trebuie sa fie asa, caci dupa cum fiecare secol a avut arhitectura sa şi noi trebuie s'o avem pe a noastră.

Dar daca va fi întrebat — a spus Ducele — ce înţelege el prin arhitectura moderna, va raspunde: este arhitectura care trebuie sa exprime caracteristica epocii, adică suplеţe şi forţa.

Nu se poate reda în cateva cuvinte atmosfera vibrantă de care am fost patrunsi sub farmecul gândirii acestui om. Trebuie să-l auzi, sa-l vezi ca să-ţi poţi da seama de puterea seducatoare a cuvântului sau. Numai auzindu-l — spune conferenţiarul — începi să înţelegi de ce întreaga Italie într'un gând şi suflet merge astazi cu pasi repezi către înfaptuiri nebănuite.

informaţiuni

Societatea Arhitecţilor Români a intervenit la Ministerul Muncii pentru expulzarea arhitecţilor streini (cu paşapoarte) care profesează in detrimentul cetăţenilor români. A făcut demersuri pe lângă Corpul Arhitecţilor să se pună in vedere tuturor arhitecţilor români că vor fi pasibili de sancţiuni disciplinare toţi aceia cari vor inlesni, in orice chip, exercitarea profesiunii de către acesti streini.

* * *

Sindicatul artiştilor dramatici si lirici, a cerut Societatii Arhitecţilor Romani sa desemneze un delegat care sa întocmeasca un program de concurs pentru Caminul ce intenţioneaza sa construiasca pe terenul din Calea Plevnei colţ cu Str. Berzei. Societatea a delegat pe domnul arhitect G. Negoescu.

* * *

In comitetul de lucru al planului de sistematizare si noului regulament de construcţii, domnul Primar general a admis ca delegat al Societatii noastre pe domnul arhitect G. Negoescu, iar ca delegat al Corpului Arhitectilor pe domnul arhitect Al. Zamphiropol.

* * *

In ziua de 8 Decembrie a. c., a avut loc la sediul Corpului Arhitecţilor din România, alegerea noului Consiliu pe o perioada de 4 ani. Au fost declaraţi aleşi: Decan d. Prof. arhit. Statie Ciortan, pro-decan arhit. I. D. Enescu, membrii în consiliu d-nii arhitecţi G. Negoescu, D. Renard, Silion Leon, Iliescu Alex., V. Rădulescu, iar in consiliul de disciplină d-nii arhitecţi Petculescu Sc., Dobrescu D. C., Stănculescu Florea, Trajanescu Ioan, Nănescu, Ghiaciu.

* * *

Domnul arhitect Daniel Renard a fost delegat de comitetul Societatii Arhitecţilor Romani, cu studiul posibilităţilor înfiinţarei unei Case de credit si ajutor pentru batranii arhitecţi.

* * *

Primaria Municipiului anunţă că a deschis un concurs public pentru Piata (natiunii) 8 Iunie — numita astfel în amintirea reîntoarcerii prea augustului nostru Rege Carol II. Termenul de predare este la 15 Februarie 1936.

Informatiuni se pot lua din Str. Nicolae Filipescu 23; Directia Sistematizarei.

* * *

Pentru amenajarea Garei de Nord s'a instituit un concurs limitat între arhitectii funcţionari ai Muncipiului. S'au prezentat 14 concurenţi. Rezultatul nu s'a adus înca la cunostiinţă.

* * *

In urma intervenţiei Societatii Arhitecţilor Romani, Muncipiul Bucureşti a instituit concurs public de doua grade, între arhitecţii Romani pentru elaborarea planurilor Palatului Municipal. Termenul de depunerea proectelor pentru primul grad este la 31 Martie 1936. Informaţii în legatura cu programul de concurs şi planul de situaţie se pot lua dela Direcţia Sistematizarei, de sub conducerea d-lui arhitect Traian Popescu.

* * *

Domnul Ministru al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale, a primit în audienţă o delegaţie a Societăţii şi Corpului Arhitectilor, care i-a expus doleanţele profesioniştilor romani, prejudiciaţi de arhitecţii streini, cari profesează în dauna elementului romanesc, care someză, cu toată activitatea relativ intensă în branşa construcţiilor. D-sa s'a arătat foarte înţelegator şi a promis că va lua măsuri de expulzarea acestora.

* * *

Arhitectul Fl. Stănculescu face cunoscut D-lor Arhitecţi din Serviciile de Arhitectura ale Statului, ideia unei Asociatiuni a Arhitecţilor de Stat, cu scopul de a-şi susţine drepturile şi datoriile ce li se cuvin. Propuneri si adeziuni pe adresa revistei sau Arhitect Fl. Stănculescu, Minist. Agriculturii sau Str. Sandu Aldea 73, Buc. 1.

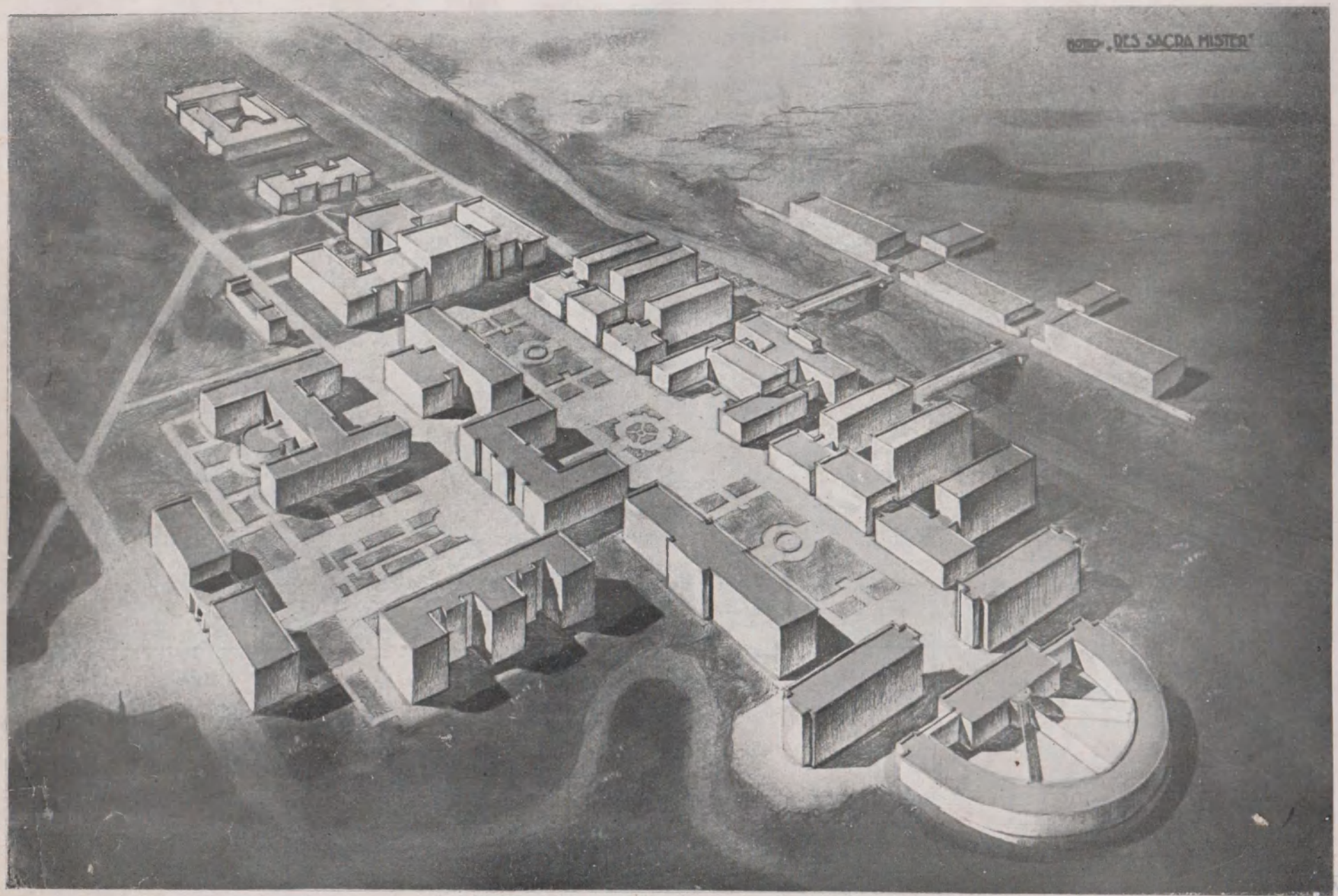

Staţiune de clinici medicale
Concurs internaţional

Arhitect **Alex. Zamphiropol**

Bloc Edilitar Comunal Piața Amzei

Proect Arhit. **Nicu Georgescu**
Antrepriza Ing. **C. M. Vasilescu**

Din inițiativa d-lui Ing. I. Săbăreanu, primar al Sectorului I Galben, s'a început — în cursul verii acesteia — construcția unui bloc edilitar pe locul fostei „Hala Amzei".

Acest bloc cuprinde în parter 60 prăvălii cu instalație modernă, faianță, frigidaire electrice, etc.; un teatru comunal — primul în București până astăzi — care va avea peste 900 locuri; două judecătorii de ocol cu toate piesele necesare; o sală de bibliotecă populară comunală; — deasemeni prima în Capitală — 100 birouri comerciale la etaje, cari împreună cu magazinele dela parter, vor continua vadul comercial, specific acestei piețe. Teatrul va fi înzestrat cu instalațiuni moderne după cele mai recente teatre din Occident.

Suprafața construcției este de 2.500 m. p., iar valoarea lucrărilor va atinge suma de lei 25.000.000.

Publicațiune închinată problemelor de arhitectură și urbanistică

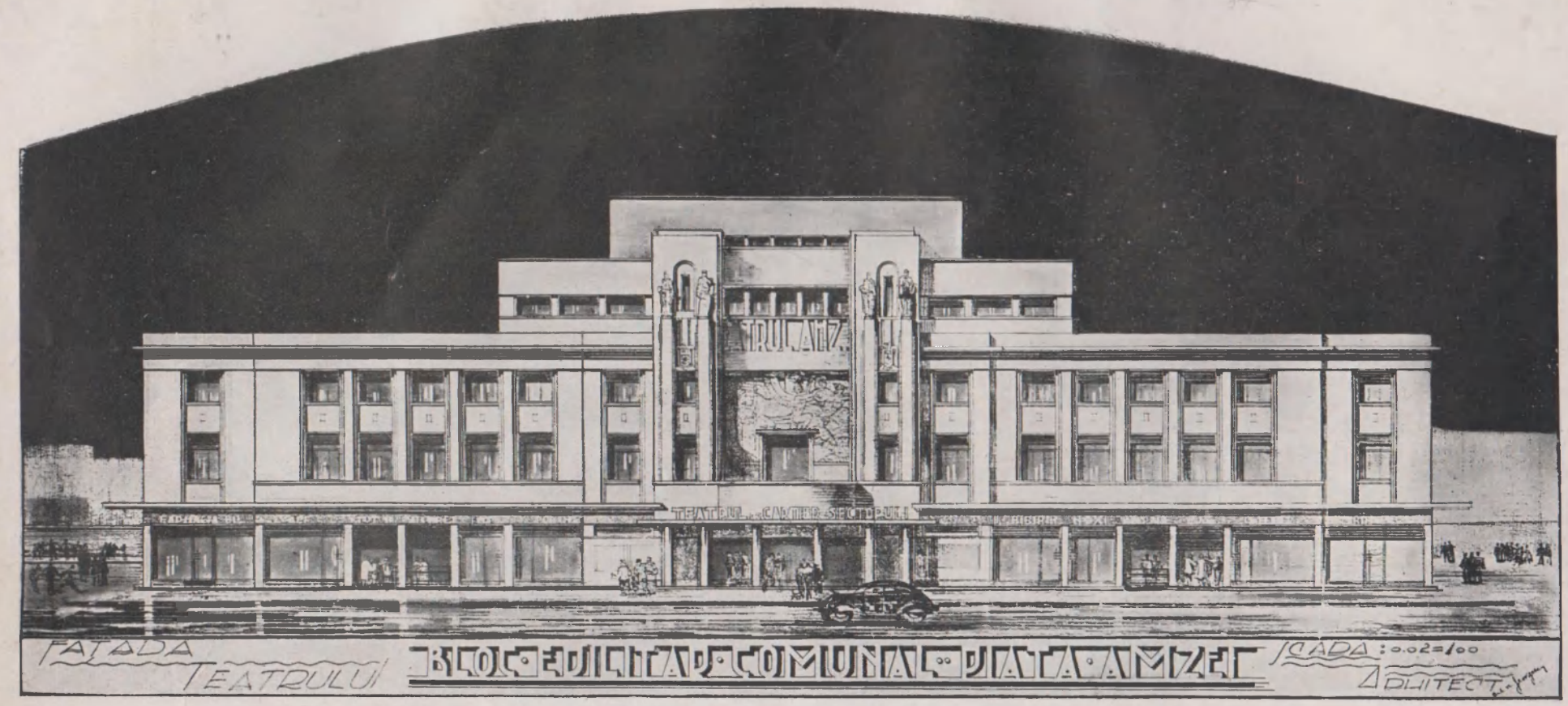

Bloc Edilitar Comunal Piața Amzei

Proect Arhit. **Nicu Georgescu**
Antrepriza Ing. **C. M. Vasilescu**

„Arhitectura" nu poate trece cu vederea realizările arhitecturale și edilitare — vrednice de toată lauda — ale conducătorului Primăriei sectorului I Galben, d Ing. I. Săbăreanu.

Rîmului viu pe care d-sa l'a imprimat operei de înfrumusețare a sectorului pe care îl gospodărește, i se datorează răsărirea ca din pământ a Halei din Parcul Domeniilor; Serviciului Salubrității din Sos. Ștefan cel mare; Squarul din str. Dionisie colț cu Pitar Moș și mărețul Stadion după locul fostului Velodrom.

Prop. Soc. Marașești, Str. Caragiale, 1 bis

Arhit. **M. Sonenfeld Campeanu**

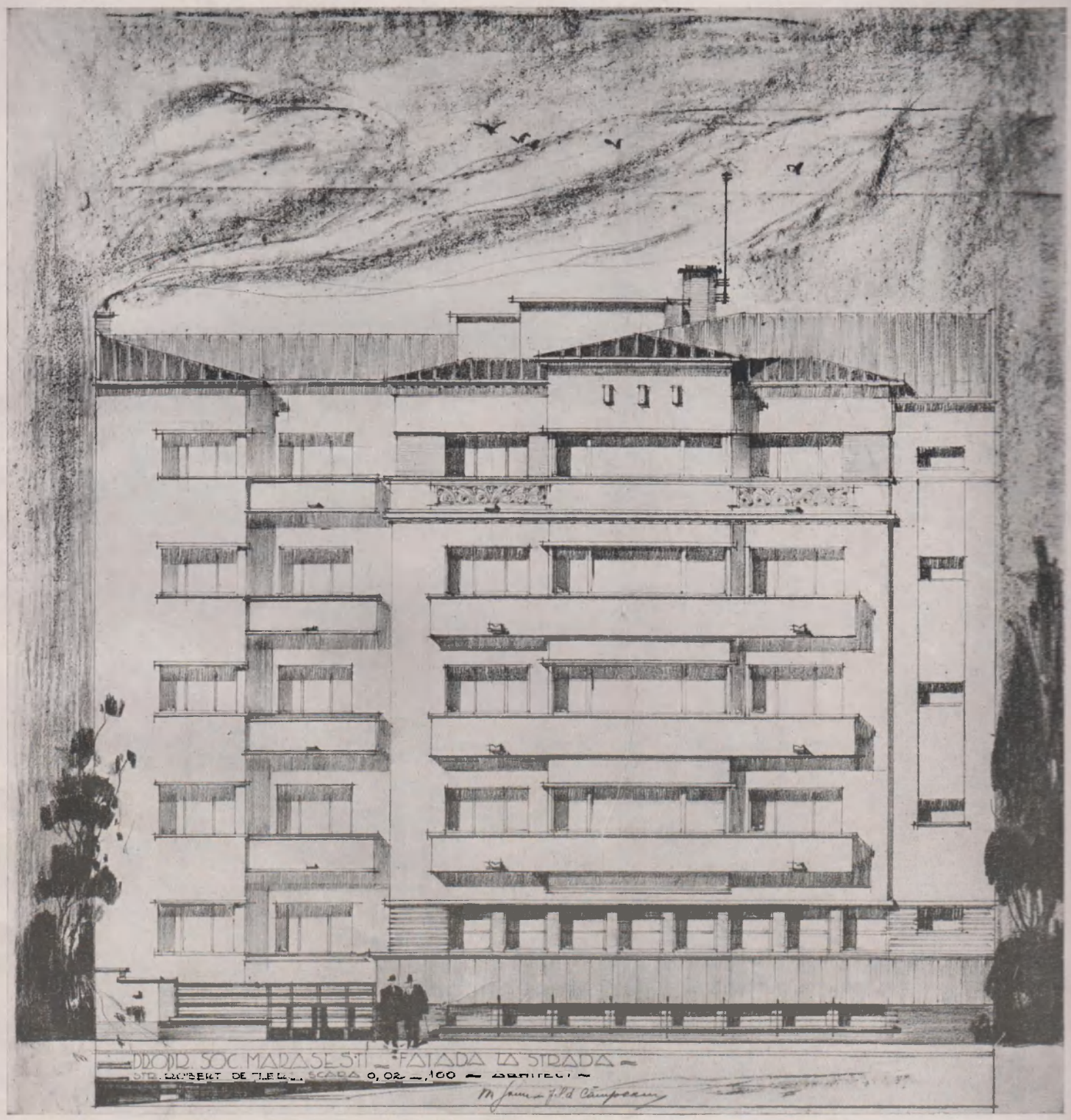

Prop. Soc. Mărășești
Str. Robert de Flers

Arhitect **M. Sonenfeld Campeanu**

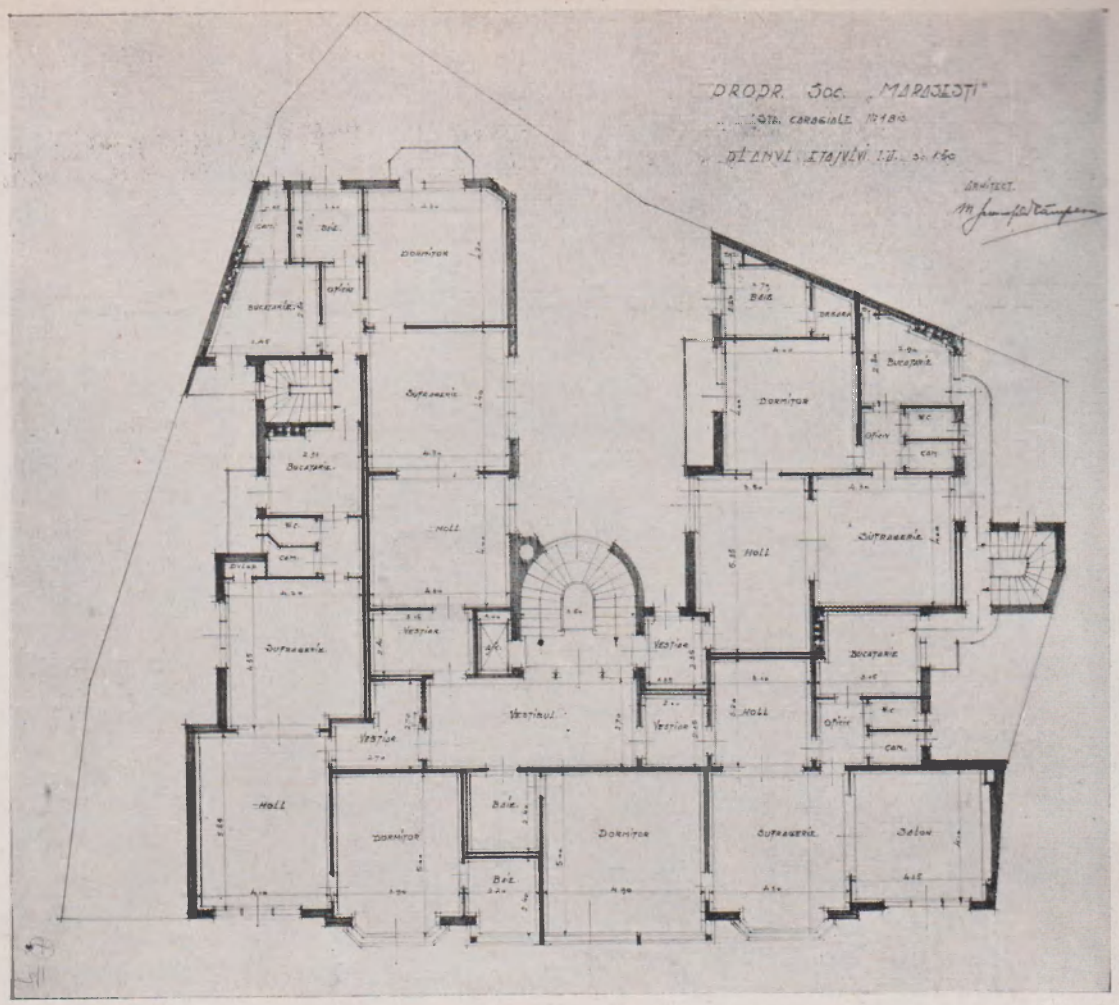

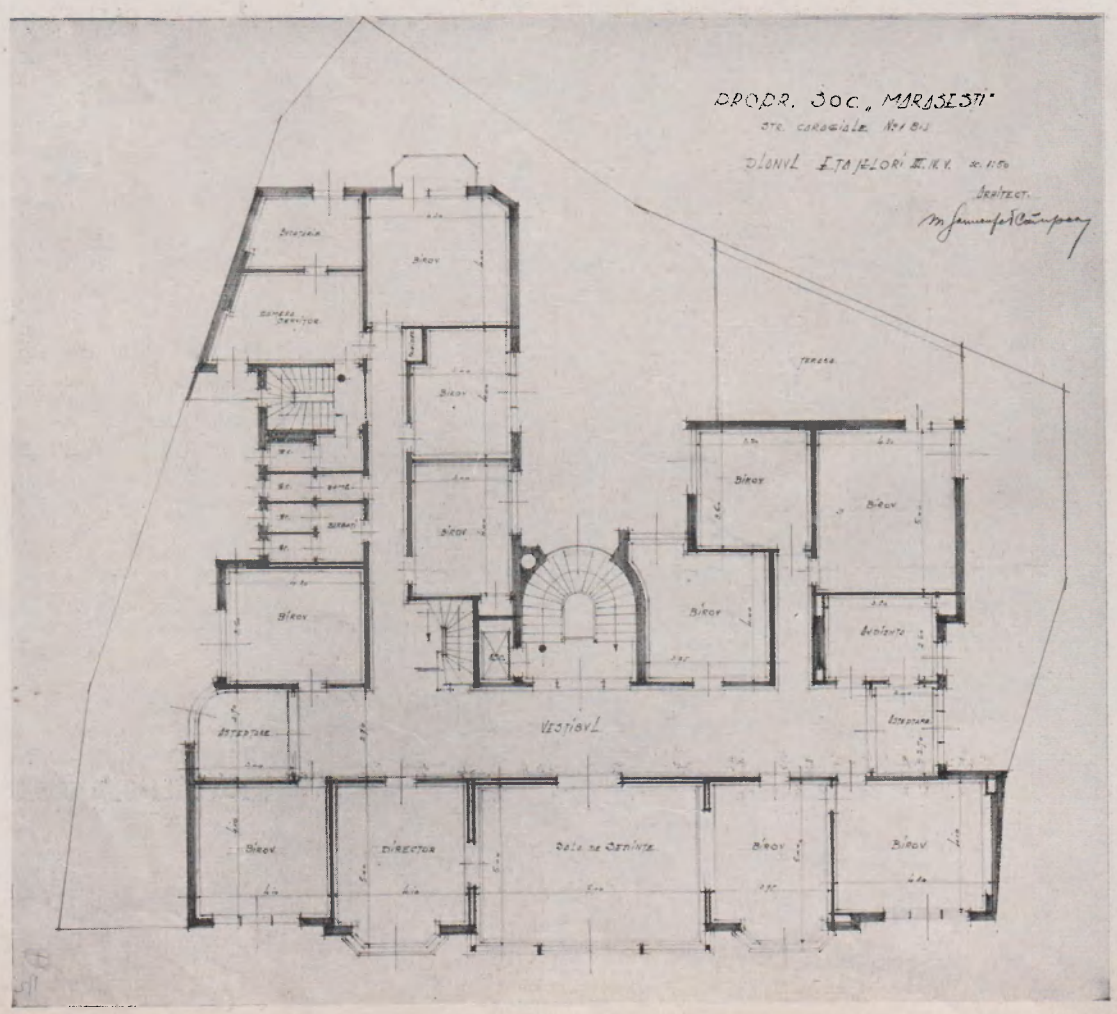

Prop. Soc. Mărășești, str. Caragiale, 1 bis — Arhit. **M. Sonenfeld-Câmpeanu**

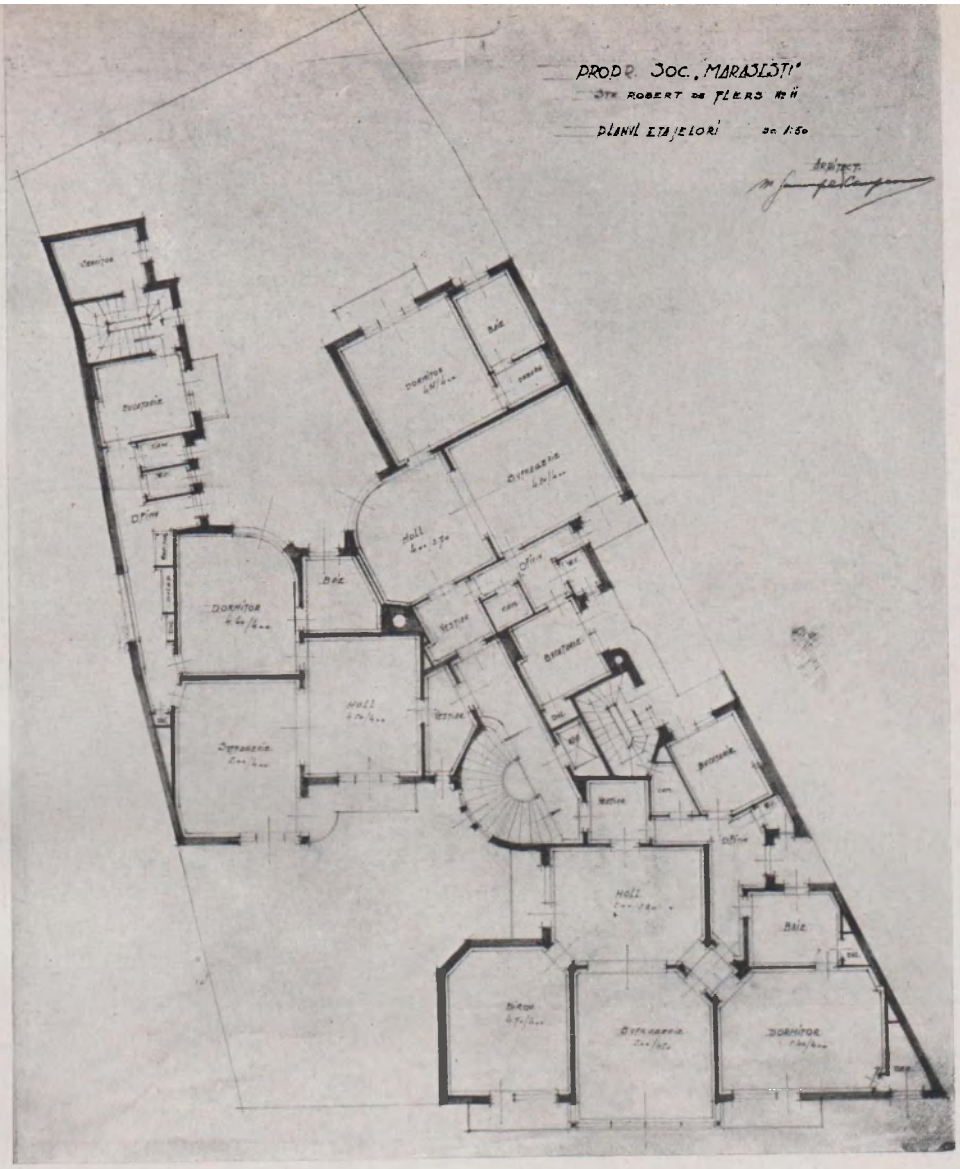

Prop. Soc. Mărășești Planul Etajelor — Arhit. **M. Sonenfeld Campeanu**

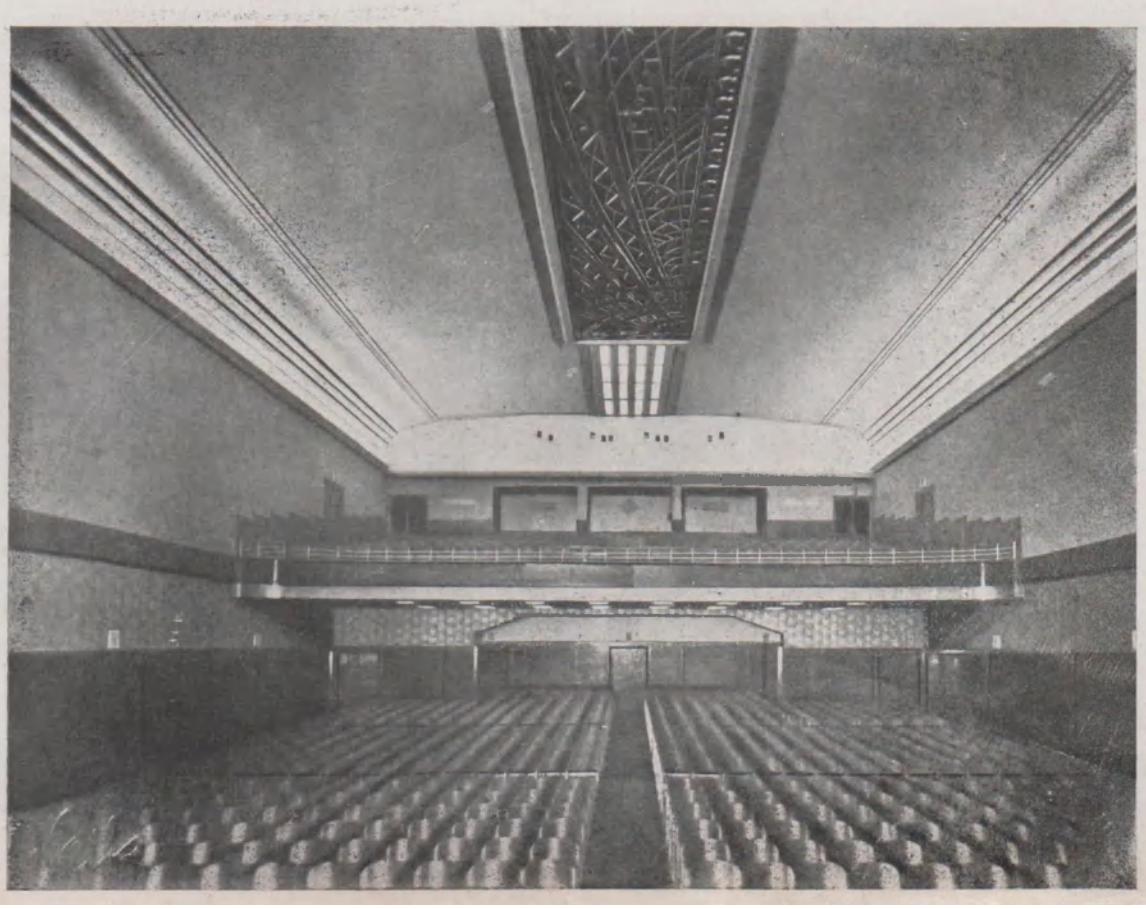

Percepţia Fiscală, Str. 13 Septembrie — Prof. Arhit. **Statie Ciortan**

29

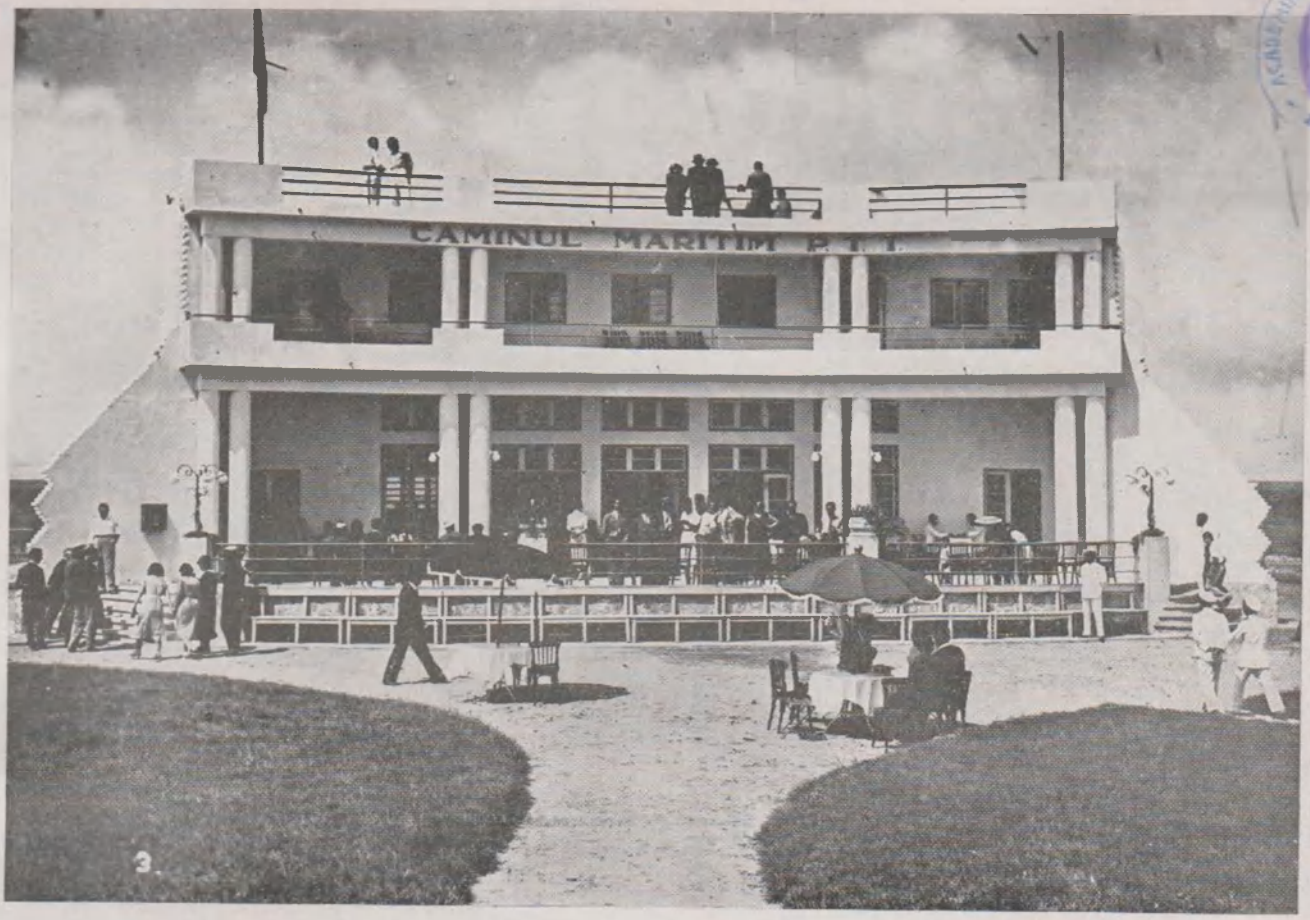

Căminul Maritim P. T. T. (Eforie)
Corpul Central

Arhitect **Remus Iliescu**

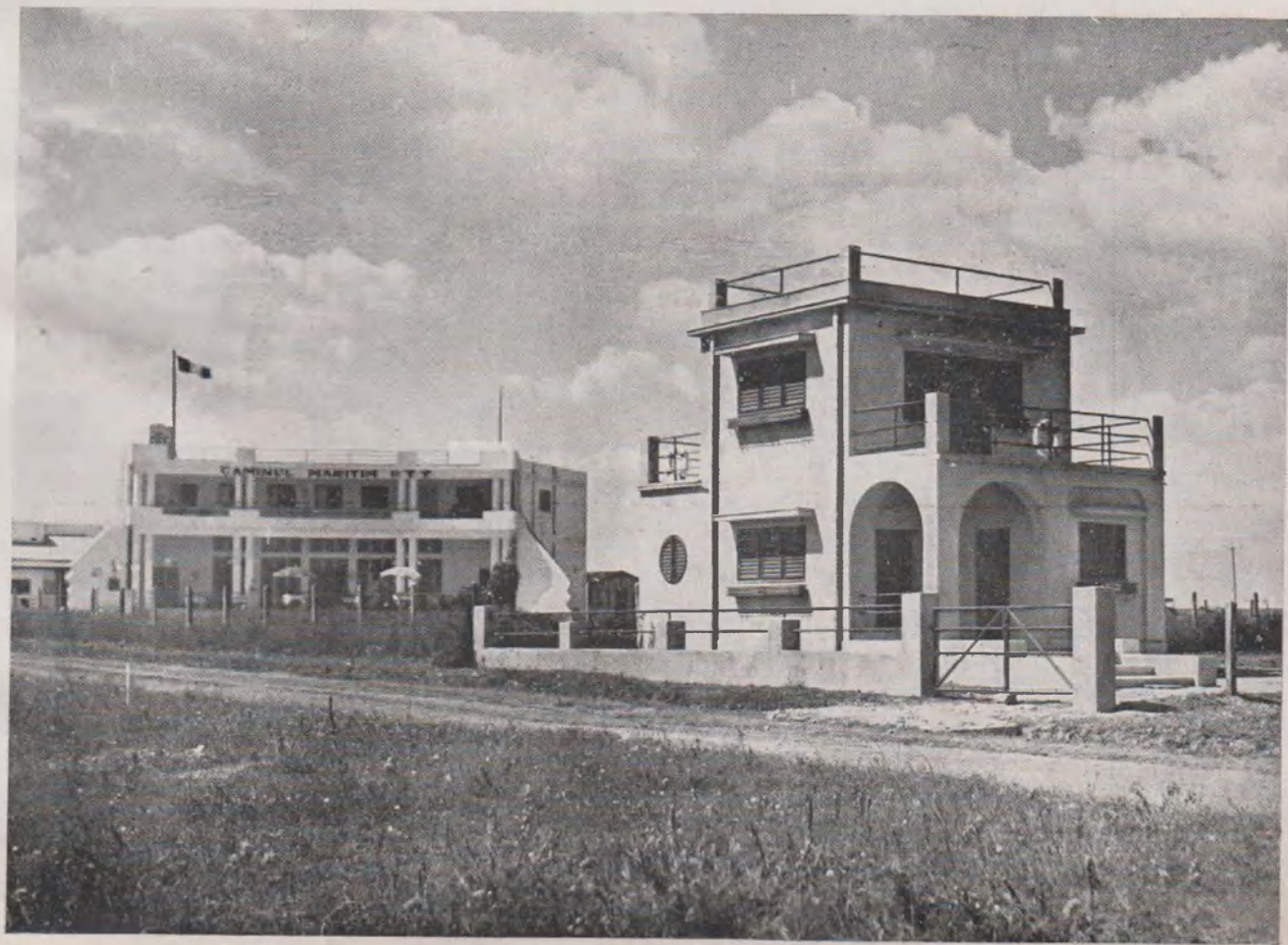

Vila „Cuibul dela Mare" (Eforie)

Arhitect **Remus Iliescu**

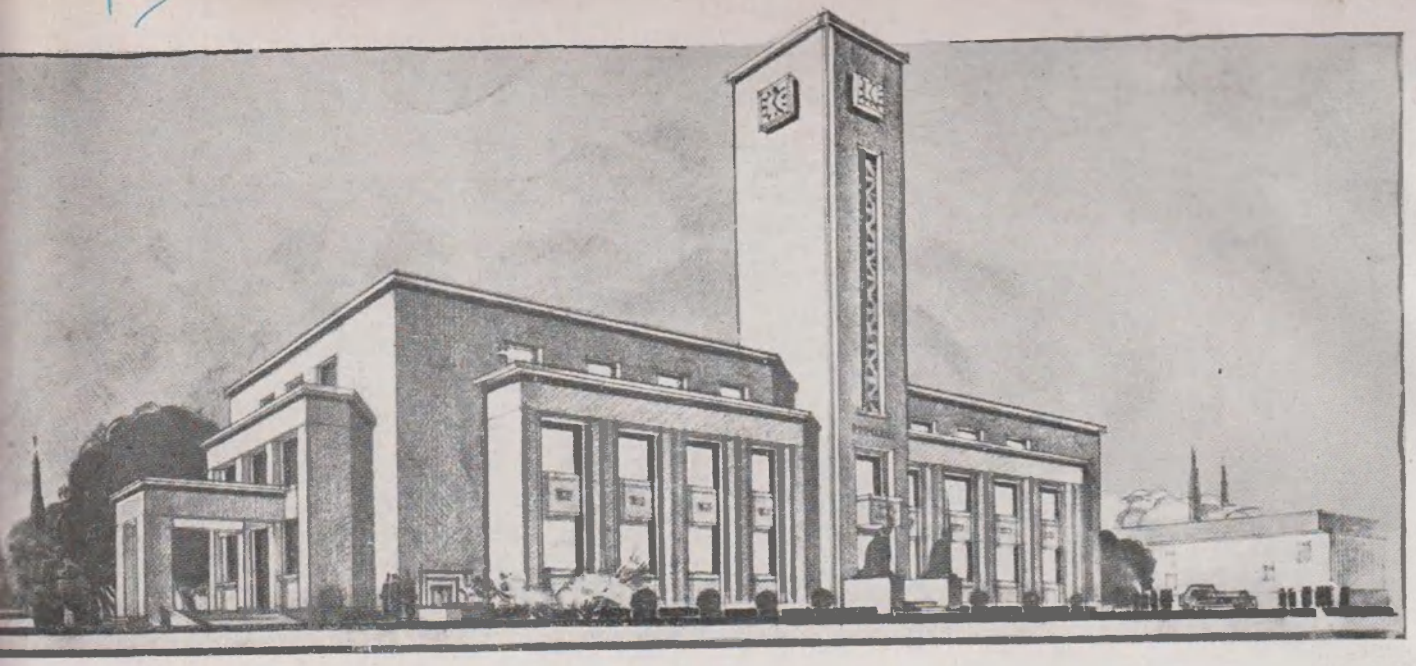

ılatul Comunal din Bârlad

Arhitect **C. C. Mosinschi**

Blocul „Victoria"

Arhitecți **L. A. Hirsch** și **D. G. Galin**

Muzeul Institutului de Botanică al Universității din Cluj

Arhitect I. Ivașcu

12

CASA G. COCORĂȘCU STR. AUREL VLAICU 38

32

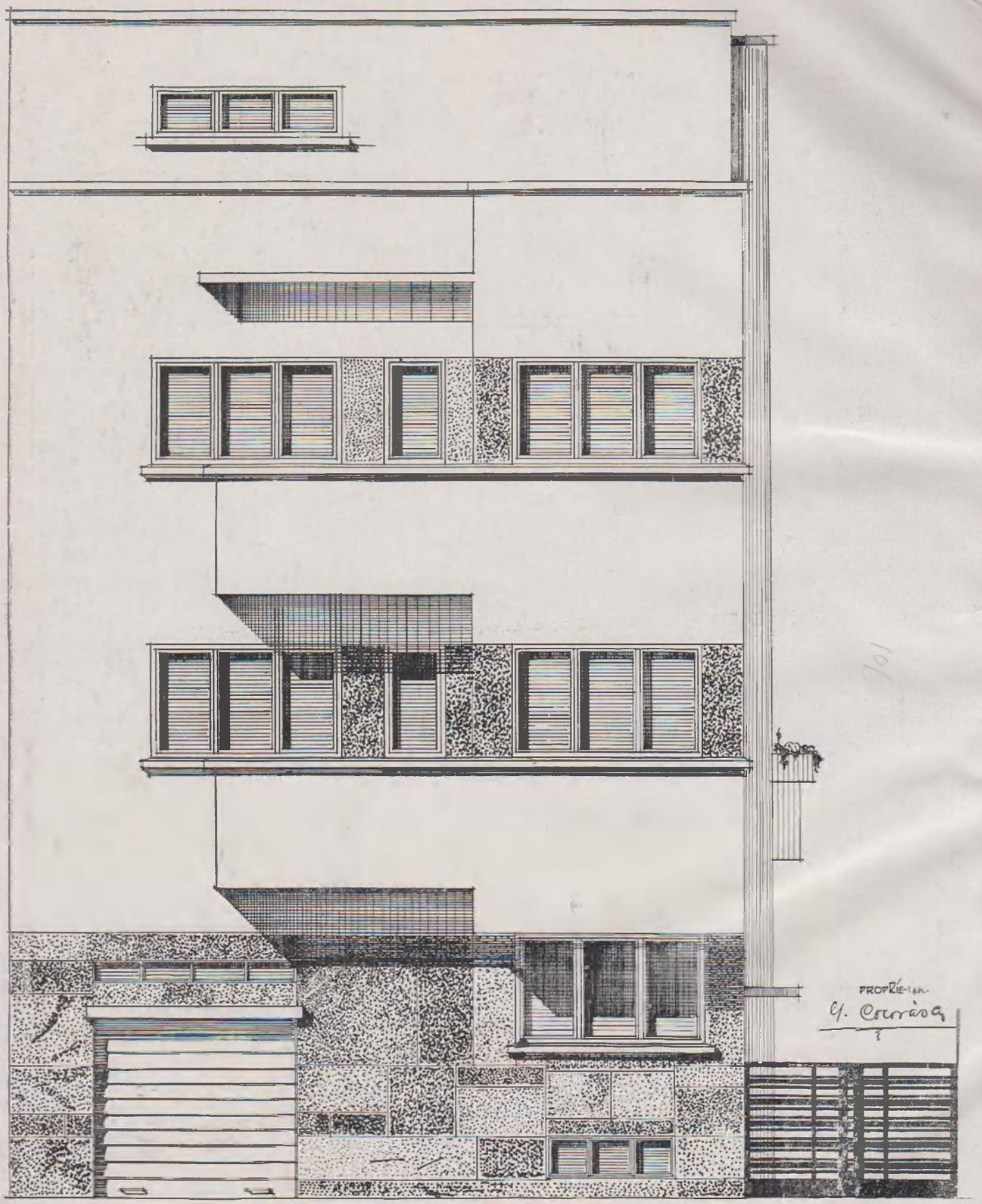

ARHITECT
I. Bozianu
Calea Victoriei 102.

FAȚADA PRINCIPALĂ

Casa G. Cocorascu, Str. Aurel Vlaicu, 38.

Arhitect **I. Boziann**

CASA G. COCORĂSCU STR. AUREL VLAICU 38

ARHITECT:
I. Bozianu
Cal. Victoriei 102
1935 Iunie

PROPRIETAR:
G. Cocorăscu

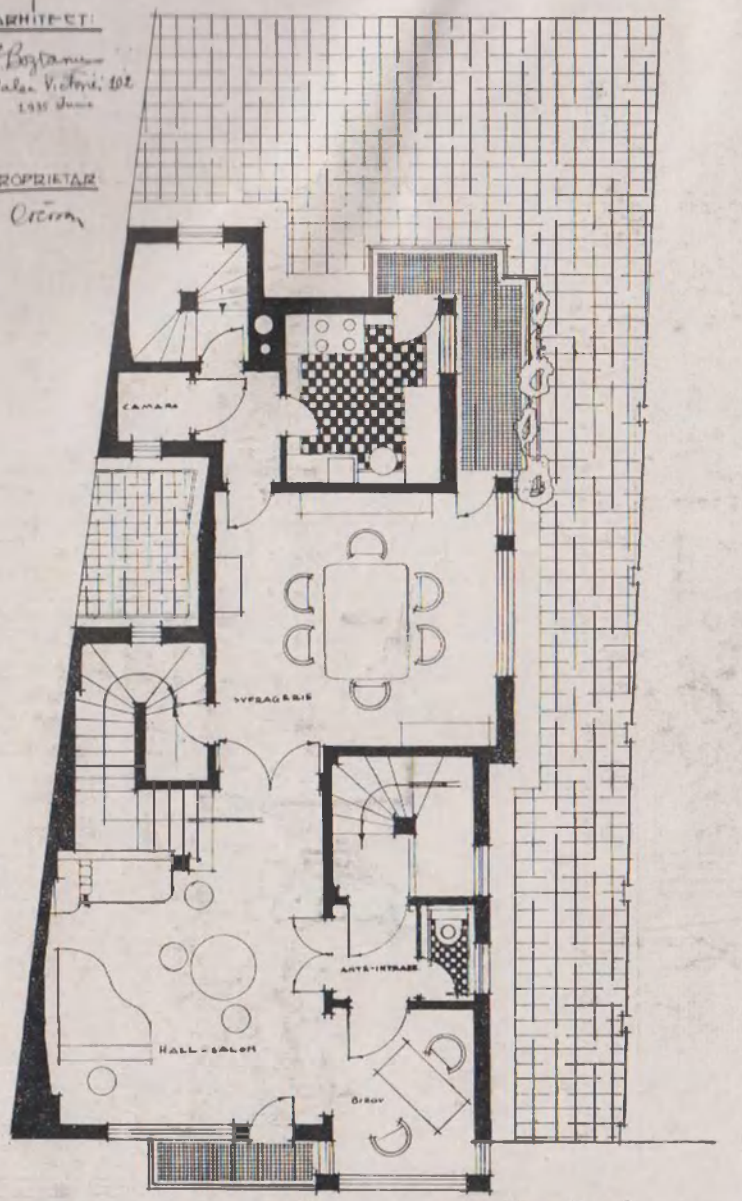

PLANUL ETAJULUI I

Casa G. Cocorăscu, str. Aurel Vlaicu, 38

102, 103

CASA COCORĂSCU
STR. AUREL VLAICU 38

PROPRIETAR:
G. Cocorăscu

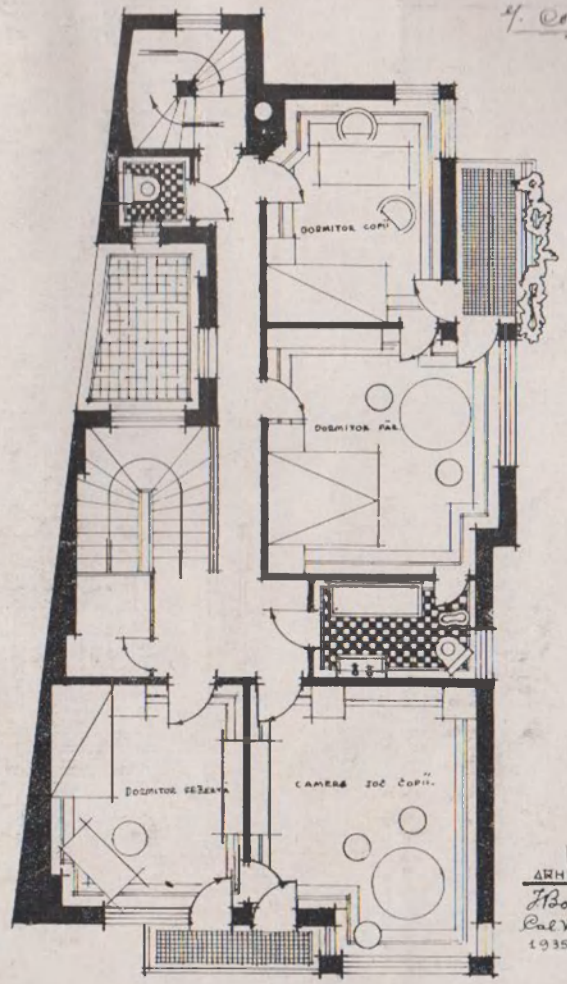

ARHITECT:
I. Bozianu
Cal. Victoriei 102
1935 Iunie

PLANUL ETAJULUI II

Arhitect **I. Bozianu**

33

13

CASĂ CU 2 APARTAMENTE

Strada Sapienţii

Arhitect **I. Bozianu**

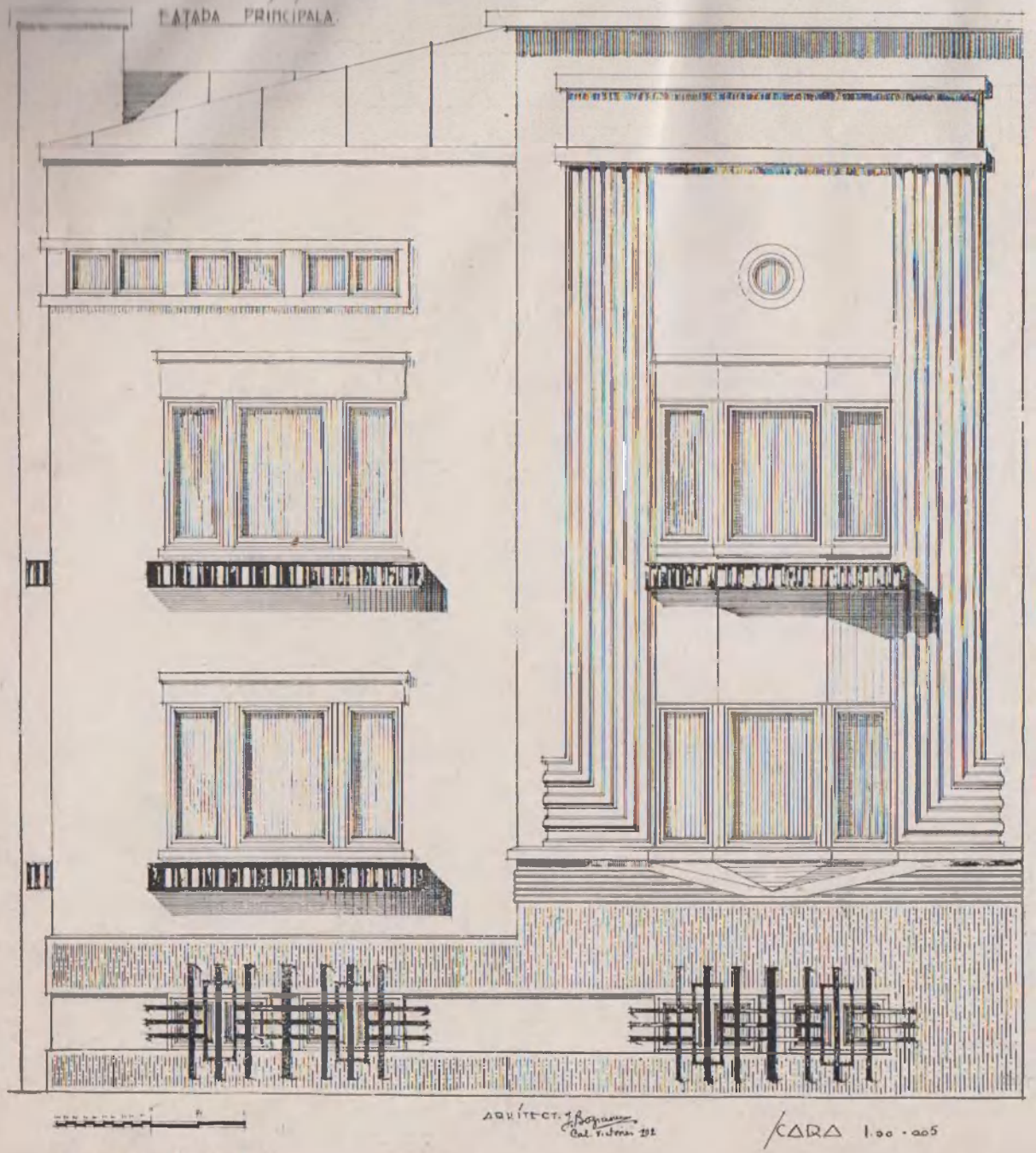

Faţada principală

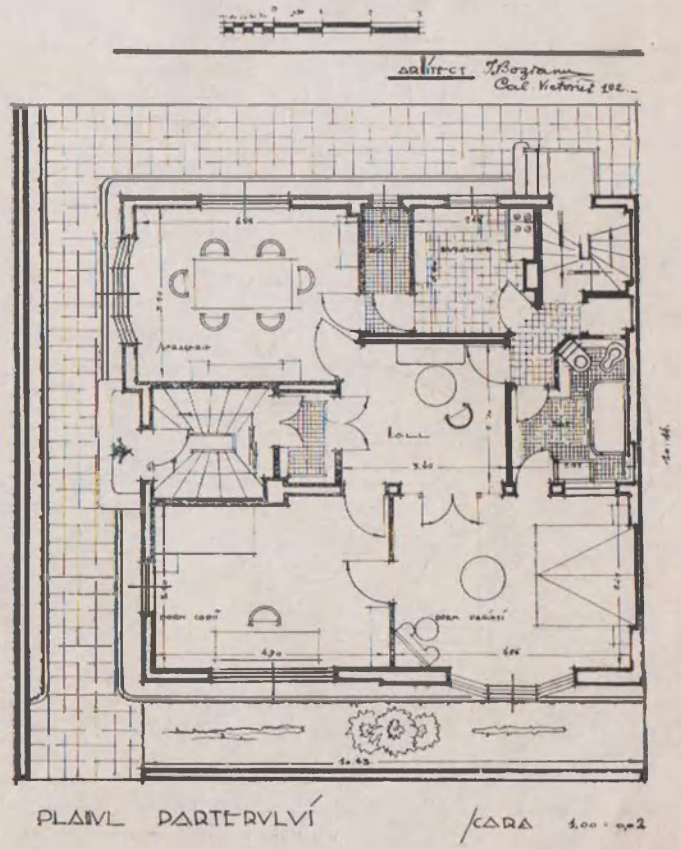

Planul parterului